

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200779

UNIVERSAL
LIBRARY

ಸಾಹಿತ್ಯಂಜಲಿ ಪುಷ್ಪ-ಎರಡು

ಪರ

— ಕವನ ಸಂಕಲನ —

ಅಮ್ಮೆಂಬಳ ಶಂಕರ ನಾರಾಯಣ, ವಿದ್ವಾನ್,
ಮಂಗಳೂರು

ಪಾಠನ ಪ್ರಕಟನಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ

೧೯೪೭

ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಂಡಾರ
ಮೈಸೂರು

ಮುದ್ರಕರು:
ಶೇ. ಗೋ. ಕುಲಕರ್ಣಿ
ಸಾಧನ ಮುದ್ರಣಾಲಯ
ಧಾರವಾಡ

ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣದ ಅಧಿಕಾರ ಲೇಖಕರಿಗೆ

ಪ್ರಕಾಶಕರು:
ಸಾಧನ ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ಸರವಾಗಿ
ಡಾ. ಎಮ್. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣರಾವ್,
ಕಲಿಯುಗ ಕಾರ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ.

೨೭	ಮೋಹನ ಮುರಲಿ	೫೫
೨೮	ಪತ್ರಿಕೆ	೫೮
೨೯	ಕುರ್ಚೀಲ!	೫೯
೩೦	ಸರಸತಿ!	೬೦
೩೧	ಉಮರ ಸಂದೇಶ	೬೪
೩೨	ಕೊಳಲ ಕೃಷ್ಣ	೬೬
೩೩	ಇವನಾರೆ?	೬೮
೩೪	ವಿಶ್ವಶಾಂತಿ	೭೫

೩ನೇ ಎಳೆ— ಶೃಂಗಾರಾತ್ಮಕ

೩೫	ಪ್ರೇಮಾಂಜಲಿ	೭೭
೩೬	ಕಿಶೋರಿ	೭೯
೩೭	ನನ್ನಕೆ	೮೧
೩೮	ನಲ್ಲೆಯ ನೆನಪು	೮೩
೩೯	ಇಂದು ಬರವಳು ನನ್ನ ಮನದನ್ನೆ—	೮೫
೪೦	ಕೋಪವೇತಕೆ ಮಾನಿಸಿ?	೮೭
೪೧	“ ಸುಖವಿಲ್ಲ ! ”	೮೯
೪೨	“ ಸುಖವುಂಟು ! ”	೯೧

೪ನೇ ಎಳೆ— ಕವಿಸ್ತುತಿ

೪೩	ಪಂಪ	೯೩
೪೪	ರನ್ನ	೯೪
೪೫	ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ	೯೫
೪೬	ರತ್ನಕರ ಕವಿ	೯೬
೪೭	ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ	೯೭
೪೮	ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ	೯೮
೪೯	ಕವೀಂದ್ರ-ರವೀಂದ್ರ	೯೯
೫೦	ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತ	೧೦೦

೫ನೇ ಎಳೆ— ಜೀವನ ಸ್ತುತಿ

೫೧	ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ,—	೧೦೧
	ಅಚ್ಚು ತಪ್ಪು ತಿದ್ದಿಕೆ	೧೦೯

ಮುನ್ನುಡಿ

ನನ್ನ ತರುಣ ಮಿತ್ರರಾದ, ಮಂಗಳೂರಿನ ಅಮ್ಮೆಂಬಳ ಶಂಕರ ನಾರಾಯಣರ ಕವನಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕಾದರೆ ನನಗೊಂದು ವಿಶೇಷ ಸಂತೋಷವಿದೆ. ಅವರು ನನಗೆ ಅಷ್ಟು ಸಮೀಪದ ಪರಿಚಯದವರಲ್ಲ. ಅವರು ಕವಿಗಳು ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದ ಕುಲಗೋತ್ರ ವಿಚಾರ ನನಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಐದನೆಯ ಎಳೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಕೆಲವು ಮಣಿಗಳನ್ನು ಅವರು ಪೋಣಿಸಿದ್ದಾರೆ; ಅವರ ಇನ್ನು ಬೇರೆ ಕವನಗಳನ್ನು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ; ಮುಖಪರಿಚಯವು ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಆಗಿದೆ. ಉಳಿದ ಮುನ್ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ನನಗೆ ತಿಳಿದ ಹೊಳೆದ ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಬರೆಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕವಿಗಳು ಒಂದಲ್ಲ ಎರಡು ಕಾಗದಗಳಲ್ಲಿ ಮುನ್ನುಡಿಯ ರೂಪರೇಷೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ ನನಗೆ. “ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ನೀವು—ನಾನು ಮೊದಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡಂತೆ, ಹೊಸಗನ್ನಡ ಕವಿತೆಯ ಭೂತಭವ್ಯವನ್ನೂ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಹೊಸ ರೀತಿಯ ತಿಕ್ಕಾಟವನ್ನೂ, ಪ್ರಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದರ ಔಚಿತ್ಯವನ್ನೂ, ನನ್ನ ಕವನಗಳ ರಸಸ್ಥಾನ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನೂ ಬರೆಯಬೇಕಾಗಿ ವಿನಯದಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಒಕ್ಕಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ಮೊದಲೇ ಸ್ವಂತ ಪ್ರಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನಾನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಇಂಥ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಸ್ತಾರದ ವಿಮರ್ಶೆ ಬೆಳೆಸಬೇಕೆಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬಹಳ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಸ್ಥಳ. ಆದರೂ ದಿಗ್ಗದರ್ಶಕವಾಗಿ, ಸೂಚಕವಾಗಿ, ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದರೂ ತಪ್ಪಲ್ಲವೆಂದೇ ನನ್ನ ಮಿತ್ರರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಒಂದೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ.

ಹೊಸಗನ್ನಡ ಕವಿತೆಯು ಹುಟ್ಟಿಯೆ ಬಹಳ ದಿನಗಳಾಗಿಲ್ಲ. ಅದರ ಭೂತವು ಭಯಂಕರವಾಗಿ ದೊಡ್ಡದಿಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ವಾಮನಮೂರ್ತಿ, ಇದೇ ತೊಟ್ಟುಲ-ಕಂಡು, ಜೋಗುಳ ಕೇಳಿ ಸುಖನಿದ್ರೆ, ಸುಖದ ಎಚ್ಚರಗಳನ್ನು ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತ ಹಾಸ್ಯದಿಂದ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಇನ್ನೂ ತಿಂಗಳೂ ಆಗದ ಎಳೆಗೂಸು. ಅದರ ಭವಿಷ್ಯ, ಅದರ ಪ್ರಕೃತಿ ಹೀಗೇ ಉಳಿದರೆ ಅಷ್ಟು ಅಶಾದಾಯಕವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮುಖಲಕ್ಷಣ ನೋಡಿ ಹೇಳಿದ ಚಾಣಾಕ್ಷ ಚಾಣಕ್ಯರೂ, ಅದರ ಜನ್ಮಕಾಲದ ಗ್ರಹಗಳೂ ಬಾಲಾರಿಷ್ಠವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ಮರ್ಮಭೇದಕವಾಗಿ ಸಾರಿದ ಕೆಲವು ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿಷ್ಕರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆಗೀಗ ಕೂಗಿದಂತೆ ಕೇಳಿಸಿದರೂ, ಹೊಸಗನ್ನಡ ಕವಿತೆಯ ಆಪ್ತ ಬಾಂಧವರಾಗಿರೂ ಅಂಥ ಎದೆಯೊಡಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ; ಇದರ ಭವಿಷ್ಯವು ಭೂತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉಜ್ವಲವಾಗಿದೆ ಎಂದೇ ನಿರೀಕ್ಷೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ. ಬೆಳೆಯುವ ಯಾವ ಜೀವಕ್ಕೂ ಭವಿಷ್ಯವು ಸಾಫಲ್ಯದ ಮೂಲಕ ಉತ್ಕರ್ಷಕಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಷ್ಟ ಪದಾರ್ಥವು ಯಾವಾಗಲೂ ನಷ್ಟವೇ. ಕವಿತೆಯ ಉತ್ಕರ್ಷವು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕವಿಯ ಉನ್ನತ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಕೌಶಲವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೆಲೆ ಬರಬೇಕಾದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಟ್ಟದಂತೆಯೇ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮಟ್ಟವೂ ಏರಬೇಕು. ಜನರು ಕವಿಯಿಂದ ಪಕ್ಷಪಾತಿ ಆವೇಶವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಬಾರದು. ಕವಿಯು ಪಕ್ಷಾತೀತ ಪಕ್ಷಿ; ಎರಡೂ ಪಕ್ಷಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಉಡ್ಡಾನಕ್ಕೂ ಗತಿಗೂ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಸಮತೋಲ ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ನಿರಾಯಾಸ ವಿಲಾಸದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗುರಿಯತ್ತ ಸಾಗುವ ಜೀವಿ ಅವನು. ಪಕ್ಷಪಾತ, ಪಕ್ಷಘಾತಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಅಹಿತಕಾರಿಗಳೇ. ಇಂಥ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯೇ ರಸಿಕತೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ರಸಿಕತೆಯ ರತ್ನವು ವಿವಿಧ ಮುಖದ ವೈಭವವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಅಕಾಂಡತಾಂಡವದ ಪಾಂಡಿತ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕುಂದಣಗಾರನ ಕಣ್ಣುಬೇಕು, ನೀರಿನ ನಿರ್ಮಲತೆ ಬೇಕು ವಿಮರ್ಶಕನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ. ವಿಮರ್ಶಕರೂ ಕವಿಗಳೂ ಕೂಡಿ ವಾಚಕರನ್ನು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಳಿಸಬಾರದು, ನಿಜ; ಕವಿಗಳಿಗೂ ವಾಚಕರಿಗೂ ವಿರೋಧವುಂಟು ಮಾಡಿ ಮೋಜು ನೋಡುವ ಗೇಲಿಗಾರರಾಗ

ಬಾರದು ವಿಮರ್ಶಕರು, ಇದೂ ನಿಜ; ಆದರೆ ಈ ನಿಜವು ನೆಲೆಸಿಲ್ಲ ಬೇಕಾದರೆ ಜನರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೇ ತನ್ನ ಹೀನತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧನೆಯಾಗಬೇಕು. ಕವಿ-ವಿಮರ್ಶಕ-ವಾಚಕ ಈ ಮೂವರಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಗುಣಗಳುದಯವಾಗಿದೆ, ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅದೀತು ಎಂದು ನಾನು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. ಇದರ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ದುರ್ವಾಸನಾ ಹೃದಯದ ಕಶ್ಮಲಗಳನ್ನು ತಳ್ಳಿಹಾಕಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಬೇಕು. ಅತ್ಯಹೃದಯದ ಉತ್ತುಂಗ ತಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದ ಉಗಮವಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಜೀವಹಂಸಗಳೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಆ ಮಾನಸೋತ್ತರ ಸರೋವರದ ಹೆಜ್ಜೆ ಮೂಡದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಬಲ್ಲವು. ಅದಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆ ಬರದಂತೆ ನಮ್ಮ ಜೀವನಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿ ಸಾಗಬೇಕು. 'ಗೊಲ್ಗೊಥಾ' 'ಮಂಕುತಿಮ್ಮನ ಕಗ್ಗ,' 'ನವರಾತ್ರಿ' 'ಬಾಳ ದೇಗುಲ' 'ಅಗ್ನಿಕುಂಸ' 'ನವನೀತ ರಾಮಾಯಣ' 'ಗೋಕುಲ ನಿರ್ಗಮನ'ಗಳು ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಭವಿಷ್ಯವು ಉಜ್ವಲವಾಗಿದೆಯೆಂದೇ ಸಾರುತ್ತಿವೆ.

ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಹೊಸರೀತಿಗಳ ತಿಕ್ಕಾಟವು ಎರಡು ಪುಟ್ಟ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳ ತಿಕ್ಕಾಟ ಎಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕರು ಸ್ಥಾಯಿತತ್ತ್ವಗಳಿಗೂ ಹೊಸ ಮಾರ್ಗದವರು ಸಂಚಾರಿಗಳ ನವೀನತೆಗೂ ಹವಣು ಮೀರಿ ಮಹತ್ತ್ವ ಕೊಡುವದರಿಂದಲೇ ತಿಕ್ಕಾಟ ಉಂಟಾಗುವದು. ಆದರೆ ಕಾವ್ಯವು ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ಥಾಯಿ ಸಂಚಾರಿಗಳ ಸಂಘರ್ಷದಲ್ಲಿ ರಸತ್ಯಾಭಿಮುಖವಾದಾಗಲೇ ಕ್ಷೇಮಕಾರಿಯಾಗುವದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾಲಿಗೆ ಕೆಟ್ಟಬಾಯಿಗೆ ಅಪಘ್ಯವೇ ರುಚಿ ಎನಿಸುವಂತೆ ಅಭಾಸ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಕೆಲಕಾಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಂಗದಲ್ಲಿ ತಾಂಡವವಾಡುವದು. ಆದರೆ ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿದೋಷದ ಅರಿವಿಲ್ಲವ ಎಗ್ಗರು ಕಂಡದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಅಭಾಸವೆಂದು ಹುಯಿಲೆಬ್ಬಿಸಿದರೆ, ಅಥವಾ ನಿಃಪಕ್ಷಪಾತಿತ್ವದ ನಟನೆಗಾಗಿ 'ಎಣ್ಣೆಗೆ ಬೆಣ್ಣೆ ಸಣ್ಣ' ಎಂಬ ಚಾರ್ವಾಕತೆಯನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸಿದರೆ ಅದು ಆ ಸಮಾಜದ ಕರ್ಮದುರ್ವಿಪಾಕವೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಹೊಸ ರೀತಿಯೊಳಗಿನ ಅಸಹನೆ, ವಾತ್ಸರ್ಯ, ಪರಗುಣಾಂಧತ್ವ, ಸ್ವಪ್ರಶಂಸೆಗಳು ಮಾಮೂಲಿಯ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರಶಂಸೆಯಂತೆಯೇ ಕಡಿಮೆಯಾಗಬೇಕು.

ಪರಸ್ಪರ ನಿಂದೆಯಂತೂ ಯಾವ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಹೊಸರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಗರ್ಹ್ಯವೇ ಸರಿ. ಕನ್ನಡದ ವಿವಿಧ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿಯೇ ಹೊಸ ಛಂದಸ್ಸು ಹಿಗ್ಗುತ್ತಲಿದೆ; ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳು ರುಪುಗೊಳುತ್ತಿವೆ. ಮಾರ್ಪಾಡು ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಜೀವಂತಿಕೆಯ ಕುರುಹು. ಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ದೇಸಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಹಾರಕಗಳೆಂದು ಯಾವ ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಒಪ್ಪಿಲ್ಲ; ಔಚಿತ್ಯ ಮಾತ್ರ ಬೇಕು.

ಪ್ರಾಸವನ್ನು ಬಿಡುವದೇ ಆಗಲಿ, ಹಿಡಿಯುವದೇ ಆಗಲಿ, ಯಾವ ದೊಡ್ಡ ಗುಣವೂ ಅಲ್ಲ, ದೋಷವೂ ಅಲ್ಲ. ಪ್ರಾಸವು ಛಂದದ ಒಂದು ಲಕ್ಷಣ. ಈ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಪ್ರಾಸರಹಿತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಅದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವ ದೋಷವೂ ತಟ್ಟಿಲ್ಲ. 'ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸತತಂ ಪ್ರಾಸಂ' ಎಂಬುದೇನು ಅನುಲ್ಲಂಘನೀಯ ವೇದವಾಕ್ಯವಲ್ಲ. ರಗಳೆಯು ಪ್ರಾಸದ ವಿಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುತ್ತ, ಗ್ರನೆಯ ಶತಮಾನದಾದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಯಾದವ ಕವಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನಿರರ್ಗಳವಾಯಿತು. ಪ್ರಾಸರಾಹಿತ್ಯ, ಸರಳರಗಳೆ, Blank Verse, ಎಲ್ಲವೂ ಸಮಾನ ದರ್ಜೆಯ ಬದುಕುಗಳಲ್ಲ. ಪ್ರಾಸಬಿಟ್ಟ ರಗಳೆಯು Blank Verse ಆಗುವ ಗಡಿಬಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ರಗಳೆಯೇ ಆಗಿದ್ದೂ ಉಂಟು. Verse ಉಂಟು Blank ಆಗಿದ್ದೂ ಉಂಟು. ಪ್ರಾಸರಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಏನೂ ಸಾಧಿಸದೆ ಇದ್ದವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಾಸಸಾಹಿತ್ಯ, ಪ್ರಾಸರಾಹಿತ್ಯ ಇದು ಯಾವ ದೊಡ್ಡ ಸಿದ್ಧಿಯೂ ಎನಿಸಲಾರದು. ಪ್ರಾಸವು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ; ಕುಶಲ ಕವಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅದೇ ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣವಾದ ಔಚಿತ್ಯದಿಂದ ಭಾವಾಲಂಕಾರವಾಗುವದು. ಪ್ರಾಸವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ನಿರಲಂಕಾರ ಸುಂದರ ಕವನ ಕಟ್ಟುವದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಕುಶಲತೆಯೂ ಅಹುದು ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ.

ಇನ್ನು ಉಳಿಯಿತು, ನನ್ನ ಮಿತ್ರರ ಕವನಗಳ ರಸಸ್ಥಾನನಿರೂಪಣೆ. ರಸವು ಮಹಾಪ್ರಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಕ್ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಾಣುವದು;

ಭಾವಗೀತಗಳಲ್ಲಿ ಅದರ ಪ್ರಯೋಗವು ಲಾಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿಯೇ ಬರುವದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದರೂ ಭಾವಗೀತಗಳು ಕವಿಜೀವನದ ಗೀತಗಳಾದಾಗ ಅವುಗಳಲ್ಲೊಂದು ನವರಸವು ತಲೆದೋರುವದು. ಅಂಥ ನವರಸ ಪರಿಪುಷ್ಟಿಗೂ ಕಾವ್ಯಸಂಗ್ರಹದ ಗಾತ್ರ ದೊಡ್ಡದಾಗಬೇಕು, ಇಲ್ಲವೆ. ಉತ್ಕಟತೆಯು ಹಿರಿದಾಗಬೇಕು. ಇವೆರಡನ್ನೂ ಕವಿಯು ಈ ಪ್ರಥಮ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿಯೇ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವದು ಅಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾದೀತು. 'ಸರ' ವು ಹೂವುಗಳ ಸರವೂ ಆಗಿದೆ, ನವೀನ ಸ್ವರವೂ ಆಗಿದೆ, ಕಾವನ ಶರವೂ ಆಗಿದೆ, ನವಕೃತಿ ಕಮಲಗಳ ಸರೋವರವೂ ಆಗಿದೆ-ಕವಿಗಳೇ ನಾಂದಿಸಿದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ. ಹೀಗಿದ್ದಷ್ಟಕ್ಕೆ ಯಾವ ಸಹೃದಯ ವಿನುಶ್ಕನೂ ಈ 'ಸರ'ದೊಳಗಿನ ಸುವರ್ಣಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಚೆನಿವಾಲರಲೋಭದಿಂದ ಒರೆಗಲ್ಲಿಗೆ ತಿಕ್ಕಲಾರ; ಯಾವ ರಸಿಕರೂ ಅದನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲಾರರು. 'ಸರ'ದಲ್ಲಿ ಐದು ಎಳೆಗಳಿವೆ. ಕವಿಯ ನಿಸರ್ಗಪ್ರೇಮ, ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಭಾವಗಳ ರುಚಿ, ಕೌಟುಂಬಿಕ ಪ್ರಣಯವಿಲಾಸ, ಸ್ವಜಾತೀಯರಾದ ಕವಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅದರ ಅಭಿಮಾನ, ಮತ್ತೂ ಕೊನೆಗೆ ಕವಿಯ ಆತ್ಮಚರಿತ-ಹೀಗೆ ಪಂಚೀಕೃತವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀ. ಅನ್ನೆಂಬಳ ಶಂಕರ ನಾರಾಯಣರಾಯರ ಪ್ರಥಮ ಸಂಕಲನ ಕವನ ಪ್ರಪಂಚ. ಎಲ್ಲ ಕವನಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಕವಿಯ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಸಹಜತೆ, ಪ್ರಸಾದ, ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಲಕ್ಷಣವಿದೆ. ಅವರ ಚರಿತೆಯ ಅಂಶಗಳು ಅವರ ಜೀವನಣಿಗೆಯನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಸಹಜಶಕ್ತಿಯಿದೆ, ವೈಶ್ವತ್ತಿಯನ್ನು ಬಹುಮುಖವಾಗಿ ಗಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಕಾವ್ಯಸೇವೆ, ಕಾವ್ಯಭ್ಯಾಸ ನಿರಂತರವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಇವರ ಕವನಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಸಹಜತೆಯ ಒಪ್ಪ ಬಂದಿದೆ. ನನಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅವರ ಶೃಂಗಾರಾತ್ಮಕ ಕವನಗಳು ಪ್ರಿಯವಾಗಿ ತೋರಿವು. ಅವರ ನಿಸರ್ಗಪ್ರೇಮವೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿದೆ. ಕವಿಗಳ ವಿಷಯದ ಪಟ್ಟಿಗಳು ಅಷ್ಟು ಕಾಂತಿಯುತವಾಗಿಲ್ಲ. ಕವಿಗಳ ಹೇಳುವಂತೆ ಅವರ ಕವನದ ಶೈಲಿಯು ಶ್ರೀ. ಕು. ವೆಂ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪ ನವರ. ನವಿಲ'ನ್ನು ನೋಡಿ ಹುಟ್ಟಿದುದು. ಶ್ರೀ. ಅನ್ನೆಂಬಳ ಅವರ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಡಗು ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದರೂ ಬೇರೊಂದು ನಿರ್ಮಲತೆಯಿದೆ.

ಈ ಮೌಲಿಕ ಗುಣದ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಶ್ರೀ. ಅನ್ನೊಂಬಳ ಅವರ ಈ ಶೈಲಿಯೇ ಪುಷ್ಪವಾಗಿ ಹೊಸ ಜೀವನದ ಹುದುವನ್ನು ಪಡೆದು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಕವನಗಳನ್ನು ಕೊಡುವದೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. ಅವರ ನಿರಾಡಂಬರದ ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಸೇವೆಯ ತೀವ್ರತೆ, ಸಹಜ ಪ್ರಸಾದ ಗುಣಗಳಿಗೆ ನಾನು ಅಕರ್ಷಿತನಾಗಿ, ಅವರ ಇತರ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ಮೆಚ್ಚಿದ್ದೇನೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ಈ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

೧೫-೮-೪೭

ದ. ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ

ಕವಿ-ಕಾವ್ಯ ಪರಿಚಯ

ಕವಿ

ಕಾಳಿದಾಸನ ಕುಮಾರಸಂಭವವನ್ನು ಸರಲವೂ ಸುಂದರವೂ ಆದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿರುವ ಹಾಗೂ ಕಳೆದ ಹದಿಮೂರು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕವನ ಲೇಖನಗಳ ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವ ಗೆಳೆಯ ಶ್ರೀ. ಅಮ್ಮೆಂಬಳ ಶಂಕರನಾರಾಯಣರು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಚಿತರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ; ಕನ್ನಡದ ಹೆಸರಾಂತ ಕೆಲವು ಲೇಖಕರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ; ಕನ್ನಡ ವಾಚಕಲೋಕದ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಇಂದು, ಈ 'ಸರ'ವನ್ನು-ತಮ್ಮ ಸುಂದರವಾದ ಕವನಗಳ ಈ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು-ಕನ್ನಡಿಗರ ಕೈಗಿವಲ್ಲಿ, ಈ ಕವಿಯ ಕುರಿತು, ಈ ಕೃತಿಯ ಕುರಿತು ನಾನು ಏನೆಂದು ಹೊಸತಾಗಿ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡಲಿ?

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯವು ಕಳೆದ ಕಾಲು ಶತಮಾನದಿಂದಲೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಹುರುಪಿನಿಂದಲೇ ಆಗುತ್ತಾ ಇದೆ. ಮಂಗಳೂರು, ಬೆಂಗಳೂರು, ಧಾರವಾಡ, ಕಾರವಾರ-ಹೀಗೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಎಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹಲವರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವಕರು ನಡೆಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡದ ಈ ನವೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಲವರು ಗಣ್ಯರಾದ ಕವಿಗಳು, ಕತೆಗಾರರು, ನಾಟಕಕಾರರು, ಲೇಖಕರು ಮುಂಬಂದು ದುಡಿದು ಹೆಸರುಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹರಲ್ಲಿ ಗೆಳೆಯ ಶ್ರೀ. ಅಮ್ಮೆಂಬಳ ಶಂಕರನಾರಾಯಣರೂ ಒಬ್ಬರು.

ಸರ

'ಸರ' ಎಂಬೀ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ೧೯೫೪ ರಿಂದ ತೊಡಗಿ ೧೯೫೬ ರ ವರೆಗೆ-ಈ ಹದಿನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ-ಶ್ರೀ. ಅಮ್ಮೆಂಬಳ ಶಂಕರನಾರಾಯಣರು ಬರೆದ ಐವತ್ತೊಂದು ಕವನಗಳಿವೆ. ಈ 'ಸರ'ವು ಪ್ರಕೃತಿಪರ, ಭಾವಾತ್ಮಕ, ಶೃಂಗಾರಾತ್ಮಕ, ಕವಿಸ್ಮೃತಿ, ಜೀವನಸ್ಮೃತಿ

ಎಂಬೀ ಐದು ಎಳೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಇಡೀ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಹೀಗೆ ವಿಭಾಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಓದುಗರಿಗೆ, - ವಿಶೇಷತಃ ಆಧುನಿಕ ಕವನಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವವರಿಗೆ - ತುಂಬಾ ನೆರವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಕೃತಿಸರ

ಇಡೀ ಸಂಗ್ರಹದ ಕುರಿತು ಸಾರಾಂಶರೂಪವಾಗಿ ಬರೆದ ಪದ್ಯ 'ಸರ.' 'ಆರೂಣ' ದಲ್ಲಿ ನಾವು ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರಗಳ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನೂ ಭಾವನೆಯ ಓಟವನ್ನೂ ನೋಡಬಹುದು. 'ಹಿಮಸಮಾಧಿ' ಸಂಸ್ಕೃತ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿದೆ. 'ಉಷ್ಣ'ಯ ಕುರಿತು ಹಿಂದಿನ ಉಪನಿಷತ್ತಾಲದ ಕವಿಗಳಂತೆ ಕಾನ್ಯಾವೇಶ ಉಕ್ಕಿ ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ. 'ಎಳೆನೇಸರು' ಒಂದು ಚಲುವಾದ ವರ್ಣನೆ. 'ನಿಸರ್ಗ ಚಲಚ್ಚಿತ್ರ'ವನ್ನು ಕಾಣಲು ಕವಿಹೃದಯ ಬೇಕು. ಕಲ್ಲುಗಳೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ತೊರೆಯ ಚೆಲುವನ್ನು ಕಂಡು ಕವಿ 'ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮಡಿಲು' ಪದ್ಯ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. 'ನಕ್ಷತ್ರಗಳು' ಕವಿಗಿರುವ ಛಂದಃಕೌಶಲ ಹಾಗೂ ಭಾಷಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. 'ತಂಗದಿರ' ನೊಡನೆ ಕವಿಯು ಕಾಳಿಮಯಾಂತ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೇಳುವುದು ಚಮತ್ಕಾರಕವಾಗಿದೆ. ನಕ್ಷತ್ರಲೋಕದ ನೈಚಿತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಬೆರಗಾಗಿ ಕವಿಯು 'ತಾರಾಯಾಮಿನಿ'ಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬಾಹ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಮರುಳಾಗುವವರಿಗೆ 'ಕೋಗಿಲೆ' ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ. 'ಅಡೊಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ' ಕವಿಯು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾವಾತ್ಮಕ

'ಕವನ ಕಾಮಿನಿ' ಕವಿಯ ಸದ್ಯದ ಅಶಿ ಅಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. 'ಕನ್ನಡದ ವಿಶ್ವರೂಪ'ದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಹಂಬಲು ಹೆಚ್ಚಿರುವುದು. 'ಪರಿಣಾಮ'ದಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಪ್ರಕೃತಿಗಳ ವಿಮರ್ಶೆಯಿದೆ. 'ಕುಲಪತಿ' ಹಿಂದಿನ ಗುರುಕುಲಗಳ ನೆನಪು ಕೊಡುತ್ತದೆ. 'ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಗಾಗಿ' ಕವಿಗಿರುವ ಭಕ್ತಿಗೌರವ ಸೂಚಕವಾಗಿರುವುದು. 'ಅನಂತ ಶೂನ್ಯ'

ಭಾವಕವನ. 'ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಒಂದು ಚಿತ್ರ' ವು ಕರುಳು ಕೊರೆಯುವ ಕರುಣೆಯ ಚಿತ್ರ! 'ವಿಶ್ವಸಾಗರದೂರ್ಮಿಯಲಿ' ಬಾಳದೋಣಿ ಹೇಗೆ ತೇಲುತ್ತಿದೆಯೆನ್ನುವುದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. 'ಅಮ್ಮ' ಅಗಲಿದ ತಾಯಿ ನೆನಪು. 'ಎಲೆ ನೋವೆ!' ಕವನದಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ಕಷ್ಟವನ್ನು ಸುಖವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ನಿಯಮವನ್ನು ಕವಿಯು 'ವಿಧಿ' ಯೆಂದು ಸಾರುವಂತಿದೆ. 'ಕಗ್ಗಲ್ಲ ಕಾವ್ಯ' ಕಾರ್ಕಳದ ಶಿಲಾ ಮೂರ್ತಿ, ಗೋನುಟೇಶ್ವರನ ಕುರು. 'ವಿಜಯನಗರವೆ' ಪಟಾಶತ ಸಾವಂತ್ಸರಿಕೋತ್ಸವದ ನೆನಪು. ಸುಖದುಃಖೇ ಸಮೇ ಕೃತ್ವಾ ಎಂಬ ಗೀತಾರ್ಥವು 'ದ್ವಂದ್ವ' ದಲ್ಲಿದೆ. 'ಮೋಹನ ಮೂರಲಿ' ಕೃಷ್ಣ ಗೋಪಿಯರ ಲಾಸ್ಯಲಹರಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ವಿವರಣೆ 'ಪತ್ರಿಕೆ.' 'ಕುಚೇಲ' ಸರಲವಾದ ಭಾಮಿನಿ ಪಟ್ಟದಿಯಿಂದ ರಮ್ಯವಾಗಿದೆ. 'ಸರಸತಿ' ಯನ್ನೊಡುವಾಗ ರವಿವರ್ಮನ ಚಿತ್ರದ ನೆನಪಾಗುವುದು. 'ಉಮರ ಸಂದೇಶ' ಶ್ರೀ. ಗುಂಡಪ್ಪನವರ ಕಾವ್ಯದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ. 'ಕೊಳಲ ಕೃಷ್ಣ' ದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮೇಲೆ ಕವಿಗಿರುವ ಭಕ್ತಿ ಪುನಃ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. 'ಇವನಾರೆ?' ಎಂಬುದೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಕುರಿತು. 'ವಿಶ್ವಶಾಂತಿ' ಅಗಬೇಕೆನ್ನುವುದು ದ್ವಿತೀಯ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಭೀಕರ ಮಾರಣಕೃತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ನೋಂದ ಕವಿಹೃದಯ.

ಶೃಂಗಾರಾತ್ಮಕ

'ಪ್ರೇಮಾಂಜಲಿ' ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಗೋಪಿಯರರ್ಪಿಸಿದುದು. 'ಕಿಶೋರಿ' ಮದುವೆಯ ನೊದಲ ನೋಟ. 'ನನ್ನಾಕೆ' ಮದುವೆಯಾದ ಹೊಸದರ ಭಾವನೆ. ತಾಯಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ 'ನಲ್ಲೆಯ ನೆನಪು' ಅಗದೆ ಇದ್ದೀತೆ? ಹಾಗೆ ನೆನೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕವಿ, ತಾಯಿ ಮನೆಯಿಂದ ಹೆಂಡತಿ ಬರುವ ದಿನ 'ಇಂದು ಬರುವಳು ನನ್ನ ಮನದನ್ನೆ' ಎಂದು ಹಿಗ್ಗುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಣಯದಲ್ಲಿ ಮುನಿಸೂ ಚಿಂದ; ಅದಾಗಿ 'ಕೋಪವೇತಕೆ ಮಾನಿನಿ' ಎಂದು ಕವಿಯು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ತನಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅಭರಣಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸದಿರುವ ಕಾರಣ, 'ಸುಖವಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೆಂಡತಿ ಹೇಳಿ

ದರೆ ಕವಿಯಾದ ಗಂಡನು ಭಾವಲಹರಿಯಲಿ ' ಸುಖವುಂಟು ' ಎಂದು ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕವಿಸ್ತುತಿ

' ಪಂಪ ', ' ರನ್ನ ', ' ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ', ' ರತ್ನಾಕರ ಕವಿ '. ' ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ ', ' ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ', ' ಕವೀಂದ್ರ ರವೀಂದ್ರ ', ' ಅಂಬಿಕಾ ತನಯದತ್ತ ' ಇವೆಲ್ಲಾ ಕವಿವರರ ಕುರಿತು ಬರೆದ ಸ್ತುತಿಗೀತಗಳು; ಸುಂದರವಾದ ಚತುರ್ದಶಪದಿಗಳು.

ಜೀವನಸ್ತುತಿ

ಕೊನೆಯ ಕವನ ' ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ' ಎಂಬುದು. ೧೯೧೬ ರಿಂದ ೧೯೪೫ ರ ವರೆಗಿನ ಕವಿಜೀವನೇತಿಹಾಸದ ಸಿಂಹಾಸನೋಚನ. ಶೈಲಿ ತುಸು ಗದ್ಯಮಯವಾಯಿತೆಂದೂ, ಕಥನಕ್ರಮ ಸ್ಪಷ್ಟ ವಾಚ್ಯವಾಯಿತೆಂದೂ ಅನಿಸಬಹುದಾದರೂ ಈ ಕವನವು ಕವಿಯ ನಿತ್ಯ ಜೀವನದಂತೆ ಸರಲವೂ ಸಹಜವೂ ಆಗಿದೆ.

ಉಪಸಂಹೃತಿ

ಇಂತು, ಶ್ರೀ. ಅಮ್ಮೆಂಬಳ ಶಂಕರನಾರಾಯಣರು ಸೌಸವದ ಸುಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಸರವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಶಾರದೆಯ ಕೊರಳಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಿವಿಧ ರಾಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅವರ ಇನ್ನಿದಾದ ಈ ಸರವು ರಸಿಕ ಕನ್ನಡಿಗರ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಚರವನ್ನುಂಟು ಮಾಡದಿರದು. ಕವಿಗಳದೇ ಒಂದು ಪವ್ಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ಘರಿಸಿ ನಾನೀ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ:

‘ ಕೋಗಿಲೆ ಕುರೂಪಿಯನೇ, ರಾಗದಲಿ ಹಾಡುತಿಹ
ಮಧುರ ಸಂಗೀತವಶ್ರಾವ್ಯವಹುದೇನು ?
ಭಾವರಸ ಬೆರೆದಿರುವ ಕೋಗಿಲೆಯ ಸವಿಸರವ
ಕೇಳಿನೆಂದಾರಾದರೊರೆಯುತಿಹರೇನು ? ’

ಪೆರಡಾಲ
೧೪-೭-೧೯೪೭ }

—ಕಯ್ಯಾರ ಕಿಣ್ಣಣ್ಣರೈ

ಹೇಳಿಕೆ

ನನ್ನ 'ಕನ್ನಡ ಕುಮಾರಸಂಭವ'ದ ಪ್ರಥಮ ಭಾಗವು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾದುದರಿಂದ, ಅನುಪೂರ್ವಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಈ 'ಸರ' ವುದ್ವಿತೀಯ ಪುಸ್ತಕವಾದರೂ, ಮೊತ್ತಮೊದಲು ಬರೆದ ಕವನಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಕಾಣುವ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ, ಇದನ್ನು ಆಯ್ದು ನೇಯ್ದು ಕೈಬರೆಹದಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕ ರೂಪವಾಗಿ ರೂಪಿಸಿದ ಸಮಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಇದು ನನ್ನ ಮೊದಲ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಅದಿಯ ಅಂತ್ಯದ ಎರಡು ಕವನಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಉಳಿದ ನಲವತ್ತೊಂಬತ್ತು ಕವಿತೆಗಳೂ ಕೂಡ ಸಮಸಾಮಯಿಕ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಗಾಗ ಮುಖ ತೋರಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಜಯಕರ್ನಾಟಕ-ತ್ರಿವೇಣಿ-ನೀರವಾಣಿ-ಪೌರವಾಣಿ-ಜೀವನ-ಧುರೀಣ-ಬಡವರಬಂಧು-ರಾಷ್ಟ್ರಬಂಧು-ಜಯಂತಿ-ಸ್ವದೇಶಾಭಿಮಾನಿ-ಅಂತರಂಗ-ನವಯುಗ-ನವಭಾರತ-ಪ್ರಜಾಮತ-ಪ್ರಭಾತ-ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಸಂದೇಶ-ಉಷಾ-ಕನ್ನಡ ನ.ಡಿ-ವಾಹಿನಿ-ಬಾಲಚಂದ್ರ-ಕಲಾಚಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಸಂಪಾದಕರಿಗೆ ವಂದನೆಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ವಿಲೇಷಸಂಚಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದುವು. ಹೀಗೆಯೇ 'ನಮ್ಮ ಕವಿತೆಗಳು' (ಮಿತ್ರ ಮಂಡಲಿ)—'ಕನ್ನಡ ಪಾಠಮಾಲೆ'—'ಕವಿ ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತ' ಮೊದಲಾದ ಸಂಕಲನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ಕವನಗಳು ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದುದಕ್ಕೆ ಅವನ್ನು ಆಯ್ದವರಿಗೂ ಪ್ರಣಾಮಗಳು.

ಇದಕ್ಕೆ ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣವಾದ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆದಿತ್ತು ಅಧುನಿಕ ಕವಿ ಸಮ್ರಾಟರಾದ ಶ್ರೀ. ದ. ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರಿಗೂ, ಕೆಲವೇ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿ-ಕಾವ್ಯ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಸರಸ-ಸರಳವಾಗಿ ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟ ನನ್ನ ಅಂತರಂಗಿಕ ಗೆಳೆಯರಾದ 'ಶ್ರೀಮುಖ'ದ ಕವಿ 'ದುರ್ಗಾದಾಸ'ರಿಗೂ ಬಹಳ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುವೆನು. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸಾದರ ಅಭಿವಂದನೆಗಳು.

ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಪ್ರಕಟವಾಗಲು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿ ನೆರವಿತ್ತ ಹತ್ತಿರದ ಗೆಳೆಯರಾದ ಶ್ರೀ. ಕುಳುಕುಂದ ಶಿವರಾಯರಿಗೂ, ಅವ್ಯಾಜ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮುದ್ರಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಭಾರವೊತ್ತು ಶ್ರೀ. ಕುಲಕರ್ಣಿ ಶೇಷಗಿರಿರಾಯರಿಗೂ ಶತಶಃ ಧನ್ಯವಾದಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಪ್ರೇಮ ವಂದನೆಗಳು.

ಮಂಗಳಾ ದೇವಸ್ಥಾನ
ಮಂಗಳೂರು
೧೦-೮-೧೯೪೭

}

ತಮ್ಮ

ಅಮ್ಮೆಂಬಳ ಶಂಕರನಾರಾಯಣಯ್ಯ

ಅರ್ಪಣೆ

ನನ್ನ ಏಳನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಗಲಿದ
ಪೂಜ್ಯ ಮಾತೃಶ್ರೀ

ಕಾವೇರಿಯಮ್ಮನಿಗೆ-

ನನ್ನ ಮೊದಲ ಹೊತ್ತಿಗೆ
ಅಮ್ಮ! ನನ್ನ ನೆನಪಿಗೆ.

—“ಶಂ”

ಮಿಸುನಿಯದೊಂದಾದೊಡದೇಂ
ಪೊಸದೊಡವೆನಿಸುತ್ತೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆನಿಸುವ ವೋಲ್ |
ರಸನತ್ಯವಿತಾನೂರ್ಗಂ
ರಸೆಯಲ್ಲಿ ವಿಚಕ್ಷಣರ್ಕಳಿಂ ಪೊಸತೆನಿಕುಂ ||

— ಸ್ವದ್ವೈ.

ಸರ

೧

ಅಗೋವೈ ಈಗೋವೈ ಬಿರಿದರಳ ಸೋಗಯಿಸಿದ
ಸೌಸವದ ಸುಮಗಳನ್ನೊಲಿದಾಯ್ತು, ಸರಿ ನೆಯ್ದು,
ಸಾಹಿತ್ಯ ಶಾರದೆಯ ಕೊರಳಿಗೆ ಕಲೆಗೊಳಿಸಿ
ತೊಡಿಸಿರುವೆ ಚೆಲುವಿಲ್ಲದಲರುಗಳನುಳಿದ ಸರ

೨

ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲಿ ಭಾವಗಳ ಘರ್ಷಣೆಯು
ಸಂಸ್ಕೃತಿವಡೆದಾಗ ಚಿಲ್ಲಿ ಹರಿದೋಗಿದಿರುವ
ನಲ್ಲವಿತೆಯೋಳಿಗಳ, ವಿವಿಧ ವಿಧ ರಾಗದಲಿ
ರಸಿಕರಿಗೆ ಕಿವಿವೆರೆಗೆ ಕೇಳಿಸಲಿ ಇನಿದು ಸರ

೩

ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಭಾವಗಳ ಬತ್ತಳಿಕೆಯಿಂದೊಗೆದಾ,
ಅಲರಂಬನುರುತರದ ಸುಮಬಾಣಸಾಮ್ಯವ-
ನ್ನಂತು ಸಂತತ ಹೃದ್ಯರೆದೆಯನಿರ್ಕುಳಿಗೊಂಡು,
ಸಮ್ಮೋಹಕತೆಯನೊಳಗೊಳ್ಳಲೀ ಕೂರ್ ಸರಂ

೪

ಮಿತ್ರನುದಯಾವಸರ ಪರಿಸರಂಗೊಂಡಿರಲಾ
ಅರವಿಂದ ವೃಂದದೊಳಗುತ್ತಾಂತಿ ಮಸಗಹುದು
ಕೆಲವು ಅರೆವಿಂದಿರಲಾ, ಕೆಲವು ಬಿರಿದರಳಿರಲಾ
ಬಹುದು. ಮೌಗ್ಧ್ಯವನೊಪ್ಪುಗೊಂಡಿರ್ಪುದೀ ಸರಂ

ಅರುಣ

೧

ನಸುಗೆಂಪಿನ
ತುಸು ಹಳದಿಯ
ಸಮ್ಮಿಶ್ರಣದ ಸಕ
ಚೆಲುವಾಗಿರೆ,
ಹೊಳೆಯುತ್ತಲಿರೆ,
ಅದೆಯರುಣನ ಗಮಕ

೨

ಕೆಂಬರಲನು
ಅಂಬರದಲಿ
ತುಂಬಿದ ತೆರ ನೋಟ;
ಕುಂಕುಮ ರಸ—
ವಂಕಿತವಹ
ವರ ಪಾಟಲ ಮಕುಟ

೩

ಚೆಂದಳಿರನು
ನೆಯ್ದಿದರನು
ತೊಟ್ಟೆಹ ಸುವಿಲಾಸ;
ಕೆಮ್ಮೀಸೆಯ
ಹುಮ್ಮಸವನು
ಇಮ್ಮಡಿಸುವ ಹಾಸ

೪

ರಕ್ತಾಂಬರ
ಸಕ್ತೋದರ
ಕಿರಣದ ಪರಿಪಾಟಿ;
ಕೆಂದಳದಲಿ
ಬಿಗಿವಿಡಿದಿಹ
ಹವಳದ ಚೆಲು 'ಚಾಟಿ'

೫

ಇಂತೊಪ್ಪಿರೆ
ಸಂತಸದಲಿ
ಮೂಡಣದಲಿ ಅರುಣ
ಮೂಡುತ, ದೆಸೆ-
ಗೀಡಾಡಿದ
ನವ ಕುಂಕುಮ ಕಿರಣ

೬

ಹಕ್ಕಿಯ ಕೂರ-
ಲಿಂಚರ ಹೊರ
ಹೊರಡಿಸಿ ಹಾಡುವನು
ಮಕ್ಕಳ ಮಾ-
ತಾಡಿಸಿ, ತಾ-
ನುರೆ ತೊದಲಾಡುವನು

೭

ಸಿಂಗಾರದ
ತಂಗಾಳಿಯ
ತೀಡಿಸಿ, ಸುಯ್ಯುವನು
ಕಿರು ಮುಗುಳನು
ಅರಳಾಗಿಸಿ,
ನಗಿಸುತ ನಗುತಿಹನು

೮

ನಿದ್ದೆಯ ಪರೆ
 ಕೀಳುತಲರೆ-
 ದೆರೆದಿಹ ಕಣ್ಣುಗಳ
 ಬಿರಿದರಳಿಸಿ,
 ಎಬ್ಬಿಸುವನು
 ನಾಡಿನ ಜನರುಗಳ

೯

ಹೊಸ ಹುರುಪನು
 ಹೊಸೆಯಿಸುವನು
 ಬೀರುತ ಚೈತನ್ಯ;
 ಉಪಹಾಸದಿ
 'ಅಪಹರಿಸುವ
 ಜಡತೆಯ ಮಾಲಿನ್ಯ

೧೦

'ಅಜ್ಞಾನದ
 ಅಂಧತೆಯನು
 ಭೇದಿಸಿ ನೇಸರಿದೋ-
 ಬೆಳಕಿನ ಬೆಳೆ
 ತಿಳಿವಿನ ಹೊಳೆ
 ಹೊಮ್ಮಿಸಿ ಬರುವನಿದೋ!'

೧೧

ಎಂಬಾ ನುಡಿ .
 ನಂಬಿಸಿಯಡಿ-
 ಯಿಡುವನು ಮುಂದರುಣ;
 ಆ ನಿಮಿಷದಿ
 ರವಿಯುದಿಸುತ
 ಸುರಿವನು ಸುಜ್ಞಾನ !

ಹಿಮ ಸಮಾಧಿ

ಹೇಮಂತ ಋತುಘೋಗಿ ಮೌನದಲಿ ಘನ-ಸಂವ್ರ
 ಹಿಮ ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಿತಿಯೊಳೊಪ್ಪಿದನು; ನಿಶ್ಚಿಂತ
 ನಿಶ್ಚಲ ಧ್ಯಾನ ಸನ್ಮದ್ರಿಯಲಿ ತಪವಾಂತ
 ಯತಿಯ ರೀತಿಯನೋತು ನಿಂತಿಹನು! ಹಿಮ ರುಂದ್ರ
 ಭಾವದಲಿ ಸಕಲ ಭೂಮಿ-ವೈಮ ಕರಗಿಹುದು
 ಬೂದು ಬಣ್ಣದ ಲೀಲೆಯಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿರುವ
 ಸಾಮಸ್ತ ಸೂತ್ರದಲಿ ನಿಸ್ಸೂತವೀ ವಿಶ್ವ.
 ಪ್ರಾಣಿ ಸಂತತಿಯೆಲ್ಲ ಕುಳಿರ ಕಡಲಿನೊಳೊಳ್ಳ,
 ಭೂತದಾವೇಶವಂತಂತೆ 'ಗಡಗಡ' ನಡುಗಿ,
 ಬೆಕ್ಕಸಂ ಬಡುತಿಹುದು—ಇದನಾವುದನು ಕೂಡ
 ಗಣಿಸದಿಹ ಹಿಮಪುರುಷನಿರವಿನದ್ಭುತ ನೋಡ-
 ಅವ್ಯಕ್ತ ಶಕ್ತಿಯಿಂ ವೈಮ ವಕ್ಷವನುಡುಗಿ,
 ಗಿರಿ-ಶೃಂಗ-ಕಾಂತಾರ-ಭೂಮಿಗಳನಾವರಿಸಿ.
 ನಿಂತಿಹನು ವರ ವಿರಾಡಾಕಾರವನು ವಹಿಸಿ,

ಉಷೆ

೧

ಮೂಡಣ ಬಾನಿನ ಕರೆ ನಗಲು,
ಕತ್ತಲೆ ನೊತ್ತನೆ ಪರಿದುಗಲು,
ಉಷೆರಮೆ ನಿಶೆರಮೆಯನು ಜಯಿಸಿ
ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದಳು ಭವಿ ಹರಿಸಿ !

೨

ಕತ್ತಲೆ ಕಡಲಲಿ ತಿರೆ ಮುಳುಗಿ,
ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಿತವಾಗಿರಲುಡುಗಿ,
ಬಿಳಕಿನ ತಿಳವನು ಕರುಣಿಸುತ
ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತಿರುವಳು ನಸುನಗುತ !

೩

ಹೊಸದಾಗರಳಿದ ತಾವರೆವೋಲಾ
'ಲಕ-ಲಕ' ಹೊಳೆವಳು ಉಷೆಯವಳು,
ಮಗುವಿನ ನಿರ್ವ್ಯಾಜ ಸ್ಥಿತವೋಲಾ
'ಕಿಲ-ಕಿಲ' ನಗುವಳು, ನಲಿಯುವಳು

೪

ಈ ವರೆಗಾದರೆ ತೆರೆದಿರುವ
ಚುಕ್ಕೆಗಳಾಲೆಯ ನಭವಧುವ
ಕಣ್ಣೆವೆ ಕೀಲಿಸಿ, ಕರಿಹೊದಿಕೆ
ತೆಗೆಯುತ ಕೊಟ್ಟಳು ಬಿಳಿರವಕೆ.

೫

ಅರುಣನ ರೌದ್ರದ ರಕ್ತತೆಯು,
ಸೂರ್ಯನ ಸೋಜ್ವಲ ಪ್ರಖರತೆಯು,
ಉಷೆಯಲಿ ಬೆಸೆಯದು; ಶಾಂತತೆಯ
ಮಾರ್ದವವೆಸೆವುದು ಸೌಮ್ಯತೆಯ !

೭

ಅರುಣನ ಭಗಿನಿಯು ಉಷೆ ತರುಣಿ,
ನೇಸರ ಮಾತೆಯು ಉಷೆ ರಮಣಿ,
ಮಗನನು ಪಡೆಯುತ್ತ, 'ಈ ಜಗದ
ಸೇವೆಯನೆಸಗಿಂ' ದಾದರದ
ಹರಕೆಯನರುಹುತ್ತ, ತಾಯ್ತನದ
ತನ್ನಧಿಕಾರದಿ ನೆರೆವ ಮುದ.

.

೭

ಎಂದೋ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲಿ,
ಜಗದಲಿ ಜೀವಿಯ ಶೂನ್ಯದಲಿ,
ಅಂಥ ತಮಸ್ಸಿನ ಸಮಯದಲಿ,
ಪೊಡವಿಗೆ ಸರ್ವ ಪ್ರಥಮದಲಿ,
ಬೆಳಕಿನ ಅನುಭವವಾರಿಂದ ?
ಉಸೆವೆಳಗಿನ ಕಿರುಗೆರೆಯಿಂದ !

೭

ಅಂದಿಂದೀವರೆಗಾ ಉಷೆಯು
ನಿತ್ಯ ಸನಾತನೆಯಾಗಿಹಳು !

ಎಳೆನೇಸರು

೧

ಭವಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಮದ ಋತು ಅರೆಗಣ್ಣು ತೆರದಿತ್ತು
ರವಿ ಮೂಡಿ ಮೇಲ್ಬಂದು ಅರ್ಗಳಿಗೆ ಸಂದಿತ್ತು

ಮುಚ್ಚಿದ್ದ ಬೆಳ್ಳಂಜು ತೆರೆಯುಗಿದ ತೆರಸಿತ್ತು
ಹೆಚ್ಚಿದ್ದ ಕುಳರೂರತೆ ಕಾವಿಗೆ ಬಾಗಿತ್ತು

ನೇಸರಿನ ಎಳೆಗದಿರು ಹಿಮ ಮನೆಯ ಮಾಲೆಯನು
ನೇಯ್ದು, ನಲಿಯುತ್ತಲಿತ್ತು ರಿಂಗಣಂಗುಣಿತವನು

ದಿನಕರನ ಸಂಖ್ಯಾತ ಕಿರಣಗಳು ಪೂರ್ವದಿಂ
ಸುಸ್ಪಷ್ಟತೆಯನಾಂತು, ವಿವಿಧ ವಿಧ ವರ್ಣದಿಂ—

ಹರಿತಂದು; ಮೋದದಿಂ ತಿರೆವೆಣ್ಣನಪ್ಪುತ್ತ,
ವೃದ್ಧುಚುಂಬನವನಿತ್ತು ಪುಲಕವನ್ನಾಗಿಸುತ್ತ,—

ಮಿರುಗಿರೆ, 'ಸಹಸ್ರಕರ' ನೆಂಬ ಸಂಕುಚಿತಾಪ್ಯ
ಮಿಥ್ಯವಾಗಲಸಂಖ್ಯಕರನೆಂಬ ನವ್ಯಾಖ್ಯೆ—

ಸಮಸಿದ ತೆರನಾಯ್ತು ! ಹೂಬಿಸಿಲು ಹೂಗಳಿಗೆ
ಎಸಳೆವೆಯನಲರಿಸಲು, ಹಿಮಬಂದು ಜೇನ್‌ಪನಿಗೆ—

ಬೆರೆದೊಂದು ಗೂಡುತ್ತ, ತುಂಬಿಗಳಿಗಾಹ್ವಾನ-
ವೀಯಲವು ಬಂದೊಲಿದು ಮಾಡಿದುವು ಮಧುಪಾನ,

ಸೌಸವದ ತನಿಜೇನನೊಲಿದೀಂಟಿ, ಸೊಕ್ಕೇರಿ,
ಅಳಿಗಳೊಂದೇ ಸರದಿ ಸೂಸಿದುವು ಹಾಡ ಸರಿ.

ಕುಕ್ಕಿಗಳ ಕೊರಲುಲಿಯು ಕಟ್ಟೊಡೆದು, ಹೊನಲಾಗಿ,
ಬಾನ ದನಿಯಲೆಯಿಂದ ದುಂದುಮಿಸಿತಿಂಪಾಗಿ

೨

ಬಯಲಿನೊಂದರೆಯಲ್ಲಿ ನಾನಾಗ ನಿಂದಿರಲು,
ಮೂಡಣದ ಬಾನ್ ಚೆಲುವು ಚೆಲುಮೆಯಲಿ ಚಿಮ್ಮಿರಲು,—

ಬಾಲಾರ್ಕನಿದಿರಾಗಿ ನನ್ನ ಕಣ್ಣೆವೆಗಳನು
ಅರಳಿಸುತ, ಮುಗುಳಿಸುತ, ನನ್ನೆಲ್ಲ ದೇಹವನು—

ಎಳೆಬಿಸಿಲ ಮಳೆಯಿಂದ ತೋಯಿಸುತ, ಸ್ವರ್ಗೀಯ
ಸಂತೋಷ ಸಾಗರದಿ ತೇಲಿಸುತಲಾತ್ತಿಯ—

ಭಾವವನು ಬೆಳಗಿಸುತ, ಮುಗಿಲೋಳಿಗಳ ಮೇಲೆ
ಇರುವೆನಡಿಗೆಯ ನಡೆದು, ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಮೇಲ್ಮೈಲಿ !

ಗಿಡ-ಬಳ್ಳಿಯೆಲೆಗಳಲಿ ನೆಯ್ದಿರುವ ಜೇಡ ಬಲೆ
ನೂಲಿನೆಳೆಗಳು ಚಿನ್ನ ಸರಿಗೆಯಂತಿಹವು ಸಲೆ.

ಭೂದೇವಿಯುಟ್ಟಿರುವ ಹಸುರುಡಿಗೆಯಂತೆಸೆವ
ಎಳೆಗಳನೆ ಮಡಿಗಳಿಗೆ ಹೊಂಬಣ್ಣ ರವಿಯೇವ.

ಎತ್ತಿತ್ತಲೂ ತಿರೆಯು ಹೊನ್ನ ಹೊಳೆಯಲಿ ತೇಲಿ,
ತನ್ನತನವನು ಮರೆತು, ಹರಿದು ಸೊಗಗಡಲಿನಲಿ—

ಸಂಗಮಂಗೊಂಡಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಲಿತ್ತು.
ಒಂದಿನಿತು ಚಣ ಕಳೆಯಲೊಪ್ಪನೆ ಬೇರಾಯ್ತು:—

ಸ್ವರ್ಣ ಲೇಪದ ಮೇಲೆ ರಜತ ರಸ ಬೆರೆದಂತೆ,
ಬಿಸಿಲೊಸರು ಕಣ್ಣು ಟವನ್ನೂ ಡಿಸಿತು ಮುಂತೆ !

ನಿಸರ್ಗ-ಚಲಚ್ಚಿತ್ರ

ನಿತ್ಯವೂ ವಿಶ್ವರಂಗದ ಪ್ರಕೃತಿ ಮಂಟಪದಿ
ವಿಧ ವಿಧ ಚಲಚ್ಚಿತ್ರಗಳು ಭವ್ಯಭಾವಗಳ-
ನೊಳಗೊಂಡು, ನಿಯತ ನವ್ಯತೆಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತ,
ನಿಷ್ಕಾಮ-ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ದೃಷ್ಟಿಯಲಿ ದರ್ಶಿತಗ-
ಳಾಗಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿಹವು.

ವಿಶ್ವ ಪುರುಷನೆ ಚಿತ್ರ-
ನಿದೀಶಕನು. ವಿವಿಧ ವಿಹಗ ತತಿಗಳ ಗಾನ
ಲಹರಿಯೇ ಸಂಗೀತ ಮಾಧುರ್ಯ,

ಕಣ್ಣೆ ದಿರ
ಉಜೆನಾರಿ, ನದಿನೀರೆ, ಯಾಮಿನೀ ಕಾಮಿನೀ,
ಬನವೆಣ್ಣು, ಸಂಧ್ಯಾವಧೂ — ಆದಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತ
ನಟಗಳೇ, ನಭದೊಳಿಹ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ತಾರೆಗಳೆ
ಹೆಸರಾಂತ 'ತಾರೆ' ಗಳು.

ಅರುಣ, ದಿನಕರ, ಚಂದ್ರ,
ಸಾಗರ, ವಸಂತಾದಿ ನಟವರೇಣ್ಯರು ನಟಪ-
ರೀ ವಿಲಕ್ಷಣ-ನಿತ್ಯ-ನೂತನ- ಯಥಾರ್ಥವಹ
ವರ ಚಲಚ್ಚಿತ್ರ ಪ್ರದರ್ಶನದಿ !

ಆದರಿದ-
ರತಿಶಯಿತ ಸೌಂದರ್ಯ ದರ್ಶನಾನುಭವಕ್ಕೆ
ಬಾಹ್ಯ ಚಕ್ಷುಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡ, ಅಂತರಿಕ
ಜ್ಞಾನ ದೃಷ್ಟಿಯ ನೋಟವತ್ಯಧಿಕ ಸಹಕಾರಿ !

ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮಡಿಲು

೧

ಸುತ್ತಲು ಕಲ್ಲು !

ಸುತ್ತಿದೆ ಹುಲ್ಲು !!

ಕಲ್ಲುಗಳೆಡೆಯಲಿ ತೊರೆಯೊಂದು

ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೊನಲಿಡುವುದು ಮೂಂದು.

ಘುಳು-ಘುಳು ನಾದ

ತೊರೆಯ ನಿನಾದ

ಕೇಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು. — ಬಹು ಮೋದ !

೨

ಕರಿ ಕಲ್ಲಿನಲಿ

ಕುಳ್ಳಿರಲಲ್ಲಿ

ಹಾರುತಲಿಹ ತೆಳು ನೀರ ಹನಿ

ಕಾಲನು ತೊಳೆವುದು, ತೊರೆಯ ದನಿ

ವೃದು ಸಂಗೀತವ-

ನೊದವಿಸಿ, ಸೊಗವ

ಬೀರುತಲಿರುವುದು ! ಈ ತಾಣ

ಮೋನದ ಶಾಂತಿಯ ನಿಲ್ಲಾಣ !!

ನಕ್ಷತ್ರಗಳು

೧

ನಿಶೀಥ ಕಾಮಿನಿ ಮೆಲ್ಲನ್ನೆತರೆ,—
 ಸುಶೀತಲಾಮಲ ವಾಯು ಮೋಹಿಸೆ,—
 ಅಶೇಷ ಜನ ಮನದಲ್ಲಿಯೊಲವಿನ
 ಅಸೀಮ ಲಹರಿಯನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತ,—
 ತಾರಕಾ ಗಣವು
 ನಭದಲಿ
 ತೋರಿ ಮಿರುಗುವು !

೨

ಸುನೀಲ ಶೂನ್ಯದ ನಭೋ ವಿತಾನದಿ
 ಮನೋಹರಾಕೃತಿಯಿಂದ ಮೆರೆಯುವ
 ಅನಂತ- ಅಗಣಿತ ತಾರಕಾ ಗಣ-
 ವನಸ್ಯ ಮಾನ್ಯತೆಯಿಂದ ಮಿಸುಗುತ್ತ,—
 ಶೋಭಿಸುತ್ತಿಹವು !
 ಮನವನು
 ಮೋಹಿಸುತ್ತಿಹವು !!

೩

ಅಸಂಖ್ಯ ತಾರಾವೃಂದವಂದದೆ
 ಸುಸೌಖ್ಯ- ಶಾಂತ- ಗಭೀರ- ಮೌನದ
 ಸುಸೌಮ್ಯ- ಶುಭ ಸಂದೇಶವನು
 ಅಶೇಷ ಮಾನವ ವೃಂದಕುಸುರುತ
 ಲೋಕ ನಾಯಕನ
 ಲೀಲಾ-
 ನೀಕ ವರುಹುವು !

ತಂಗದಿರ !

ವಾರ್ಧಿಕ

೧

ಮುಗಿಲುಗಳ ಮೆಟ್ಟಲಿನ ಮೇಲೆ ಮೆಲುನಡಿಗೆಯಲಿ
ನಗು ನಗುತ ಬಿಡದೇರಿ ಬರುತಿರುವೆ ತಂಗದಿರ !
ಒಗುಮಿಗೆಯ ಗಮನದಲಿ ಹೋಗುತಿಹೆ ಯಾವೆಡೆಗೆ ?
ಗುರಿಯೇನು ಗುರುತಿಲ್ಲವೇ ?
ಸೊಗದ ಸನ್ಮಾಂತ್ರಿಕದ ಮಾಟದನುಭವದಿಂದ
ಮೊಗವು ವಿಕಸಿತವಾಗಿ ತೋರುವುದು. ಶಶಿ ! ನಿನ್ನ
ಸೊಗಸುಗಾರ್ತಿಯ ಮಡದಿ ರೋಹಿಣಿಯ ಬಳಿಗೆಂದು
ವಿಹರಿಸಲು ಪೋಪೆಯೇನು ?

೨

ಅನುದಿನವು ವಿಧು ! ನೀನು ಮೂಡುತಿಹೆ—ಮುಳುಗುತಿಹೆ.
ಮನಸಿನೊಳಗಿದಕಾಗಿ ಬೇಸರಿಸಿ, ಬಿದಿಯೊಡನೆ
ಅನುನಯದಿ ಮಾಸಕೊಂದಾವರ್ತಿ ದಿನವೊಂದ
'ರಜೆ' ಯೆಂದು ಪಡೆದೆಯೇನು ?
ಇನನೊಂದು ವಿಧಿಯಿಂದ ಇನಿತೊಂದು ತಪ್ಪದೇ
ದಿನ ದಿನಂ ಮೂಡುವಂ—ಬಾಡುವಂ; ಶಶಿ ! ನೀನು
ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಬಿಟ್ಟುಳಿದ ರಜನಿಯಲಿ ಅನಿತಿನಿತು
ಬೆಳಗಿ ಮರಿಯಾಗುವೇಕೆ ?

೩

ನೀನೋಷಧೀಶನಾಗಿರುವೆಯಾದುದರಿಂದ,
ಸಾನುರಾಗದಿ ತರು-ಲತಾಳಿ ಸಸ್ಯಗಳೆಲ್ಲ
ಆನನವನೊಲೆಯುತ್ತಲಿರುತಿಹವು ನಿನ್ನ ಮೃತ
ಕಿರಣ ಶೀತ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ.

ಕಾನನದಿ ಮಲ್ಲಿಗೆಯು ಮೊದಲಾದ ಕುಸುಮಗಳು
 ಸಾನಂದದಿಂದ ನಗು ನಗುತ ನೀರಾಜನವ-
 ನಾನುವಂತೆಸೆಯುತಿವೆ; ಶಶಿ! ನಿನಗೆ, ನೀನೆಸಗಿ-
 ದುಪಕಾರದರಿಪಿಗಾಗಿ.

೪

ಎತ್ತಲೂ ತಿರೆಯನ್ನು ತೀವಿ ಜೊನ್ನದ ಸರಿಯು
 ಸುತ್ತಲಿಡಿದತಿ ಶೋಭೆಯಾಂತೆಸವ ಬಿಳಿ ಮೊಸರ
 ಮೊತ್ತ ಚೆಲ್ಲಿದ ತೆರದಿ ಬಿತ್ತರವನಾಂತಿಹುದು.
 ಆದರೂ ತಂಗದಿರನೇ !

ಕತ್ತಲೆಯ ಕಾಲವಾದುದರಿಂದ ಮರಗಳಡಿ-
 ಯತ್ತ ಬಿದ್ದೊರಗಿಹುದು ನೆರಳ ಕಾಳಿಮೆಯದನು
 ಕಿತ್ತಳಿಸಿ ಬಿಸುಡಲಾರದೆ, ನಾಚಿ, ಮೊಗದಲ್ಲ
 ಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನಾಂತಿಯ ?

೫

ತೋಳತೋಳಗಿ, ಬೆಳಬೆಳಗಿ, ಕಳೆವೆತ್ತು ಪೊಳೆಯುತಿಹೆ !
 ಕಿಲಕಿಲನೆ ನಗುನಗುತ ಹಾಸ್ಯರೋಚಿಯನೆಲ್ಲ
 ಬಳಗಳಿಗು ಪಸರಿಸುತ, ಸಂತೋಷ ಸಾಗರದೊ-
 ಳೊಲಾಡಿ ತೇಲಾಡುತ.

ಒಲಿಯುತ್ತ, ನಲಿಯುತ್ತ, ಮುಗಿಲುಗಳ ಮರೆಯಲ್ಲಿ
 ನೆಲಸುತ್ತ, ಹೊರಬರುತ, ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಾಲೆ' ಯಲಿ
 ಲಲಿತ ಲೀಲೆಯನಾಂತು, ಬಾಲಕೇಳಿಯ ನಟಿಸಿ,
 ಮೆರೆವೆಯೇಂ ತಂಗದಿರನೇ ?

ತಾರಾಯಾಮಿನಿ

೧

ಇನಿತೇಕೆ ತೋಳಗುವಿರಿ ತಾರೆಗಳೆ! ನೀವಿಂತು ?
ಆರ್ಗೆ ಹೊರಗೆಡಹುವಿರಿ ಸೌಂದರ್ಯ ಸುಧೆಯಂ ?
ನಿಮ್ಮ ಚೆಲುವನು ಕಂಡು, ಭವದ ಬವಣೆಯ ಮರೆತು,
ಒರ್ಚಣವನಾದರೂ ಸೊಗವಡುವನಾವಂ ?

೨

ನೇಸರಾರಲು, ಮಬ್ಬಿನುಬ್ಬೀರೆ, ಬಾಂಬಯಲೊ-
ಳೊಗೆದು ಕಣ್ ಬಿಡುತಿಹಿರಿ ಬೆಳ್ಳಿನಗೆಯಂತೆ;—
ಕಗತ್ತಲೆಯ ಕರಿಯ ನೀರೆಯಲಿ ಬೆಳ್ಳೊನ್ನ
ಮಿರು ಮಿರುಗುವಲರನ್ನು ಕೇವಣಿಸಿದಂತೆ.

೩

ಇರುಳ ನೀರೆಯ ಮುಡಿಗೆ ತೆತ್ತಿ ಸಿದ ಉಜ್ವರದ
ಪರಲುಗಳ ಪಾಂಗಿನಲಿ ಪೊಂಗಿ ನೀವಿಹಿರಿ.
ದೇವನೊಲುಮೆಯ ಜಾಣ್ಮೆಯದ್ಭುತದ ಕೈ ಚಳಕ-
ದೊಂದು ಕೈಪಿಡಿಯ ಪ್ರತೀಕದಂತಿಹಿರಿ.

೪

ನಿಮ್ಮಮಿತ ಲಾವಣ್ಯ ಲಹರಿಯನು ಪದೆದೀಂಟೆ,
ವಿಶ್ವ ವೈಚಿತ್ರ್ಯಬಿಭ್ಯುಲ್ಲಾವನಾಳ್ವಂ ?
ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬಂದು, ಕತ್ತನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ,
ಚುಕ್ಕಿಗಳೆ! ನಿಮ್ಮ ಚೆಲುವನು ನೋಳ್ವನಾವಂ ?

ಕೋಗಿಲೆ

೧

ಕೋಗಿಲೆ ಕುರೂಪಿಯೇನೆ, ರಾಗದಲಿ ಹಾಡುತ್ತಿಹ
ಮಧುರ ಸಂಗೀತವಶ್ರಾವ್ಯವಹುದೇನು ?
ಭಾವ-ರಸ ಬೆರೆದಿರುವ ಕೋಗಿಲೆಯ ಸವಿ ಸರವ
ಕೇಳಿನೆಂದಾರಾದರೊರೆಯುತ್ತಿಹರೇನು ?

೨

ಮಾಮರದ ಕೊಂಬೆಯಲಿ ಮಾಂದಳಿರ ಮೆಲ್ಲುತ್ತ,
ನವ ವಸಂತನ ಗಾನ ಗೈವ ಕೋಗಿಲೆಯು,
ಆಗೊಮ್ಮೆ ಈಗೊಮ್ಮೆ 'ಕುಹೂ-ಕುಹೂ' ಎಂದು
ಮಧುರ-ಮಂಜುಲ ಕಂಠದಿಂದಲಿಯುತ್ತಿಹುದು.

೩

ಒಂದೆ ಹಾಡಿನೊಳೆನಿತೋ ಭಾವವನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತ,
ಮನವ ರಂಜಿಸುತ್ತಿರುವ ಪಿಕವು ವರಕವಿಯೋ ?
ಅಲ್ಲವಿರೆ ಶಾರದೆಯು ವರದ ಹಸ್ತವನಿದರ
ಮಸ್ತಕದ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಹರಸಿರುವಳೇನೋ ?

೪

ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಪಿಕದಲಿಯು ಮಾನವರ ಕಿವಿಬೆರೆಗೆ
ಕೇಳಿದರೆ ಹೃದಯಾಬಿ ವಿಚಿಯಾಡುವುದು.
ಮಧುಮಾಸದಲಿ ಮೆರೆವ ಕೋಗಿಲೆಯು ಸಾಮಾನ್ಯ
ಪಕ್ಷಿಯಲ್ಲದು ಮಧುರ ಗಾನ ದೇವತೆಯು !

ಅಂದೊಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ,--

೧

ಅಂದೊಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ,-- ನಿಶಿಯ ನೀರವದಲ್ಲಿ,--
 ಇಂದುಪಿನ ತಿಳಿಯಾದ ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ,--
 ಒಂದಿಯಾ ನಂದವನು ಬಗೆಯ ಬೇಸರ ಕಳೆಯೆ,
 ಮಂದಿರದ ಹೊರಜಗಲಿಯಲ್ಲೊ ರಗಿದೆ

೨

ಮೇಲೆ ನೀಲಾಕಾಶಕೆನ್ನ ದಿಟ್ಟಿಯನಟ್ಟಿ,--
 ಲೀಲೆಯಿಂದಲಿ ಚಂದ್ರ ಸಾಗುತಿಹನು.
 ಹಲಕೆಲವು ತಾರೆಗಳು ತಮ್ಮ ಪತಿ ವಿರಹವನು.
 ತಾಳಲಾರದೆ ಮೆಲ್ಲನಡಿಯಿಡುವುವು

೩

ಬಂಧು-ಬಳಗವನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು, ಕಾಲನಗುಂಧ
 ಕಂದರದಿ ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ನರರಂತೆ,
 ಅಂದು ಕೆಲ ತಾರೆಗಳು ತಮ್ಮ ಸಹಚರರನ್ನ
 ಒಂದುಳಿದು, ಕೆಳಬಿದ್ದು ಮರೆಯಾಗುತಿಹವು

೪

ನೀಲಿಮೆಯ ನಭದಲ್ಲಿ ರಜತ ಚಂದ್ರನ ಕರಣ-
 ಮಾಲೆ ಸಾಲಿಟ್ಟ ಸೆಯೆ ತೆರೆಯು ತೆರದಲ್ಲಿ,
 ಹಾಲ ಕಡಲಿನ ಸೆಂಪ ಲೀಲೆಯಿಂದೊಳಗೊಂಡು
 ಮೇಲೆಯಾಗುವವೆಂದು ತೋಳಗುತಿಹುದು

೫

ಎತ್ತಲೂ ಪ್ರಕೃತಿಯದು ಮೌನ ರಾಜ್ಯದ ಮರೆಯೊ—
 ಳೊತ್ತರದಿ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರೆಯ ಗೈಯುತ್ತಿರಲು,
 ಸುತ್ತಲಿರುತಿಹ ಬೆಡಗ ನೋಡಿಯರೆಚಣ ಸರಿಯೆ,
 ಎತ್ತಣೆಂದಲೊ ಬಂತು ನಿದ್ರೆಯಾವರಿಸಿ,

೬

ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲವು ಸನೆಯೆ ಸವಿಯಾದ ಕನಸಿನಲಿ,
 ಮತ್ತೆನ್ನ ನೆಬ್ಬಿಸಿತು ಮೈದಡವುತ—
 ಹತ್ತಿರದ ಮರ-ಬಳ್ಳಿ-ಗಿಡಗಳೆಲೆಯೆಡೆಯಲ್ಲಿ
 ಸುತ್ತಿ ಸುಳಿಯುತ್ತಲಿದ್ದ ತಂಗಾಳಿಯು

೭

ತಂಬೆಲರು ತನ್ನ ಸುವಿಲಾಸದಿಂದೆಸೆಯುತ್ತ,
 ತುಂಬಿ ನವಶಕ್ತಿಯನು ಅಂಗಾಂಗದಲ್ಲಿ,
 ಬೆಂಬಿಡದೆ ಮೆಯ್ಯನ್ನು ಹಾದು ಹೋಗಲು, ನವಿರು
 ಬಿಂಬಿಸಿತು; ನಲವೊಲಿಯಿತೆನ್ನ ಮನಕೆ

೮

ಎಂದಿಗೂ ಬಾರದಿಹ ಮೊಸ ಹುರುಪು ಬಗೆಯೊಳಗೆ
 ಬಂದು ಶಾಂತಿಯ ಕೊಡಲು, ಎದ್ದು ಕುಳಿತೆ.
 ಮುಂದೆ ನಾ ಸುತ್ತಲೂ ಸರಿಯಿಸಲು ನೋಟವನು,
 ಸುಂದರದ ದೃಶ್ಯವದು ಕಂಡಿತೆನಗೆ—

೯

ಉಷೆಯು, ಹೊಸ ಮಿರುಗು ಮೈವೆತ್ತು ರಂಜಿಸುತ್ತಿರುವ
 ಹೊಸ ವಸ್ತ್ರವುಡಿಸಿಹಳು ಪ್ರಕೃತಿರತಿಗೆ.
 ಮಿಸುನಿ ಬಣ್ಣವನದಕೆ ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದನು ಮೂಡು—
 ದೆಸೆಯೊಳರುಣನ ಕೂಡಿ ಬರುವ ರವಿಯು

೧೦

ಉದಯಿಸುವ ನೇಸರಿಗೆ ಸ್ವಾಗತವನೀವಂತೆ,
ಉದಯ ಗಾಸವನೆಲ್ಲ ವಿಹಗ ತತಿಯು
ಮುದದಿ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಸಲ್ಲದೇ ಬಳ್ಳಿಗಳು
ಇದಿರಿನಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ವಲರುಗಳನು

೧೧

ಇಂತೆಸೆವ ನೋಟವನು ಮನದಣೆಯೇ ನೋಡುತ್ತ,
ಸಂತಸವನಂತೆದ್ದು, ಈ ತಿರಿಯನು
ಇಂತು ಕಂಗೊಳಿಸಂತೆ ಗೈದ ದೇವಗೆ ನಾನು
ಅಂತರಂಗದಿ ಧನ್ಯವಾದವರ್ಪಿಸಿದೆ

ಕವನ ಕಾಮಿಸಿ

ಬಾಲ್ಯ ಕಳೆದೆಯೆಂದು ಲಜ್ಜೆ -
ಯೇನು ಕವನ ಕಾಮಿಸಿ ?
ಮೊಗವ ತೋರದೆ ನಗೆ ನೀನು
ಕವಿಸುತಿರುವೆ ಯಾಮಿಸಿ

ಮೊದಲು ತೊದಲು ನುಡಿಯೊಳಾದ-
ರೇನು ಭಾವವೆರೆದೆ ನೀ
ಸಹಜ ಕಲ್ಪನಾ ವಿಲಾಸ
ಹಾಸವಿತ್ತು ಪಡಿದನಿ

ಅದರಂಗ ನಿನ್ನ ಸುಳಿವು
ವಿರಳವಿರುವುದೀಕಡೆ
ನೆಲಸಲೆಂದು ನನ್ನ ಮನದೊ-
ಳಿಲ್ಲವೇನು ನಿನಗಡೆ ?

ಎಲೆಯ ಮರೆಯ ಕಾಯಿಯಂತೆ,
ತಳಿರ ಮರೆಯ ಮಲರವೋಲಾ
ಮುಗಿಲ ಮರೆಯ ತಿಂಗಳಂತೆ,
ನೀರ ಮರೆಯ ಮೊನವೋಲಾ—

ತೋರಿಯೆಡಗಿ, ಕಂಡು ಹುದುಗಿ,
ಕಣ್ಣು ಕಟ್ಟನೆ ಸಗುವೆ
ಕಾರ'ಹೊ ನಲಿನಂತೆ ದಡಸ
ಮೊರಿ ಹರಿವೈದಿಲ್ಲವೆ ?

ನಿನ್ನ ಬಳೆಗಳೆಲುಗುದನಿಯು
ಕಾಲ ಗೆಜ್ಜೆಯಿಂಚರ
ಈಗ ಕೇಳದಿರಲು ಹೇತು-
ನೇನು ಹಿಂದಿನಾ ತೆರ ?

ತಿಳಿಯಿತೊಂದು ಬಾರಿ ನಗುವ
ಜೊನ್ನ ಹಾಲ ಹುಣ್ಣಿಮೆ
ತಿರುಗಿ ಬರುವುದೊಂದು ಸಾರಿ
ಕಪ್ಪು ಸುರಿವ ಕಾಳಿವೆ.

ಇಳಿತ - ಭರತ ಸರಿ ಸಮಾಸ
ಪ್ರಕೃತಿ ನಿಯಮವಲ್ಲವೇ ?
ಕಪ್ಪು ಕತ್ತಲೆದ ಮೇಲೆ
ತೆರೆಯಲಿಗ ಬೆಳಕೆವೆ

ನಕ್ಕ ನಲಿದ ಮುಗ್ಧ ಬಾಲೆ-
ಯೇಕೆ ನಿದ್ರೆಯಿದ್ದೆಯೋ ?
ಇದ್ದರೇನು ?— ಸದ್ಯ ನಿನು
ಎದ್ದು ಸಿದ್ಧಳಾಗೆಯೋ ?

ಎಳವೆ ದಾಟಿ, ಹಿರಿಮೆಯಾಂತು,
ನೋಟ ಮಿಂಚ ಹರಹು ನೀ
ಬಲಿದು ನಲಿದು ನಕ್ಕ ನಗಿಸಿ
ಬಾರೆ ಕವನ ಕಾಮಿನಿ !

ಕೂಡಿದು ಮಡಿದು, ಮಾಲಿ ತೇಲಿ,
ಹಾರಿ ತೂರಿಯೇರಿ ಬಾ
ಹೊಳೆದು ಬಳೆದು, ಚೆಲುವು ಚೆಲ್ಲಿ,
ಉಕ್ಕಿ ಸೊಕ್ಕಿ ಮಿಕ್ಕಿ ಬಾ

ರಸವಿಶುದ್ಧ, ರೀತಿಪೂತೆ, '
 ಗುಣ ವಿಭೂಷಿತಾಂಗಿಯೆ !
 ಧ್ಯನ್ಯಲಂಕಾರಯುಕ್ತೆ
 ಭಾವ-ವೃತ್ತಿ ಸಂಗಿಯೆ !

ಕಲ್ಪನಾ ಕುರಂಗವೇರಿ,
 ಹಾರಿ ಬಾರೆ ಸುಂದರಿ !
 ಶುಭ್ರ ಚಂದ್ರಿಕಾ ವಿಲಾಸ
 ಲಾಸ್ಯ ಗೈ, ರಸೋದರಿ !

ಸರಸ ಮಧುರ ಸುಧೆಯ ಸ್ನಿಗ್ಧ
 ಚುಂಬನವನು ಬಿಂಬಿಸು
 ಸಾಂದ್ರ ಪುಲಕವಾಗಿಸುತ್ತ,
 ಸಗ್ಗ ಸೊಗವನೂಡಿಸು

ಕನ್ನಡದ ವಿಶ್ವರೂಪ

೧

ಕನ್ನಡದ ಹೊಸದನಿಯು
ವಿಶ್ವದಾ ವಿವಿಧ ವಿಧ
ವಾಙ್ಮಯ ಕೈಣಿಯಾಗಿ
ಕಾಣದೇನು ?

ನವ ನವೋನ್ನತ ಭಾವ-
ವೈಖರಿಯು, ಕಲ್ಪನೆಯು
ಹೊಸ ವೃತ್ತಗಳ ನೃತ್ಯ,
ಈ ಸರ್ವ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ-
ದಿಂದೇಕ ಮೂರ್ತಿಯಹ
ಕನ್ನಡದ ನಲ್ಬರೆಹ
ಹೊಸ ಹುಟ್ಟಿನೊಂದುತ್ತ
ಹೊಸ ಹಾದಿವಿಡಿಯುತ್ತ,
ಹೋಗದೇನು ?

ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತ ರೀತಿ
ಯಿಂದ, ಸಿಂಭೀತಿಯಲಿ,
ನೀತಿಯಲಿ, ಪ್ರೀತಿಯಲಿ
ನಡೆಯದೇನು ?

‘ಕನ್ನಡ ಮನೋಹಾರಿ !
ಮನ್ನಣೆಯ ಕಸ್ತೂರಿ !’
ಎನ್ನುವಾ ಮಾತನ್ನು
ನುಡಿಸದೇನು ?

೨

ಕನ್ನಡದ ಹೊಸ ದನಿಯು
ಮೂಢ ರೂಢಿಯನೊಡೆದು,
ಚೈತನ್ಯವನು ಪಡೆದು,
ರಸಭುಷಯ ಮಡಿಲಿನಲಿ,
ತಾಂತಿಮಯ ಕಾಂತಿಯಲಿ,
ಹಾಸ್ಯ ಲಾಸ್ಯವನೆಸಗಿ,
ವೀರ ತಾಂಢವ ನಾಟ್ಯ

ನಲಿಯದೇನು ?

ಮಂಜುಳ ಮನೋಹಾರಿ--

ಯಾಗದೇನು ?

ರಸಿಕ ಜನ ಮಾನಸವ

ಸಂತೋಷ ಸಾಗರದಿ

ತೇಲಿಸುತ್ತ, ನಲವಿನಲಿ

ಸಿಲಿಸದೇನು ?

ನಲ್ಲನ್ನಡವ ಮುಂದೆ

ತಾರದೇನು ?

೩

ವಿಶ್ವ ಸಾಹಿತ್ಯದಲಿ:—

ಗ್ರಂಥಗಳ ಸರಣಿಯಲಿ.—

ಕಾವ್ಯಗಳ ಮಾಲೆಯಲಿ,

ಕವಿತೆಗಳ ಕುಂಜದಲಿ,

ಗೀತಗಳ ಗುಚ್ಛದಲಿ,

ಕೀರ್ತನ ವಿತಾನದಲಿ,

ಗರತಿಯರ ಗೀತಿಯಲಿ,

ಜಾನಪದ ಪದಗಳಲಿ,

ಲಾವಣಿಯ ಲಾಸ್ಯದಲಿ,
 ಹಾಡುಗಳ ಹಿಂಡಿನಲಿ,
 ಆ ಯಕ್ಷಗಾನದಲಿ,
 ಹೃದಯವಹ ಗದ್ಯದಲಿ,
 ನಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲಿ,
 ಕತೆಗಳ ಕಲಾಪದಲಿ,
 ಕಾದಂಬರಿ ಪಥದಿ,
 ಹಾಸ-ಪರಿಹಾಸದಲಿ,
 ಹರಟೆ-ಹುಚ್ಚಾಟದಲಿ,
 ಘರ್ಷಣಾ ನಿರ್ಮಲೆಯಲಿ,
 ವಿವಿಧ ವಿಧ ರೂಪಕದಿ,
 ಪದ್ಯ ಮಯ ನಾಟಕದಿ,
 ಏಕಾಂಕ ದೃಶ್ಯದಲಿ,
 ಚಿತ್ರದ ವಿಚಿತ್ರದಲಿ,
 ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸೂತ್ರದಲಿ,
 ಸುದ್ದಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹದಿ,
 ಭಾವಗಳ ಮೇಳದಲಿ,
 ಕಲ್ಪನೆಯ ವಿವಿಧದಲಿ,
 ಕಲೆಗಳ ವಿಲಾಸದಲಿ,
 ಕನ್ನಡವು ಮೇಲೈಯನು
 ಮುಟ್ಟಿದೇನು ?
 ಕರ್ಣ ಕಮನೀಯತೆಯು
 ಕರೆಯದೇನು ?
 ಕೀರ್ತಿಯು ದಿಗಂತವನು
 ಹಬ್ಬದೇನು ?
 ಇನ್ನಿತರ ಭಾಷೆಗಳ
 ಮುಂಭಾಗದಡೆಯಲ್ಲಿ

ಮನ್ನಣೆಯ ಸನ್ನತಿಯ
 ಪಡೆಯದೇನು ?
 ತಲೆಯೆತ್ತಿ, ಮುಂದೊತ್ತಿ,
 ನಿಲ್ಲದೇನು ?
 ವಿಶ್ವರೂಪವನಾಂತು
 ಮೆರೆಯದೇನು ?
 ಕಳೆಯೇರಿ, ನಲವೇರಿ,
 ನಲಿಯದೇನು ?

೪

ಕನ್ನಡದ ಭಕ್ತರಿಗೆ
 ನಲ್ಲನ್ನಡಾಂಬಿಕೆಯು,
 ಸಾಹಿತ್ಯ ಶಾರದೆಯು,
 ವಾಙ್ಮಯ ಬ್ರಹ್ಮನಾ
 ರಸ ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಿತಿಯ
 ಭಾವೈಕ್ಯದಾನಂದ-
 ರೂಪ ಸುಖ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ-
 ವರವನ್ನು ಕರುಣೆಯಿಂ-
 ದೀಯಲೇನು ?
 ಸಗ್ಗದಾ ಸಿರಿಯನ್ನು
 ತೋರಲೇನು ?

ಪರಿಣಾಮ

೧

ಮೊದಲು ಮುಂಜಾನೆಯದು ಮುಗುಳು ನಗು ನಗುತ್ತ.
 ಬಳಿಕ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವದು ಬಿರುಸು ನಗೆಯುಗುತ್ತ.
 ಕಡೆಗೆ ಸಂಜೆಯ ಸಮಯ ಸೌಮ್ಯವಾಗುತ್ತ,
 ಕತ್ತಲೆಯ ಕಾಲಿಮೆಯ ಪರಿಣಾಮವು

೨

ಮರದ ರೆಂಬೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಗ್ಗು ಮೊದಲೊಗೆದು.
 ಸರಿಯಾದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸುಮವಾಗಿ ಬಿರಿದು,
 ದಿವಸದವಸಾನದಲಿ ತೊಟ್ಟಿಂದ ಸಿಡಿದು,
 ಜೀವನವ ನೀಗುವುದೆ ಪರಿಣಾಮವು

೩

ಸೂರ್ಯನಾರಲು ತಾರೆ ಮಸಕು ಮಿನುಗುತ್ತ,
 ರಾತ್ರಿಯಾಗಲು ತೋಳಿ ಬೆಳಗುವುದು ಸುತ್ತ,
 ಮುಂಜಾವ ಬರಲಂಜಿ ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತೆತ್ತ,
 ನಾಮಾವಲೇಷವದು ಪರಿಣಾಮವು

೪

ಅನತಿಮೂರದಿ ತೆರೆಯು ಸಾಗರದೊಳೆದ್ದು,
 ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತ ಬಂದು ಘೋಷದಿಂದಿದ್ದು,
 ದಡವನಡಹಾಯ್ದಲ್ಲಿ ಮೌನದಲಿ ಮುಗಿದು
 ನೊರೆಯಾಗಿ ಮರೆಯುವುದೆ ಪರಿಣಾಮವು

೫

ಆರಂಭದಲಿ ಬಾಲ್ಯಕಾಲವರಳುವುದು,
 ಆ ಮೇಲೆ ಯೌವನದ ಗಾಂಭೀರ್ಯವಿಹುದು,
 ಕಡೆಗೆ ಮುದುರುವ ಮುದಿಯತನವು ಮಸಗುವುದು,
 ಬಾಳು ಬರಿದಾಗುವುದೆ ಪರಿಣಾಮವು

ಕುಲಪತಿ*

ಶಾಂತಿ ಸೌರಭ ಮಿಲಿತ, ಲಲಿತ ಹರ್ಷೋತ್ಕಲಿತ,
 ಮುದಿತ ಶುಕ-ಪಿಶ-ಶಾರಿಕಾದಿ ಪಕ್ಷಿಸ್ತೋಮ
 ಕಲ ಕಲ ನಿನಾದಯುತ, ವಿವಿಧ ಪುಷ್ಪಿತ ಕುಸುಮ
 ನಿಜಯ ಮಧು ಸಂಗ್ರಹೋದ್ಯುಕ್ತ ಪಟ್ಟದ ನದಿತ,
 ಶುದ್ಧ ಪುಣ್ಯಾರಣ್ಯ ಭೂಮಿಯೆಸೆವುದದೊಂದು
 ಅಲ್ಲಿ ಕುಲಪತಿಯೋರ್ವನಿರುವ ಸಾರಸ್ವತಾ-
 ರಾಧನೋದ್ಯೋಗ ತತ್ಪರನಾಗಿ. ಅವನು ತಾ-
 ನೋರ್ವನೇ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಮಂದಿ ಮುನಿ ಬಂಧು
 ಶಿಕ್ಷಾರ್ಥಿ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವೃಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ
 ಅನ್ನ-ವಸ್ತ್ರಾದಿಗಳನ್ನಿತ್ತು, ವೇತನ ರಹಿತ
 ಶಿಕ್ಷಣಾಧ್ಯಾಪನವನೋಲಿದೆ ಸಗುವನು ಸತತ.
 ಸೌಲಭ್ಯಕಾಗಿ ಶಿಷ್ಯರು ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ
 ಸಹಕರಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ನೃಪಸಾಹ್ಯವಿರಬಹುದು.
 ಪೂರ್ವಿಕರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವಿದು! ಸಾಧು!!

೦೯೩೮

* “ ಮುನೀನಾಂ ದಶ ಸಾಹಸ್ರಂ ಯೋನ್ನದಾನಾದಿಭಿಃ ಸದಾ |
 ಅಧ್ಯಾಪಯತಿ ವಿಪ್ರವೀರಸೌ ಕುಲಪತಿಃ ಸ್ವತಃ || ”

(ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡಲಾದವುಗಳಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ
 ವಿದ್ಯೆ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮುನಿಗೆ ‘ಕುಲಪತಿ’ ಯೆಂದು ಹೆಸರು.)

‘ಅಭಿಜ್ಞಾನ ಶಾಕುಂತಲ’ ದ ಕಣ್ವನು ಇಂತಹ ಕುಲಪತಿಯು.

*ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿಗಾಗಿ,—

೧

ಸತ್ಯ ಪೂರ್ಣ ಜ್ಯೋತಿ ಬೀರುವ
ಬೆಳಕಿನಲಿ ಮುಂದರಿಯುವ,
ನಿತ್ಯ-ನಿರ್ಮಲ ಯೋಗಿ, ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ
'ಮಹಾತ್ಮ'ಗೆ ವಂದನಂ

೨

ತಾನು ನಡೆಯುವ ನಡತೆಯಿಂದಲೆ
ಸರಳ ಜೀವನ ಸಾರವ
ಮಾನವರಿಗೊರೆಯಿಸುವ 'ಮೋಹನ-
ದಾಸ'ಗಿಂದೀ ವಂದನಂ

೩

ತ್ಯಾಗಪೂರ್ವಕವಾದ ಯೋಗದಿ
ವಿಶ್ವ ಶಾಂತಿಯನ್ನೊದವಿಸಿ,
ಚಾಗದಲಿ ಭೋಗವನು ಕಂಡಿಹ
'ಕರಮಚಂದ'ಗೆ ವಂದನಂ

೪

ಶಾಶ್ವತ ಪ್ರೇಮಮಯ ಪಥದಲಿ
ಧರ್ಮವನು ಮುನ್ನಡೆಯಿಸಿ,
ವಿಶ್ವ ಸಮತೆಯ ಸಾರಿ ತೋರುವ
'ಗಾಂಧಿ'ಗಾಗೀ ವಂದನಂ

* ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರು ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಗ ಬರೆದುದು.

೫

ಶ್ರೀ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯೇ ನವ
ಯುಗ ವಿಭೂತಿ ವಿರಾಗಿಯು !
ನೇಮ-ಸಿಷ್ಟಯ, ಶಾಂತಿ-ದಾಂತಿಯ
ಸತ್ಯ-ಸತ್ಯದ ಯೋಗಿಯು !!

೬

ಇವನ ಭೋಧಾಪ್ಯತವನೀಂಟುತ
ತಣಿದ ಮೂನವ ಮಂಡಲಿ
ಭವನ ಮಾನಿತವಾದ ಸತ್ಯ-
ಪ್ರೇಮ ಕಾಂಕ್ಷೆಪುದೊಲವಿಲಿ.

೭

ತನ್ನ ಮೋಹನ-ಅಪ್ಯತಮಯ ವಾ-
ಣಿಯಲಿ ಜನರನು ಬೋಧಿಸಿ,
ಸನ್ನತವದಾಗಿರ.ವ ರಾಷ್ಟ್ರದ
ಸೇವೆ ಮಾಡಪನೊಲಿಯಿಸಿ !

೮

ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣದ ಮಹತ್ವೇ-
ಚ್ಛೆಯಲಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವನು
ಸಕಲ ಮಾನವ ಮನದಿ ಬಿಂಬಿಸಿ,
ಉದ್ಧರಿಸಲುಜ್ಜಗಿಪನು.

೯

ಕರ್ಮಯೋಗಿಯ ಕಾರ್ಯದಲಿ ಸಹ-
ಕರಿಸಿ ಸೇವೆಯನೆಸಗುವ !
ಧರ್ಮ ಮಾರ್ಗ ಧ್ವಜವ ಪ್ರೇಮಾ-
ಕಾಶದಲಿ ಮೇಲೆತ್ತುವ !!

ಅನಂತ ಶೂನ್ಯ

೧

ಅನಂತ ಶೂನ್ಯದಾಳದಲಿ,
ದುರಂತವಾದಗಾಢದಲಿ
ವಿಶಾಲ ನೀಲ ಮಾಲೆಯಲಿ
ತಾರೆಯೊಂದು ಮೆರೆಯಲಿ !

೨

ಅರಿಗೇನು ? ಏತಕೆಂದು ?
ಅರಿಯಲಾರು ಬಲ್ಲರಿದು ?
ದಿನವದರಳಿ ಬಾಡಲಂದು,
ಮಿನುಗಿ, ಮಿರುಗಿ ಕಾಂಬುದು !

೩

‘ತನ್ನ ಬೆಳಕಿದಲ್ಪವೇನೋ,
ಇನ್ನು ಲೋಕವರಿಯದೇನೋ !’
ಅದರ ತಿಳಿವೆ ಇಲ್ಲವು ;
ಉದಿಸುತ್ತಿಹುದು ನಿತ್ಯವೂ !

೪

ಹಿಂದೆ ಹಗಲು ಮುಗಿದಿದೆ ;
ಮುಂದೆ ಹಗಲು ಬರಲಿದೆ.
ನಡುವೆ ನಿಶಿಯ ಗಗನದೆ
ಒಡನೆ ತಾರೆ ಮಿನುಗಿದೆ !

೫

ಸೂತ್ರ ಬದ್ಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ,
 ಅತ್ತ ಶೂನ್ಯ ವೀಡಿಯಲ್ಲಿ
 ನಿಶಿಯ ವಿಪುಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿ
 ಎಸೆಯೆ ಹೇತುವೇನದಲ್ಲಿ ?

೬

ಮರೆತ ವೇಳೆ ತಿಳಿಯದು;
 ಬರುವ ಕಾಲವರಿಯದು.
 ಮಧ್ಯ ಜನ್ಮವೇಕದು ?
 ಶುದ್ಧ ಶೂನ್ಯವೇನದು ?

೭

ಎನೋ,— ಏಕೋ,— ಅರಿಯದು.
 ಅನಂತ ಶೂನ್ಯವಿರುವುದು.
 ಅವನ ಸೂತ್ರದಂತಿದು
 ಮಿನುಗುತ್ತಿಹುದು—ದಿಟವದು !

ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಒಂದು ಚಿತ್ರ (ಕಥಾ ಕವನ)

೧

ಏಳಲಿಕಾರದೆ, ಮರಣದ ಶಯ್ಯೆಯೇ—
 ಕೊರಗಿಹನೋರ್ವನು ಹಳೆ ಮುದುಕ
 ಕಳೆದಿದೆ ಪ್ರಾಯದೊಳೆಪ್ಪತ್ತರ ಗಡಿ
 ಸಾಯುವ ಸಮಯವು ಸನಿಯಕಿದೆ.
 ಬಳಿಕಾ ಮುದುಕನು ಒಂದು ದಿನ
 ಅಳಿಯಲು, ಬರಡಾಯಿತು ಪ್ರಾಣ

೨

ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದಾಗುತ್ತ ನಾಲ್ಕು
 ಸಂದಿವೆ ಮುದುಕಗೆ ಮದುವೆಗಳು
 ಪ್ರೊಂದಿರೆ ಮರಣವ ನಾಲ್ಕನೆ ಹೆಂಡತಿ,
 ಮುಂದಕೆ ಮದುವೆಯ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ,
 ಎಂಟೇ ವರ್ಷದ ಹುಡುಗಿಯನು
 ಮುದುಕನು ಮುದದಲಿ ವರಿಸಿಹನು

೩

ಮುದುಕನ ಸಾವಿನ ಸಮಯದಿ ಹುಡುಗಿಯು
 ಬೀದಿಯೊಳೊರಗೆಯವರೊಡನೆ
 ಮುದದಲಿ ಮಣ್ಣಿನೊಳಾಟವನಾಡುತ್ತ—
 ಲಿವ್ವಳು ಚಿಂತೆಗಳಿಲ್ಲದೆಯೆ !
 ಆಗಲೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅವಳ ಪಿತ
 ಬೇಗನೆ ಬಂದನು ದುಃಖಿಸುತ್ತ

೪

ಅಂಧಾಚಾರವನೆಲ್ಲವ ತಪ್ಪದೆ
 ತನ್ನಯ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳಲಿ
 ಒಂದಿಸಿಯಾಚರಿಸುವ ಕರ್ಮಿಷ್ಟ
 ಶ್ರೋತ್ರಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನವಳ ಪಿತ.
 ಅದರಿಂದಾ ಎಳೆ ಹುಡುಗೆಯನು
 ಬಾಲ್ಯ ವಿವಾಹಕೆ ತೆತ್ತಿಹನು

೫

ಗಂಡನು ಸತ್ತರು, ಕಂಬನಿ ಕರೆಯಲು
 ತಿಳಿಯದ ತನ್ನ ಕುಮಾರಿಯನು
 ಕಂಡನು ತಂದೆಯು ಬಳಕವಳೊಡನೆ
 ಹೇಳಿದನಾಗಲೆ ನಯ ನುಡಿಯ.
 ತಂದೆಯ ಮಾತನು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು,
 ಕೇಳಿದಳವಳಾಟವ ಬಿಟ್ಟು !

೬

“ಮಗಳೇ ! ನೀನೊಂದತಿ ಶುಭ ಕಾರ್ಯವ—
 ನಿಂದೆಸಗಲೆ ಬೇಕದರಿಂದ
 ಸೊಗದಲಿ ನಿನ್ನಯ ಪತಿಯೊಂದಿಗೆ ನೀ—
 ನತಿಹಿತದಲಿ ಬಾಳಲು ಬಹುದು.
 ಅಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನಿಂದೇಳುತ್ತಲೆ—
 ಯವರನು ನೀನುಧರಿಸುವೆಲೆ ! ”

೭

ಎಂದುದ ಕೇಳುತ್ತಲೊಪ್ಪುತ್ತ ಹುಡುಗಿಯು
 ಬಂದಳು ಮುದದಲಿ ಮನೆಯೆಡೆಗೆ
 ಅಂದವಳನು ಬಳಕಂದದಿ ಮೀಯಿಸಿ,
 ಹೊಸ ಹೊಸ ಉಡುಗೆಯನುಡಿಸುತ್ತ,—
 ಬಗೆವಗೆಯಾಭರಣಾದಿಗಳ
 ತೊಡಿಸುತ್ತ, ಸಿಂಗರಿಸಿದರವಳ

೮

ಬಂಧುಗಳೊಂದಿಗೆ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲಿ
ಮುದುಕನ ಶವವನು ಮಸಣದೆಡೆ
ತಂದರು; ಆಗಲೆ ತಂದೆಯು ಹುಡುಗಿಯ—
ನಲ್ಲಿಗೆ ಕರಿಯುತ ಕೊಂಡೊಯ್ದು.
ಏನೂ ಅರಿಯದ ಆ ಕನ್ನೆ
ನಡೆದಳು ದಿಬ್ಬಣವೆಂದೊಡನೆ.

೯

ಚಿತೆಯನು ವಿರಚಿಸಿ, ಮುದುಕನ ಶವವನು
ಮಲಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರು ಅದರಲ್ಲಿ
ಜೊತೆಯಲಿ ಹುಡುಗಿಯನೊಡನೆಯೆ ಮಲಗುವ
ತೆರದೊಳಗೆ ಸಗಿ ಪುರೋಹಿತರು,
ಮಂತ್ರಗಳೇನನೊ ಹೇಳಿದರು.
ತಂತ್ರದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮಾಡಿದರು.

೧೦

ಬಳಿಕಾ ಹುಡುಗಿಯ ತಂದೆಯೆ ಕಲ್ಮನ—
ದಿಂದಲಿ ತನ್ನಯ ಕೈಮುಟ್ಟಿ,
ಜ್ವಲಿಸಿದನಾಗಲೆ ಕಾಷ್ಠದ ನಾಲುಕು
ಮೂಲೆಗಳಾಪರಿಯೇನೆಂಬೆ!
ಬಿಂಕಿಯು ಮೈಯನು ಮುದ್ದಿಸಲು,
ಕನ್ನೆಯು ಕಿಟ್ಟನೆ ಕಿರಿಚಿದಳು!

೧೧

ಹುಡುಗಿಯು ಚಿತೆಯಿಂ ದುಮುಕುತಲೋಡಲು,
ಬಾಂಧವರವಳನು ಬೆದರಿಸುತ,
ಹಿಡಿದಾ ಕಾಷ್ಠಕೆ ದೂಡಿದರಾಗಲೆ
ಒಡನೆ ಪುರೋಹಿತ ಶೀಘ್ರದಲಿ,—
ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವ ಮಾಡಿದನು.
ಬಿಂಕಿಯ ಬಿರುಸಾಗುರಿಸಿದನು

೧೨

ಬಾಲೆಯು ಬೆಂಕಿಯ ಬೇಗೆಯ ಸಹಿಸಲಿ—
 ಕಾಗದೆ ಕೂಗುತ್ತಲಿರುತ್ತಿರಲು,
 ಅಲಿಸಿ, ರೋದಿಸಿ ದನಿಯದು ಕೇಳದ
 ತೆರದಲಿ ಡೋಲು—ನಗಾರಿಯನು—
 ಕಿವಿ ಕಿವುಡಾಗುವ ರೀತಿಯಲಿ
 ಮೊಳಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರು ಬೇಗದಲಿ

೧೩

ತಿರುಗಾ ಬಾಲಿಕೆ ಬಾರದ ತೆರದಲಿ
 ಬಿದಿರಿನ ಉದ್ದದ ಕೋಲಿನಲಿ
 ಉರಿಯುವ ಕಿಚ್ಚಿಗೆ ದೂಡುತ್ತಲೊತ್ತಿ,
 ಹಿಡಿದರು ಕೆಲವರು ಬಂಧುಗಳು
 ಹುಡುಗಿಯ ಮೆಲ್ಲೊಡಲಿಗ್ನಿಯಲಿ
 ಐಕ್ಯವದಾಯಿತು ತೀಳ್ಮದಲಿ

೧೪

ಆ ಸುಡುಗಾಡಿನ ಸುತ್ತಿನೊಳಿಲ್ಲಿಯು
 ನಟ್ಟಿರುಳಿನ ನೀರವತೆಯಲಿ,
 ಬೀಸುವ ಗಾಳಿಯ ಹೊಯ್ಲಿನೊಳಿಗಲು
 ಕೇಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕೀರುದನಿ!
 ಕನೈ ಪಿಶಾಚಿಯ ರೂಪಾಂತು
 ತಿರುಗುವಳೆಂದೊರೆಯುವಂತು !

ವಿಶ್ವ ಸಾಗರದೂರ್ಮಿಯಲಿ,—

೧

ವಿಶ್ವ ಸಾಗರದೂರ್ಮಿಯಲಿ, ಬಾಳ ದೋಣಿಯಿದು
ನಶ್ವರದ ಶಾಶ್ವತದಿ ತೇಲುತಿಹುದು
ವೀಚಿಗಳ ಹೊಡೆತದಲಿ, ನೆಗೆತದಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದು,
ಶೂನ್ಯತೆಯ ಮೌನದಲಿ ಸಾಗುತಿಹುದು

೨

ಸಾಗರವ ಸುತ್ತಲೂ ಆಕಾಶದವಕಾಶ
ತಾಗಿ, ಸರಿಯಾಗಿ ಸುತ್ತಿರೆ, ಮುತ್ತಿರೆ,
ನಡುವಿನಲಿ ಮೂಡಿರುವ ಕಿರುದೋಣಿಯಿಂದೀಗ
ನಡುವುದೆಲ್ಲಿಗೆ?—ದೂರ ಗುರಿಯಿರುವುದೇ?

೩

ತೀಡುತಿರೆ ತೀವ್ರ ಝಂಝಾವಾತ, ಸಾಗರವು
ಅಲ್ಲೋಲ--ಕಲ್ಲೋಲವಾಗಿರುವುದು
ರೌದ್ರ-ಭೀಕರ ವೀಚಿ ಮಾಲೆಗಳ ಮೇಲಾಟ
ರುದ್ರ ದೃಶ್ಯವನುಂಟು ಮಾಡಿರುವುದು

೪

ವಿಶ್ವ ಗರ್ಭವು ಬಿರಿದು, ಸಿಡಿದೊಡೆವ ತೆರ ಕಡಲು,
ಭೀಷಣಾದ್ಭುತವಾಗಿ ಭೋರ್ಗರೆವುದು
ಕಾಳರಾತ್ರಿಯ ಕೃಷ್ಣಲೀಲೆ ತಾಂಡವ ನೃತ್ಯ-
ವೆಸಗುವುದು—ಸೂತ್ತಲೂ ಶೂನ್ಯಶಾಂತಿ

೫

ಇಂತು ಈ ಪರಿಯಿಂದನಂತ ಭೀಕರವಾದ
ಸನ್ನಿವೇಶದಿ ಸುಳಿಯುತಿಹುದು ನೌಕೆ
ಭೀತಿ ರೀತಿಯನುಳಿದು, ಧೃತಿಯ ನೀತಿಯ ತಳೆದು;
ನಿಶ್ಚಲ ಪ್ರಗತಿಯಲಿ ಮುಂದರಿವುದು

೬

ಗುರಿಯು ನಿಶ್ಚಿತವಿಲ್ಲ;—ಸರಿಯುವುದೆ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ
ಆವ ತಾಣಕೆ ಗಮನವೆಂದರಿವರಾರು ?
ಸಣ್ಣ ಮೋಣಿಯಿಂದದೃಶ್ಯ ಮಂಗಳಧಾಮ—
ಕೈದುವುದೆ?—ಸುಪ್ತ ಗರ್ಭಕ್ಕಿಳವುದೇ ?

ಅಮ್ಮ!

(ವಿಯೋಗ ಗೀತ)

೧

ಅಮ್ಮ! ನಿನ್ನ ವಿಯೋಗದರಿವಿನಲಿ ನನ್ನೆದೆಯು
ಸಂತಾಪದಲಿ ಸಿಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು !
ದುಮ್ಮಾನದುರಿಯಲ್ಲಿ ಆಹುತಿಗೆ ಸಂದಿತ್ತು !
ಮನವು ಸುಡುಗಾಡಿನಂತಿತ್ತು !

೨

ಕಣ್ಣೀರ ಕಾಳ್ಪರವು ಕಾಲಾಗಿ ಹರಿದತ್ತು !
ಉತ್ಸಾಹದೈಸಿರಿಯ ಮೇಲೆ
ಮಣ್ಣೆರಚಿದಂತಾಯ್ತು ! ನಲವಿನೊರತೆಯು ಬರತು,
ನಾಟ್ಯವೆಸೆಗಿತು ದುಃಖಲೀಲೆ !

೩

ಜೀವನದ ದಾರಿಯಲಿ ಕೈದೀಪದಂತಿದ್ದೆ ;—
ದೀಪವದು ನಂದಿದಂತಾಯ್ತು !
ಓವಿ ಮುನ್ನ ಡೆಸುತಿಹ ಉರ್ಗೊಲಿನಂತಿದ್ದೆ ;—
ಆ ಕೋಲು ಮುರಿದ ಹಾಗಾಯ್ತು

೪

ಕಣ್ಣಿಗಾ ನಿನ್ನ ಭೌತಿಕ ಶರೀರದ ರೂಪು
ಇನ್ನು ಕಾಣದಿರಲೇನಹುದು ?—
ನಿನ್ನ ಮಂಗಳ ರೂಪವೆನ್ನ ಹೃದಯದ ಪಟದಿ
ಅಚ್ಚಳಿಯದಂತೆ ನೆಲೆಸಿಹುದು

೫

ಎನ್ನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾದ ನಿಸ್ಸೂಲವ ನೆನೆನೆನೆದು,
 ಅವ್ಯಾಜ ಪ್ರೇಮವನು ಸ್ಮರಿಸಿ,
 ಉನ್ನತಿಯನ್ನೈದುತಿದೆ ವಿರಹಾಗ್ನಯದನೀಗ
 ನಿಂದಿಸುವೆ ಕಂಬನಿಯ ಸುರಿಸಿ

೬

ನಾನಂದು ಶಾಲೆಯಿಂದೈತರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ
 ಒಂದಿನಿತು ಹೊತ್ತಾಗುವಲ್ಲಿ,
 ನೀನು ಮನೆಯಿಂದಿಳಿದು ಬಂದೆನ್ನ ದಾರಿಯನು
 ಕಾಯುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದೆಯಲ್ಲಿ

೭

ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ನಿನಗೆ ಹುಟ್ಟಿದಿಹ ಮರುಕದಲ್ಲಿ
 ಚಿಕ್ಕಂದು ನಮ್ಮ ತಲೆ ನೆಯ್ದು,
 ಗೋರಂಟಿ ಹೂದಂಡೆ ನೆತ್ತಿವರೆಗೂ ಸೂಡಿ,
 ಸಂತೋಷವಾಂತಿದ್ದೆಯೊಲಿದು

೮

ಅದನೀಗ ಮನದಲ್ಲಿ ನೆನೆವಲ್ಲಿ, ಕೂರಲಗು
 ನೆಟ್ಟಂತೆ ವೇದನೆಯ ಬಾಧೆ
 ಒದವುತ್ತಿದೆ; ನಿನ್ನತುಲ ಮಮತೆಯರಿವಾಗುತ್ತಿದೆ
 ನಲ್ಮೆಯಾ ನೆನಹದಾಗುತ್ತಿದೆ

೯

ಅಸ್ಥಿರದ ಜಡವೇಹ ಮರೆಯಾದರೇನಂತೆ ?
 ನಿನ್ನ ಪರಿಶುದ್ಧಾತ್ಮದೊಲವು
 ಸುಸ್ಥಿರವದಾಗೆನ್ನ ಬಿಂಬಿಡದೆ ಸರಿಯಾಗಿ
 ಪೊರೆಯು ತಿರಲನವರತವು !

ಎಲೆ ನೋವೆ !

ಪಲ್ಲವಿ

ಎಲೆ ನೋವೆ ! ನೀನೋವದಿಹ ಸುಕೃತಿಯಿರನೇ !

೧

ತನ್ನೊಂದದೃಶ್ಯವಹ ದುರ್ದಮ್ಯ ಶಕ್ತಿಯಿಂ
ಚೇತನಾತ್ಮಕ ದೇಹಗಳನದುಮಿ ನಿಂದು,
ಪ್ರಾಚುರ್ಯದಲಿ ತಾನೆ ತಾನಾಗಿ ನೆರೆ ಸಂದು,
ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಪ್ರಗತಿಯಲಿ ಮೆರೆಯುವೆ
ಧನಿಕರನು ಸೋಲಿಸುವೆ,
ಬಡವರನು ಗೆಲುವೆ;
ಕನಿಕರವನುಳಿದಿರುವೆ,
ದಯೆಯ ದಾಟಿರುವೆ !

೨

ಕಣ್ಣಿಗೆಟಕದೆ ಜೀವವನು ಕೊರೆದು ಕೊನೆಯುತಿಹ
• ಕಣ್ಣುಕಟ್ಟಿ 'ನ್ನರಿತ ನೀ ವಜ್ರಕೀಟ !
ವೃತ್ತವಿನ ಸಹಚರನೆ ! ನಿನ್ನಧಟ ನಾನರಿಯೆ;
ಶಾಂತಿ-ಸುಖಗಳ ನಿತ್ಯ ಶತ್ರುವೇ ನೀನು ?
ಆದರೊಂದೊಳ್ಳುಣವು
ನಿನ್ನೊಳಾಶ್ರಯವು:—
ಧನಿಕ-ದೀನರೊಳ್ಳಿಲ್ಲ
ಸಮ ಭಾವವಿಹುದು

೩

ನೋವೆ! ನೀನಿಲ್ಲದಿರೆ, ಎರಿಳಿತ-ಸುಖ-ದುಃಖ
 ಮೊದಲಾದ ದ್ವಂದ್ವಗಳ ಆಸ್ತಿತ್ವವಿತ್ತೇ ?
 ನಿನ್ನಿಂದ ವಿಶ್ವದಲಿ ವಿವಿಧತೆಯು ಮನೆ ಮಾಡಿ,
 ಸೌಗದ ಮೌಲ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂತು ಹಿರಿಯತನವು
 ಅದರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಲಿ
 ನಿನಗಿರುವುದು:—
 ಚ್ಯುತಿಯಿರದ—ಅದರೇಂ ?
 ನುತಿಹೀನದಿರವು !

ವಿಧಿ

೧

ಲೋಕದಲ್ಲಿ
 ಧರ್ಮ ವಲ್ಲಿ
 ಸೋರಗಿ ಹೋಗಿ,
 ಕಾಣದಾಗಿ,
 ಕಡೆಗಧರ್ಮ
 ಲತೆಯು ಕೊನರಿ,
 ನೀತಿಯಳಿದು,
 ರೀತಿಯಳಿದು,
 ಸ್ವಾರ್ಥ ಪರತೆ
 ಪಾಶವಿಕತೆ
 ರುದ್ರ ನೃತ್ಯ
 ನಲಿವಗತ್ಯ
 ಬರೆ, ಮಹಾಂತ
 ಸಾಧು-ಸಂತ
 ರೂಪದಿಂದ
 ದೇವನಿಂದ
 ಒಲೈ-ನಲೈ
 ಕೋಡಿವರಿದು,
 ಧರ್ಮಪಥವ
 ನೀತಿ ಜಯವ-
 ನೆತ್ತದಿರುವುದೇ?
 ಮುಂದೆ
 ಒತ್ತದಿರುವುದೇ?

೨

ಕವಿಯ ಬಾಳ
 ತಿಳಿವಿನಾಳ,
 ನಲವು-ಜೆಲುವು,
 ಕಾವು-ನೋವು,
 ಪೂರ್ಣದಳತೆ,
 ಕುಂದು-ಕೊರತೆ,
 ಅವನ ಕವನ-
 ದಲ್ಲಿ ಜೆಲ್ಲಿ,
 ಜನತೆಗಾಗಿ
 ವಿಶದವಾಗಿ

ತಿಳಿಯದಿರುವುದೇ ?

ಮನನ

ಸೆಳೆಯದಿರುವುದೇ ?

೩

ಚತುರ ಶಿಲ್ಪಿ
 ಶಿಲೆಯನೊಪ್ಪಿ,
 ಅದರ ಮೇಲೆ
 ವಿವಿಧ ಲೀಲೆ
 ತೋರುವಂತೆ,
 ಬೀರುವಂತೆ,
 ಕೊರೆದ, ಬರೆದ,
 ವಿವಿಧವಾದ
 ಶಿಲ್ಪ ಮೂರ್ತಿ
 ಅವಗೆ ಕೀರ್ತಿ

ತಾರದಿರುವುದೇ ?

ಕಲೆಯ
ತೋರದಿರುವುದೇ ?

೪

ನೇಸರಿಳಕೆ
ಅಪರ ಬಲಕೆ
ಸಾಗಿ, ಬೈಗು-
ಗೆಂಪದಡಗು-
ವಾಗೆ, ರಜನಿ
ಅಂಜಿಯಂಜಿ,
ಬಳಕೆ ಬಂದು,
ಬಳಸಿ ನಿಂದು,
ಮೋಹ ಪಾಶ-
ದಿಂದ ತಬ್ಬಿ,
ನಲಿಸದಿರುವಳೇ ?
ಬಗೆಯ
ನೊಲಿಸದಿರುವಳೇ ?

೫

ಕತ್ತಲಳಿಯೆ,
ಮತ್ತೆ ಜಗದೆ
ಅರುಣ ಕಿರಣ
ಬೀರಿ, ಕೌಣ-
ಬರಲು, ಮುಂದು
ಕಮಲ ಬಂಧು
ಉದಿಸಿ ಬಂದು,
ಭುವನವನ್ನು

ಬೆಳಕು ಕಡಲಿ-

ನಲ್ಲಿ ತೇಲಿ-

ಸದೆಯೆ ಇರುವನೇ ?

ಹರ್ಷಿ-

ಸದೆಯೆ ಬರುವನೇ ?

೬

ಮೂಡ ಬಾನಿ-

ನಂಚಿನಲ್ಲಿ

ಉಪೆಯು ನಿಶಿಯ

ತೆರೆಯ ತೆರೆದು,

ಕಣ್ಣ ಮಿಟುಕಿ

ನೋಡಲಾಗಿ,

ಮುಗಿದ ಮುಗುಳು

ಬರಿದ ಅಲರು

ಆಗಿ, ಕಂಪ

ಬೀರಿ, ಸೊಂಪ

ಸುರಿಸದಿರುವುದೇ ?

ಜೇನ

ಹರಿಸದಿರುವುದೇ ?

೭

ಆರು ಬೇಡ-

ವೆನಲು ಕೂಡ,

ಆರು ಮತುವು

ಚಕ್ರದಂತೆ

ತಿರುಗಿ, ತಿರುಗಿ,

ತಿರೆಗೆ ಸಾಗಿ,

ವರ ವಸಂತ

ಹೇಮಂತ

ವರ್ಷ ಕಾಲ

ಬಿಸಿಲು ಗಾಲ-

ವಾಗದಿರುವುದೇ?

ಸಮಯ

ಸಾಗದಿರುವುದೇ ?

ಅ

ಜಗದ ಜೀವ-

ಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ

ವಿಧಿಯದೃಷ್ಟ-

ವಾಗಿ ನಿಂದು,

ಕಾಣದಿರುವ

ತನ್ನ ಕೈಯ

ಸೂತ್ರದಿಂದ

ನಿಯತವಾಗಿ,

ನಿತ್ಯವಾಗಿ,

ಲೋಕವನ್ನು

ನಡೆಸದಿರುವುದೇ ?

ಜಯವ

ಪಡೆಯದಿರುವುದೇ ?

ಕಗ್ಗಲ್ಲ ಕಾವ್ಯ*

ಓನ್ನ ತ್ಯ-ಸೌಂದರ್ಯ ಭಾವೈಕ್ಯದಾನಂದ
 ಮೂರ್ತಿಯೇ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದೆ; ಕಣ್ಮಂಡಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ
 ನಶ್ವರದ ಸುಖ-ಭೋಗ-ರಾಗಾದಿ ನಿಗ್ರಹದೆ
 ಮೈವೆತ್ತ ನಿಶ್ಚಲ ತ್ಯಾಗ-ಯೋಗಾನಂದ
 ಸನ್ಮದ್ರೆ ಮೊಗದಲ್ಲಿ ಕಳೆಗೂಡಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದೆ
 ಪ್ರಾಕ್ತನದ ಬಾಹುಬಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ ಸಂಸ್ಥಾನ-
 ದೊಂದು ಮೈಸಿರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಕಲ್ಲಿನಾ ಕವನ
 ರೂಪದಲಿ ಕೋದಿಹುದೆ - ಶಿಲ್ಪ ಕಲೆಯಾಶ್ರಯದೆ ?

ಓ ಶಿಲಾ ಕಾವ್ಯರ್ಷಿ ! ನಿನ್ನತುಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ-
 ದರಿವೊಂದೆ ಈ ತೆರಂ ಕಗ್ಗಲ್ಲ ಕಾವ್ಯದಲಿ
 ಕಂಡರಿಸಿದಂತಿಹುದು. ರಸ-ಭಾವದೋಜೆಯಲಿ
 ನಿನ್ನ ಕೈವಾಡದಲಿ ಕೊನರಿದಿದು ಸಾಹಿತ್ಯ
 ಮಾರ್ಗವನ್ನಾಂತಿಹುದು. ನಿನ್ನಮರ ಕಾವ್ಯವಿದು
 ಮೌನ ಹೃದಯೋಪಾತ್ತ ಭಾಷೆಯಲಿ ಬೆಸೆದಿಹುದು !

೧೯೩೭

* ಕಾರ್ಕಳದಲ್ಲಿ ೫೬ ಗೋಮುಖೇಶ್ವರ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ನೋಡಿ, ಬರೆದುದು.

ವಿಜಯ ನಗರವೆ! *

೧

ವಿಜಯ ನಗರವೆ! ವಿಜಯ ನಗರವೆ! ಹಿಂದೆ ನೀ ಮುಂದೊತ್ತಿಹೆ
ನಿಜ ಮಹೋತ್ಸಾಹದಲಿ ಲೋಕದ ಬೆರಗಿನುತ್ಸವವಾಂತಿಹೆ!

ಹಗ್ಗಿನಲಿ ತೊಳ ತೊಳಗಿಹೆ!— ನೀ
ಬಗ್ಗದೆಯೆ ಬೆಳಬೆಳಗಿಹೆ!!

೨

† ಹಿಂದೆ ಮಾರುತಿ--ವಾಲಿ--ಸುಗ್ರೀವಾದಿ ಕಪಿಗಳ ಗೆಳೆತನ,
ಸಂದ ರಾಘವ--ಲಕ್ಷ್ಮಣಾರ್ಯರ ಮೈತ್ರಿಯಾ ದೊಡ್ಡಿ ಸ್ತನ,
ಇವುಗಳಲಿ ಮೆರೆದಾಡಿಹೆ!—ಮ—
ತ್ತವನಿಜೆಯ ತೊಡವಾಂತಿಹೆ!!

೩

ಸಾವಿರದ ಮುನ್ನೂರ ಮೂವತ್ತಾರನೆಯ ಶುಭ, ಇಸವಿ'ಲಿ
ದೇವರಾಶೀರ್ವಾದದಲಿ ಹೇ ವಿಜಯನಗರವೆ! ನಿನ್ನಲಿ
ಸಾಸಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು— ಸಿಂ-
ಹಾಸನ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

೪

• ಏಳು, ಸಾಯಣ! ಕಟ್ಟಿ ಗ್ರಂಥವ' ನೆಂದ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು,—
• ಏಳು, ಹರಿಹರ! ಕಟ್ಟಿ ರಾಜ್ಯವ' ನೆಂದ ಮೌನಿವರ್ಮರು—
ಎಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಕವಿಗಳು?—ಅನ-
ಲಿಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿಯ ರವಿಗಳು?

* ವಿಜಯನಗರದ ಪಟ್ಟ ಶತ ಸಾವತ್ಸರಿಕೋತ್ಸವದ ಸಮಿತಿಸಮಿತಿ ಅದೇ ವರ್ಷ
ಬರೆದುದು.

† ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ, ರಾಮಾಯಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ.

೫

ಮನ್ನಣೆಯ ವೇದಗಳ 'ಭಾಷ್ಯ' ವನೋರಿದ ಸಾಯಣನಿಪ್ರಸು,
 ಕನ್ನಡದಿ ಭಾರತವ ಬರೆದಿಹ ಆ ಕುಮಾರ ವ್ಯಾಸನು,
 ನಿನ್ನ ಘನತೆಯ ಬೀರುತ್ತ,—ಇಂ-
 ನಿನ್ನು ಮೆರೆವರು ಸಂತತ !

೬

ನಿಜಯನಗರವೆ ! ನೈಜದಿಂದೆವೆದರೆದನು ಭಾಗ್ಯದ ರವಿ !
 ನಿಜಯ.—ನಿಭವದ ಹೆಮ್ಮೆ--ಹುಮ್ಮಸ ಮಿರುಗಿತಾ ಪ್ರಗತಿಚ್ಛನಿ !!
 ಅಂದೆ ನೀ ಮುಂದೊತ್ತಿದೆ !— ಕಣ್-
 ಮುಂದೆ ಮಿಗೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿದೆ !!

೭

ಅಂದು ವಿಪುಲೈರ್ವರ್ಯದಿಂದಲಿ ಜಗವ ನಿಷ್ಕಯಗೊಳಿಸಿದೆ;
 ಮುಂದರಿದು, ನವ ನಾಗರಿಕತೆಯಿಂದ ಚೇತನಕೆಳಸಿದೆ
 ತಿಲೆಗಳಿಗೆ ರೂಪಿತ್ತಿಹೆ—ಸತ್-
 ಕಲೆಗಳಲಿ ಕಳೆಯೇರಿಹೆ

೮

ಯಾರು ನಿಜಯದ ದಶಮಿಯಲಿ ಹೊಸ ಹುರುಸಿನಲಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತ
 ನಾರಿ ಸರರಾಷ್ಟ್ರವನು, ಸಮರದಿ ವೀರ ನಿಜಯದೊಳುಬ್ಬುತ್ತ,
 ಮೆರೆದರೋ ಆ ರಾಜರು—ಈ-
 ಗಿರುವರೇ ನವ ತೇಜರು ?

೯

ಶೂರ ಶರೀರ-ಬುಕ್ಕ ನರಪತಿ-ಮಿರ ಕಂಪ ನೈಪಾಲಕ,
 ಭೀರ ಕೃಷ್ಣ ಸುದೇವರಾಯನು-ಅಧಃನಿಚ್ಛಮನಾಯಕ
 ಎಂದು ಮೊದಲಾದರಸರು—ಎ-
 ಳ್ಲಿಂದಿಹರು ಬಹು ಸರಸರು ?

೧೦

ಅಂದು ನಿನ್ನಲಿ ನೃಪರು ಮೆರೆದರು; ಅಂದು ರಾಣಿಯರೂಲಿದರು.
ಅಂದು ಕವಿಗಳು ಕವನಕಟ್ಟಿದರಂದು ಗಾಯಕರುಂದರು.
ವಾದಿಸಿದರಾ ವಾದಿಗಳ್ಳಿ.—ಮು-
ತ್ತೋದಿದರು ವರ ಗಮಕಿಗಳ್ಳಿ

೧೧

ಎನು ಹೇಳಲಿ? ವಿಜಯನಗರವೆ ! ನಿನ್ನ ಪರಿಭವ ವಾರ್ತೆಯು,
ಮಾನಸವು ಮರುಗುವುದು—ಶತ್ರುಗಳೆಂದು ನುಗ್ಗಿತ ನಿನ್ನಯ.
ಪಟ್ಟಣವ ಪುಡಿಗೈದರು—ನಿ-
ನ್ನಟ್ಟಿಹಾಸವ ಹಿಳಿದರು

೧೨

* ತಾಳಿಕೋಟೆಯ ಕಾಳಗದ ಕಳದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮಹತ್ವವ
ನೀಳಿಬಿಟ್ಟನೆ ಕಾಲ ರಾಕ್ಷಸ?—ಕೋಳುಗೊಂಡನೆ ಸಪ್ತವ ?
ಅಂದಿನಾ ದುಷ್ಕಾಲವು ?—ಅ-
ನಂದದಾ ಕೊನೆಗಾಲವು

೧೩

ಸತ್ಕಲಾಚಾರ್ಯರ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದಲೇಳಿವಡೆದಿಹ,
ಉತ್ಕಟಾಮಲ ದೈವ ಭಕ್ತಿಯ ಶಕ್ತಿಯಲಿ ಮೈವೆತ್ತಿಹ.
ಆ ಬೃಹದ್ವಿಗ್ರಹಗಳು—ಸಂ-
ಕ್ಷೋಭೆಯನು ಪಡೆದವುಗಳ.

೧೪

ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯ ವಿಜಯ ತೂರ್ಯವು ಅಂದು ಗಾನವ ನಿಲಿಸಿತೇ ?
ನಿನ್ನ ಹೆಸರಿನ 'ವಿಜಯ' ಶಬ್ದದ ಮೊಗಕೆ ಅಸಹಯ ಕನಿಯಿತೇ
ಆ ಮಹಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು—ತ-
ನ್ನಾವು ಮಾತ್ರದಿ ಶೇಷವು !

೧೫

ಒಂದೆ ದಿನದಲಿ ನಿನ್ನ ಮಂಗಳ ತಿಲಕ ಹಣೆಯಿಂದಳಿಯಿತು
 ಸುಂದರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೇತುವು ಮುರಿದು, ಮಳಲಿ ಮುರುಟಿತು !
 ಅಲೆಯಾ ಕುಡಿ ಮುಗ್ಧಿತು—ಸಂ-
 ತೋಷದಾ ಕಳೆ ಕುಗ್ಧಿತು

೧೬

ಕಾಲ ಚಕ್ರದ ಕಾಲಡಿಗೆ ನೀ ಬಿದ್ದು ಗಾಸಿಯ ಪಡೆದರೂ,
 ಲೀಲೆಯಾ ನೋಟಗಳು ನಿನ್ನ ಲಿ ತುಂಬಿಹವು—ಅದನಾದರೂ
 ಇಂದು ನೋಡುತ, ನೆನೆಯುವ—ನಾ-
 ವಂದಿನಾ ಗತವೈಭವ !

೧೯೩೬

ದ್ವಂದ್ವ

೧

ಒಂದು ಕಡೆ ಸಂತೋಷ-ಸುಖದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಮಯ
ನಂದನ ಸ್ವರ್ಗದ ಸಮಾವೇಶವಿಹುದು

ಬೇರೊಂದು ಕಡೆ ಬೇನೆ-ಬೇಸರಿಕೆ-ಬಿಸುಸುಯ್ಯ-
ಳೇರಿರುವ ನಲವಿದ ನರಕವಿಹುದು

೨

ಒಂದು ಕಡೆ ಮದುವೆ-ಮಾಸಿರಿ ಬೆಡಗು-ಬಿನ್ನಣಗ-
ಳೊಂದಿರುವ ಶೃಂಗಾರ ಸೌರಭ್ಯವಿಹುದು

ಬೇರೊಂದು ಕಡೆ ವಿರಸ ವಿರಹದುರಿಯೆದ್ದಿರುವ
ನೈರಾಶ್ಯ-ಸಂತಾಪ ಸಂರೋಧವಿಹುದು

೩

ಒಂದೆಡೆ ಮನೋಹರ ಮೃದಂಗ ಸಂಗೀತ ಜಯ-
ದಂದುಭಿಯ ಮಂಗಲ ಧ್ವಾನವಿಹುದು

ಬೇರೊಂದು ಕಡೆ ರೋದನದ ಕೇರುದನಿ ಸುಯ್ಯ
ಮಾರುದ್ದ ನಿಟ್ಟುಸಿರ ನಾದವಿಹುದು

೪

ಒಂದು ಕಡೆ, ಕಿಲಕಿಲನೆ ನಗುತಿರುವ ಮೃದು ಹಸಿತ-
ದಿಂದಾದ ಮೆಲ್ಲಲಿಯ ಬಿನದವಿಹುದು

ಬೇರೊಂದು ಕಡೆ ಮನವ ಮುಸುಕಿರುವ ಶೂನ್ಯತೆಯ
ಬೀರುತಿಹ ಚಿಂತಾನಲ ಜ್ವಾಲೆಯಿಹುದು

೫

ಒಂದು ಕಡೆ ಧನಿಕರಾಡಂಬರದ ಸಂರಂಭ-

ದೊಂದು ಮುದ-ಮದಯುತ ವಿಲಾಸವಿಹುದು

ಬೇರೊಂದು ಕಡೆ ಬಡವರಾನುವಾ ಹಸಿವಿದ
ಮೂರಿ ತೋರುವ ಬನ್ನ ಬಾಳ್ವೆಯಿಹುದು

೬

ಒಂದು ಕಡೆ ನಳನಳಿಸಿ, ನಲಿಯುತ್ತ, ಬೆಳೆಯುತ್ತ,
ಬಂದಿರುವ ಪಚ್ಚಪಸುರಿನ ಪೈರದಿಹುದು
ಬೇರೆ ಕಡೆ, ಬೆಂಗದಿರ ಬೀರುತಿಹ ಬಿಸಿಲಿಂದ
ಗಾರಾದ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನ ಭೂಮಿಯಿಹುದು.

೭

ಒಂದು ಕಡೆ ಸುರಿಯುವೈಕೆಲ್ಲೋನೆಯಿಂ ಸೆಡೆದು,
ಸಿಂಹಿರದೆ ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗುತಿರಬಹುದು
ಬೇರೊಂದು ಕಡೆ ಸೆಕೆಯ ಕಾಮಿನೌಷ್ಣ್ಯವನಾನ-
ಲಾರದೇ ಸಂಕಟಂಬಡುತಲಿರಬಹುದು.

೮

ಒಮ್ಮೆ ಸಮರದಿ ವೀರ-ವಿಜಯ ವಧು ಸಾಹಸದ
ಸಮ್ಮೋದದಿಂ ಸಾರ್ದು ಸಿರಿಯನುಗಬಹುದು
ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹೇಡಿತನವಡಸಿರಲು, ಹಂದೆಗೊಲಿ—
ದತ್ತಲೈತರಲಾರ್ಪಳಪಜಯಾಂಗನೆಯು

೯

— ಇಂತೆಸೆವ ವಿಧವಿಧ ವಿರುದ್ಧ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ-
ನಾಂತಿಹುದು ಸಂತತಂ ತಿರೆಯಂತರಂಗ
ಇವರ ಚೆಲುವನು ನೋಡಿ, ನಲವಾಂತು ವಿಶ್ವಪತಿ
ಪುದಿದ ಬಿನದದಿ ಮುಗುಳುನಗುತಲಿರಬಹುದು.

೧೦

ಈ ದ್ವಂದ್ವಗಳೆಲ್ಲ ಸಾವ್ಯವನ್ನಳವಡಿಸಿ,
ಸಾಧಿಸುತ್ತ, ಸಾಮರಸ್ಯವ ಸಂಧಿಸಿ,
ಯೋಗವನು ಯೋಜಿಪುದೆ, ಯೋಗಿಯೆಂದೆಸಿಸುವುದೆ
ಯೋಗೇಶ್ವರಂ' ಬೋಧಿಸಿದ 'ಗೀತೆ' ಯರಿವು

ಮೋಹನ ಮುರಲಿ

ಶಾರದ ಚಂದ್ರನು ಬಾನಿನ ನೀಲಿಗೆ
 ಜಿಲ್ಲೆಗು ಹೂವನು ಮುಡಿಸಿಹನ.
 ವಧಿ ಧವಲಾಚ್ಛ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ ಲಹರಿಯು
 ಭೂಮಿಗೆ ಬರಿಸಿತು ಪುಲಕವನು.
 ಮಲಯ ಸಮೀರನು ಯಮುನಾ ಜಲದೊಡ-
 ನಾಡುತ ತೀಡುತ ಬರುತಿಹನು
 ವೃಂದಾವನದಲಿ ಧ್ಯಾನಾವಸ್ಥಿತ
 ವೃಕ್ಷಗಳೋಳಿಯನೆಬ್ಬಿಪನು
 ಸಂಧ್ಯಾ ಸುಮಗಳ ಮೋಹಕ ಸೌರಭ
 ಗಾಳಿಗೆ ಗರಿಗಳ ನಿಮಿರಿಸಿತು
 ರಾತ್ರಿಯ ಮೌನದ ಕಡಲಲಿ ಮುರಲಿಯು
 ತಾನವು ತೆರಗಳ ತೇಲಿಸಿತು
 ವನದಲಿ ಹರ್ಮೋನ್ಮತ್ತ ಕಿಶೋರ ಮ-
 ನೋಹರ ಕೃಷ್ಣನು ವಿಹರಿಸನು
 ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸೌಂದರ್ಯಾವೃತ ಸಾಗರ
 ವೀಚಿಗಳೋಳಿಯೊಳಾಳುವನು
 ಅವನ ಕರಾಗ್ರದಿ ಚೇತನವಿಲ್ಲದ
 ವೇಣುವು ಜೀವವನಾಂತಿಹುದು
 ತುಟಿಗಳ ಸೊಡೆಯನು ಹೀರುತ, ಮೆಲ್ಪಿನ
 ನಾದಸಮುದ್ರವನು ಕೈವುಡು
 ಸವಿಗೊಳಲಿನ ಸರವೆಳೆಗೊಲ್ಲತಿಯರ
 ಚಿತ್ತವ ಚಂಚಲವಾಗಿಸಿತು
 ಹಾಸಿದ ಹಾಸಿಗೆಯನು ತನುವುಳಿಯಿತು
 ಮನವಿಂಚರದಲಿ ಮುಳುಗಿತ್ತು

ಮುರಲೀ ನಾದಕೆ ತಾಳವನಿಕ್ಕುತ,
 ಕಾಲ್ ಮುನ್ನಡೆಯಿತು ವನದೆಡೆಗೆ
 ಕೊಳಲುಲಿಯವರನು ಸೆಳೆಯಿತು, ತಂದಿತು
 ಲೀಲಾ ಗೋಪಾಲಕನೆಡೆಗೆ

ಬಿಡುಜಡೆಯೆಳಲುಪ ಕಾಂತಿಯ ಕಣ್ಣಳ
 ಕೆಂಪಿನ ಕೆನ್ನೆಯ ಕನ್ನೆಯರು
 ಮುಕುಲಸ್ತನಗಳ ನಳಿತೋಳಾಬಳ್ಳಿಯ
 ಕಿರುನಡುವೆರಸಿದ ಚೆನ್ನೆಯರು

ಓಡುತ ಹಾರುತ ನಲಿಯುತ ನೆಗೆಯುತ,
 ತಮ್ಮನು ತಾವೇ ಮರೆಯುತ್ತ,
 ಕಣೆಯುತ, ಮಣೆಯುತ, ಬಂದರು ನಿಂದರು
 ನಂದ ಕುಮಾರನ ಬಳಸುತ್ತ

ನೂತನ ಜಲಧರ ನೀಲ ಶರೀರನು
 ಪೀತಾಂಬರವನ್ನು ಟ್ಟವನು,
 ಕಟಿಲಾಲಕ ಚಯ ಚಿತ್ರಿತ ಫಾಲನು
 ಮುಗ್ಧ ಸ್ನಿಗ್ಧಾಂಬಕಯುತನು;

ಚಂಚಲ ಕುಂಡಲ ಮಂಡಿತ ಗಂಡ-
 ಸ್ಥಲ ಯುಗ ಸಂಶೋಭಿತ ಮುಖನು,
 ನವಿನ ಗರಿಯ ಕಿರೀಟವನಾಂತಿಕೆ
 ವನಮಾಲಿಯು ನಡು ನಿಂದಿಹನು

ಸಪ್ತ ಸ್ವರದಲಿ ವಿಧ ವಿಧ ರಾಗವ
 ಸಿರಿಗೊಳಲಿನ ಮುಖ ಸೂಸಿತ್ತು
 ಕಾಳಿಂದಿಯು ಹೊನಲಿಡುವುದ ಮರೆಯುತ,
 ಅಲಿಸುತಂತೆಯೆ ನಿಂದತ್ತು

ಪಶು ಮೃಗ ಗಣಗಳು ತಮ್ಮೆದೆಯನು ತಿರಿ-
ದಿಂಚರವನು ಮೊಗೆದೀಂಟಿದುವು
ಮರಗಳು ಎಲೆಗಿವಿಗಳನುರೆ ನಿಮಿಸಿ,
ಗೀತಾಮೃತದಲಿ ಮುಳುಗಿದುವು

ಜಡ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಚೈತನ್ಯವನಾನುತ.
ಗಾನಾನಂದದಿ ಬಿರೆದತ್ತು
ಗೋಪೀವೃಂದವು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾತ್ಮದೊ-
ಳ್ಳಿರ್ದು ಮರತೆಯ ಗಳಿಸಿತ್ತು

ಪತ್ರಿಕೆ

ಜನ ಜೀವನಾಬ್ಜಿಯಲಿ ಮಸಗುತಿಹ ವೈಚಿತ್ರ್ಯ
ಪೂರ್ಣವಿಹ ಘಟನಾ ತರಂಗ ಸಂಘಗಳನ್ನು
ಸಂಘಟೀಕರಿಸಿ, ರೇಖಿಸಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಿಹುದು
ಪತ್ರಿಕೆಯು ! ಕಾಲ ಪದ ತಾಡನದ ಘರ್ಷಣದಿ
ಚಾರಿತ್ರ ಸಂತತಿಯ ಸಂಗತಿಯು ಮಾಸದಿಹ
ರೀತಿಯಲಿ ತನ್ನ ವಿಪುಲೋದರದಿ ರೇಖರಿಸಿ
ಸಂಚಯಂ ಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಯಾಂತ್ರಿಕದ ಪಾಂಗಿನಲಿ
ಸಾಗುತಿಹ ಬಾಳ್ವೀವುದು ತ್ಸಾಹ ವರ್ಷವನು.

ವಿನ ದಿನಂ ಪಲ್ಲಟಂಗೊಂಡು ಪ್ರಗತಿಯೇ ಲೋಟಿ-
ಪೋಡುವ ವಿಶಾಲ ವಿಶ್ವದ ವೃತ್ತ ವಾಹಿನಿಯು-
ನರಿಯಲ್ವೆ ಸಹಕಾರಕಾರಿಯಿದು; ಅವನತಿಯ
ಮಾರ್ಗವನ್ನುಳಿಯೆ ಸಾಹ್ಯವನೆಸಗುವುದು ಸತತ.

ಸರ್ವ ವಿಧ ಮಾನವರ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಪತ್ರಿಕೆಯು
ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸ ಸಂಜೀವನದ ಚಿತ್ರಕೆಯು !

ಕುಚೇಲ !

ಭಾಮಿನಿ

ಶ್ರೀ ರಮಾ ರಮಣೈಕ ಭಕ್ತನ !
ಚಾರು ಚರಿತ ! ಕುಚೇಲ ! ನಿನ್ನಯ-
ಸಾರ ಗುಣ ಗಣಯುಕ್ತ ಭಕ್ತಿಯ-
ನೆಂತು ಬಣ್ಣಿಪೆನು ?

ವಾರಿಜೋದರ ದೇಹದಾ ನಿಜ
ಸಾರದಾಲಿಂಗನೆಯನಾಂತಿಹ
ಚಾರು ಸುಮನೋಹರ ಶರೀರವ-
ನೆಂತು ಚಿತ್ರಿಸೆನು ?

ಸಾದರದಿ ನೀನೆಲೆ ಸುದಾಮನೆ !
ಮಾಧವನ ಭವನಾಂತರಾಲದಿ
ಹೋದ ಹೊತ್ತಿನ ಗಣನೆಯಿಲ್ಲದೆ,
ಹರಿಯ ಸರಿಸದಲಿ

ಪೋದದಲಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಾಡುತ್ತ,
ಸೋದರರ ತೆರದಲ್ಲ ವಿಹರಿಸಿ,
ಸಾಧಿಸಿದ ಚಿತ್ರವದು ಮಾಸದು
ಹೃದಯ ಭಿತ್ತಿಯಲಿ.

ಬಡತನದ ಕಡು ದುಗುಡದಿಂದಲಿ
ಸೆಡೆದು ಬಡವಾಗಿರುವ ಒಡಲದು
ಸಡಗರದಿ ಮಾಧವನು ಕೋಮಲ
ಮೃದ್ವುಣ ಕರತಳದಿ

ಕೊಡುವ ಅಂಗಸ್ಪರ್ಶ ಸುಖದಲಿ
ಪಡೆಯದೇ ರೋಮಾಂಚವನು ತಾ-
ನಡಿಗಡಿಗೆ ಪೇಳೇಗ ಭಕ್ತ ಸು-
ದಾಮ ! ನನ್ನೊಡನೆ.

ಕೆಲವು ಮನೆಯನು ತಿರಿದು ತಂದಿಹ,
 ಅಳಿಲ ಸೇವೆಯ ಮಳಲಿನಂತಿಹ,
 ಒಲುಮೆಯೊಲವಿನ ಕಾಣಿಕೆಯನವ-
 ಲಕ್ಕಿಯನು ಮುದದಿ

ಲಲನೆಯಾ 'ಕ್ಷುತ್ ಕ್ಷಾಮೆ' ಯಿತ್ತಳು
 ಸಲಿಗೆಯಲಿ ನಿನಗೆಂದು, ಕೃಷ್ಣನ
 ಲಲಿತ ಸಂದರ್ಶನದಿ ಕಾಣಿಕೆ-

ಗೊಡಲು ಭಕ್ತಿಯಲಿ.

೪

ಆದನು ಹೆದರುತ ತಂದು, ಕೃಷ್ಣನ
 ಪದತಲದೊಳರ್ಪಿಸದೆ, ಸುಮ್ಮನೆ
 ಒದವಿದಾ ಸಂಕೋಚ ಭಾವದಿ
 ಬಾಗಿ ನಿಂದಿರಲು,

ಸದಯ ಹೃದಯನು ಮಾಧವನು ನಿಜ
 ಸದಮಲಾಂತಃಕರಣದಿಂದಲಿ
 ಸೊಡೆಯ ಸುರಿಸುವ ಸರಸ ವಚನವ-

ನಿಂತು ಪೇಳಿದನು :—

೫

“ಸಾಕು ಮನದನುತಾಪ, ಮಿತ್ರನೆ !
 ಈ ಕಡೆಗೆ ನೀಡೆನಗೆ, ಮನದಲಿ
 'ಕಾಕು ಬುದ್ಧಿಯ ಬಿಟ್ಟು, ಭಕ್ತಿಯ
 ಕಾಣೈಯನ್ನೀಗ.

ಎಕೆ ಸಂಶಯ ? ಭಕ್ತ ಜನರು ಎ-
 ವೇಕದಿಂದಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಪತ್ರವು,
 ಆ ಕುಸುಮ, ಫಲ, ತೋಯ ತೃಪ್ತಿಯ-
 ನೆಸಗುವುದು ನನಗೆ.

೬

“ಧನಿಕರರ್ಪಿಪ ವಿವಿಧ ವಸ್ತುಗ-
ಳನಿತರೊಳು ನನಗಿರದು ತೃಪ್ತಿಯು;
ಜನಕೆ ತೋರಿಪ ಹೊರಗಿನಾಡಂ-

ಬರದಿ ಫಲವೇನು ?

ಮನವೊಲಿದು ಸಂಸ್ತುತಿಸಿ, ಸುರಿಯಿಸ
ಮನವ ಕರಗಿಪ ನಯನ ವಾರಿಯು
ನನಗೆ ಮನೆಯದು. ಭಕ್ತರಿಗೆ ನಾ-
ನೊಲಿವೆ; ಸತ್ಯವಿದು ! ”

೭

ಎಂದ ಮಾತನು ಕೇಳುತ್ತತ್ಯಾ-
ನಂದದಲಿ ನೀನಂದು ಪ್ರೀಗೋ-
ವಿಂದನಡಿದಾವರೆಗೆ ಪೊಡಮಡು-

ತಥಿಕ ಭಕ್ತಿಯಲಿ,

“ಇಂದಿರಾ ಮಂದಿರನೆ ! ಭಕ್ತರ
ಬಂಧು ನೀಡುವೆ ನಿನಗೆ ನಾನಿಂ-
ದಂದದಲಿಯವಲಕ್ಕಿ ಬಡವನ

ಭಕ್ತಿ ಕಾಣಿಕೆಯ.

೮

“ಒಂದಿ ನೀನಿದರನ್ನು, ನನ್ನನು
ಮುಂದೆ ಕೃಪೆಯಲಿ ಸಲಹು. ಬೇಡುವೆ,”
ನೆಂದು ಕಂಠದೊಳುಣ್ಣೆ ಗದ್ದದ
ದನಿಯು, ನಯನದಲಿ

ಸಂದಿರಲು ಸಂತಸದ ಕಂಬನಿ,
ಸಂದಿರಲು ರೋಮಾಂಚ ದೇಹದಿ,
ಮುಂದೆಯವಲಕ್ಕಿಯನು ಬಿಚ್ಚಿದೆ.

ಧನ್ಯ ನೀನಿಂದು !

೯

ಉಮರ ಸಂದೇಶ*

೧

ನಶ್ವರವು ಜಗದಲ್ಲಿ ನರನ ಬಾಳದರಿಂದ
 ಇರುವಲ್ಪದಿನಗಳಲಿ ವ್ಯಥೆ-ಚಿಂತೆಯೇಕೆ ?
 ಮತ್ಸ್ಯವೊಂದತಿಸತ್ಯವಾಗಿರಲು ನಾವಿಂದು
 ಸುಖ ಹೀರಬೇಕು; ನಾಳೆಯನೆಣಿಸಬೇಕೇ ?

೨

ಸತ್ತ ಮೇಲೇನೆಂದು ತಿಳಿದವರು ಯಾರಿಲ್ಲ.
 ಎಷ್ಟೊ ಜನ ಹೋಗಿಹರು, ಬಂದವರ ಕಾಣೆ.
 ಸೋಗವಡುವುದೇ ನಾಕವಳುವುದೆ ದಿಟ ನರಕ.
 ಸತ್ತ ಮೇಲೆಲ್ಲರೂ ಒಂದು ಹಿಡಿ ಮಣ್ಣೇ.

೩

ವಿಧಿಯವ್ಯವ್ಯದ ಬಲುಮೆ ನರನ ಕುಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
 ಬಂದುದನ್ನನುಭವಿಸಬೇಕು. ಕೊರಗುವುದೇ ?
 ಹಿರಿಯಾಸೆ ಬೇಡ, ಮಿತ ಸರಳತೆಯೆ ಸಾಕೆಮಗೆ.
 ಇಹ ಸುಖವು ಶೂನ್ಯವೆನೆ ಪರವು ದಿಟವಿಹುದೇ ?

೪

ಪ್ರೇಮವೆಂಬುದೆ ಮುಖ್ಯ, ದ್ರಾಕ್ಷಾಸವವೆ ಸೌಖ್ಯ,
 ನಲ್ಲಿಯುಗುರಿನ ಸಿತಾರದ ಮಿಡಿತದಿಂಪು,
 ಮನದನ್ನೆ ತುಟಿಯೊತ್ತು, ನಲ್ಲಬ್ಬ ಬಳಿಯಿರವು,
 ಇಷ್ಟಿರಲು ರೊಟ್ಟಿಯರೆ ಅದೆ ಸಗ್ಗ ಸೊಂಪು

೫

ಸತ್ಯವಾವುದೋ ಎನೋ, ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೊಂದೊಂದು
 ನಡಿಯುವರು: ಹೇಳಿಕೆಯೆಳಿಲ್ಲವೊಮ್ಮತವು
 ಆಯಸ್ಸು ಮಿತವಿಹುದು, ಚಿಂತೆಯಮಿತವದಿರಲು
 ಬೇಕು ದೂರೆತಷ್ಟು ಸುಖವುಲ್ಲಾ ಸದಿರವು

೬

ಪುಣ್ಯವೋ ಪಾಪವೋ ಮಸಣದೊಳಗೊಂದೆ ತೆರ
 ನಮ್ಮ ಮೈ ಮಣ್ಣಾಗಿ ಘಟವಾಗಬಹುದು.
 ಇಂದು ಮನವನು ಸೂರೆಗೊಂಡ ಸೂಬಗೇ ನಾಳೆ
 ದೂಳಿನಲಿ ದೂಳಾಗಿ, ತಿರುಗಿ ಹೂವಹುದು.

೭

ಎಷ್ಟು ಸುಖ ಪಡೆದಷ್ಟು ಲಾಭವೇ ನಮಗಹುದು.
 ನಶ್ವರದ ಲೋಕದಲಿ ತಡದಿರವು ಸಲ್ಲ
 ಬಾ ಹೀರ. ಮಧುವನ್ನು ತಡವೇಕೆ ? ತಡೆಯೇಕೆ ?
 ಉಮರ ಸಂದೇಶವಿದು. ಅಲಿಸೀ ಸೊಲ್ಲ

೧೯೪೫

ಸರಸತಿ!

ಅರಳಿದ ತಾವರೆಯಲರುಗಳಿರುವ
 ವರ ಸರ ತಟದಲಿ, ಕಲ್ಲಿನಲಿ,
 ಕರದಲಿ ವೀಣೆಯು ಸರಗೊಡುತ್ತಿರಲು,
 ಸರಸತಿ ! ನುಂಡಿಸಿ ಎಂ ಗೈವೆ ?
 ಏರು ಬಸಂತನ ಬೇಟೆವ ನೋಳ್ವೆಯೋ ?
 ನೀರಜಕೆರಗುವ ಪರಮೆಗಳ
 ಸುರ-ಸುಮಧುರ ಸುಗೀತವ ನೀನು
 ಹೀರುತಲಿಹೆಯೋ ಕಿವಿಯಿಂದ ?
 ಬಳಿಯಲಿ ನುಡಿಯುವ ಗಿಳಿಗಳ ಸರಕೆ,
 ಉಲಿಯುವ ಪಿಕ್ಕಗಳ ಇಂಚರಕೆ,
 ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸಿ, ತಾಳವನಿಕ್ಕುತ್ತ,
 ಒಲಿದಿಹೆಯೇನೋ ಶಾರದೆಯೆ ?
 ಅರನು ನೋಡುವೆ ಎಡೆ ಬಿಡದಿಂತು ?
 ಅರನು ನೋಡುತ್ತ ನಗುತ್ತಿರುವೆ ?
 ಹಾರದೆ ಮೇಲಕೆ, ನೀರೊಳು ತೇಲುವ
 ಚಾರು ಮರಾಲವನೀಕ್ಷಿಪೆಯೋ ?
 ತಿಳಿಯಿತು! ತಿಳಿಯಿತು! ನಿನ್ನಯ ಬಗೆಯು:-
 ಸಲಿಲದ ಕಮಲದಿ ನಿಂತಿರುವ
 ಲಲಿತಾ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ನೋಡುತ್ತ, ಬಳಕ
 ಮೆಲುನಗೆ ಬೀರುವೆ ಮೊಗದೊಳಗೆ.
 ಸರಸತಿ ! ನಿನ್ನಯ ಕುಡಿಗಣ್ಣೋಟ
 ಕಿರುನಗೆ ತೋರ್ಪುದವಚ್ಛೆಯನು:-
 ಸರಸದಿ ಸರಸಿಜದಲರಲಿ ಚಲಿಸದೆ
 ಮೆರೆಯುವ ಸಿರಿ ರಾಣಿಯ ಕುರಿತು.

“ತಾನು ಪತಿವ್ರತೆ;— ಒಬ್ಬಗೆ ಒಲಿದರೆ
 ಎನವನನು ನಾ ತೋರಿಯುವೆನೆ ?
 ಕಾಣೆರಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಚಂಚಲ ಚಿತ್ತವ;—
 ಮಾನಿಪಳಾರನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ? ”
 ಎಂದಪಹಾಸವ ವ್ಯಂಜಿಸುತ್ತಿಹೆಯೋ—
 ಸುಂದರಿ ! ಕಿರುನಗೆ ರೂಪದಲಿ ?

* * * * *
 “ಇಂದಿರೆ ವಾಸಿಸ ತಾಯ್ತನೆ ತಾವರೆ-
 ಯಂದವನೆಲ್ಲರು ದಿಟ್ಟಿಸಿರಿ:—

“ಅವಳು ಚಂಚಲ ವರ್ತನೆಯನು ತಾ-
 ನವನೀತಲಕದು ನುಡಿದಂತೆ,
 ದಿವಸವದೊಂದರೊಳಲರುತ, ಮುಗುಳುತ,
 ತನೆ ತೋರ್ಪುದು ಬಹುರೂಪವನು.

“ನನ್ನ ಸನವದು ಕರಿಕಲ್ಲಾದರು,
 ನುಣ್ಣುಗೆಯಿಹುದತಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ
 ಕಣ್ಣಿಗನುತ್ತಮವಾದರು, ಪಾಸರೆ
 ಭಿನ್ನವದಾಗದು!— ಪ್ರಕೃತಿಯಿದು.

“ಅವುದು ಸ್ಥಿರವದು?— ಕಳ್ಳೋ ಕಮಲವೋ
 ನೀವೇ ಹೇಳಿರಿ” ಎಂಬಂತೆ
 ಸವನಿಸಿ ನಲ್ಲೊಗದಲಿ ದರಹಾಸವ-
 ನವಲೋಕಿಪೆಯೇನಿಂದಿರೆಯ ?

ಎಲ್ಲರವೇಕ್ಷಿಸ ಧನದಧಿ ದೇವಿಯು
 ಫಲ್ಲಾಕ್ಷನ ನಚ್ಚಿನ ಮಡದಿ
 ಕಾಲೆಡೆ ನಿಂತಿಹಳೆಲೆ ಸರಸತಿಯೆ !

ಮೇಲಿನಿಪರದಾರ್ ನಿನ್ನಿಂದೆ:
 ನಾಣಿಯೆ ! ನಿನ್ನಯ ವೀಣೆಯ ಸುಸ್ವರ
 ಗಾನವನಾಲಿಪ ನವಿಲಾಗಿ
 ತನ್ನೆದೆಯರಿವನು ಸಂತಸದಿಂದಲಿ
 ಧನ್ಯವದಾಗಿಸೆ ಬಯಸದರಾರ್ ?

ಉಮರ ಸಂದೇಶ*

೧

ನತ್ವರವು ಜಗದಲ್ಲಿ ನರನ ಬಾಳದರಿಂದ
ಇರುವಲ್ಪದಿನಗಳಲಿ ವೃಥೆ-ಚಿಂತೆಯೇಕೆ ?
ಮತ್ಸ್ಯವೊಂದತಿಸತ್ಯವಾಗಿರಲು ನಾವಿಂದು
ಸುಖ ಹೀರಬೇಕು; ನಾಳೆಯನೆಣಿಸಬೇಕೇ ?

೨

ಸತ್ತ ಮೇಲೇನೆಂದು ತಿಳಿದವರು ಯಾರಿಲ್ಲ.
ಎಷ್ಟೊ ಜನ ಹೋಗಿಹರು, ಬಂದವರ ಕಾಣೆ.
ಸೋಗವಡುವುದೇ ನಾಕವಳುವುದೆ ದಿಟ ನರಕ.
ಸತ್ತ ಮೇಲೆಲ್ಲರೂ ಒಂದು ಹಿಡಿ ಮಣ್ಣೇ.

೩

ವಿಧಿಯದೃಷ್ಟದ ಬಲುಮೆ ನರನ ಕುಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
ಬಂದುದನ್ನನುಭವಿಸಬೇಕು. ಕೊರಗುವುದೇ ?
ಹಿರಿಯಾಸೆ ಬೇಡ, ಮಿತ ಸರಳತೆಯೆ ಸಾಕೆಮಗೆ.
ಇಹ ಸುಖವು ಶೂನ್ಯವೆನೆ ಪರವು ದಿಟವಿಹುದೇ ?

೪

ಪ್ರೇಮವೆಂಬುದೆ ಮುಖ್ಯ, ದ್ರಾಕ್ಷಾಸವವೆ ಸೌಖ್ಯ.
ನಲ್ಲೆಯುಗುರಿನ ಸಿತಾರದ ಮಿಡಿತದಿಂಪು,
ಮನದನ್ನೆ ತುಟಿಯೊತ್ತು, ಫಲ್ಗುಣ ಬಳಿಯಿರವು,
ಇಷ್ಟಿರಲು ರೊಟ್ಟಿಯಿರೆ ಅದೆ ಸಗ್ಗ ಸೊಂಪು

೫

ಸತ್ಯವಾವುದೋ ಎನೋ, ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೊಂದೊಂದೂ
 ನಡಿಯುವರು: ಹೇಳಿಕೆಯೊಳ್ಳಿವೊಮ್ಮತವು
 ಆಯಸ್ಸು ಮಿತವೆಹುದು, ಚಿಂತೆಯಮಿತವದಿರಲು
 ಬೇಕು ದೂರತಮ್ಮ ಸುಖವುಲ್ಲಾ ಸದಿರವು

೬

ಪ್ರಣ್ಯವೋ ಪಾಪವೋ ಮಸಣದೊಳಗೊಂದೆ ತೆರ
 ನಮ್ಮ ಮೈ ಮಣ್ಣಾಗಿ ಘಟವಾಗಬಹುದು.
 ಇಂದು ಮನವನು ಸೂರೆಗೊಂಡ ಸೂಬಗೇ ನಾಳೆ
 ದೂಳಿನಲಿ ದೂಳಾಗಿ, ತಿರುಗಿ ಹೂವಹುದು.

೭

ಎಷ್ಟು ಸುಖ ಪಡೆದಮ್ಮ ಲಾಭವೇ ನಮಗಹುದು.
 ನಶ್ವರದ ಲೋಕದಲಿ ತಡದಿರವು ಸಲ್ಲಿ
 ಬಾ ಹೀರು ಮಧುವನ್ನು ತಡವೇಕೆ ? ತಡೆಯೇಕೆ ?
 ಉಮರ ಸಂದೇಶವಿದು. ಅಲಿಸೀ ಸೊಲ್ಲ

೧೯೪೫

ಕೊಳಲ ಕೃಷ್ಣ

೧

ಬಳಿಯ ಮರದ ತಲದಿ ನೀಲ ಕಾಯ ಕೃಷ್ಣನು
ಕೊಳಲ ಕರದಿ ಪಿಡಿದು ನಿಂತು ಸುತ್ತ ನೋಳ್ಪನು
ಪಶ್ಚಿಮದ ದಿಗಂತದಲ್ಲಿ,
ರವಿಯು ಕಡಲ ನೀಲನಲ್ಲಿ

೨

ತನ್ನ ನೆಳಲನಿಣಿರೆ ನೋಡಿ ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದನು
ರವಿಯು, ತನ್ನ ಶುದ್ಧವಾದ ಮಿಸುಸಿ ಬಣ್ಣದ
ಕದಿಸಿಂದ ಹರಿಯು ಮೈಯೊಳಿರುವ ವಸನದ
ಪೊಳೆವ ನೀತ ವರ್ಣವಷ್ಟು
ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಲಿ, ಇನ್ನು
ಸರಿಯುತ್ತಿದ್ದನಾಗ ತಾಳಿಯಧಿಕ ರಾಗವ

೩

ಕೊಳಲ ಕೃಷ್ಣನಿಸು ಹೊತ್ತು ಹೊಳೆವ ಸೂರ್ಯನ
ಚಿಲುವ ನೋಡಿ, ಮುದವ ತಾಳಿ, 'ತನ್ನ ಕೊಳಲಿನ
ದನಿಯ ಕೇಳಿ ದೂರದಲ್ಲಿ
ಗುಡ್ಡ-ಬಿಟ್ಟು ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿ
ಮೇಯುತ್ತಿರುವ ದನಗಳೆಲ್ಲ ಬರಲಿ' ಎನ್ನುತ,—

೪

ನೆನೆದು ತನ್ನ ಮುರಲಿಯನ್ನು ತುಟಿಯೊಳಿರಿಸುತ,
ಬಾಚಿಸಿದನು. ಒಡನೆ ಕರುವ ಕರೆದು ಕೂಡುತ್ತ,
ತುರುಗಳೆಲ್ಲ ಸರಿದು ಬಂದು,
ಹರಿಯ ಬಳಸಿ ನೆರೆದುವಂದು;
ಗಾನ ಸುಧೆಯ ಸವಿದು, ಶಾಂತಿಸುಖವನಾಂತವು

೫

ಪ್ರಕೃತಿ ದೇವಿ ಮೋನದಿಂದ ಕೊಳಲ ಸರಸನು
 ಅಲಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಳಂದು ತಾಳೆಯೊಲವನು.
 ನಾವು ಕೂಡ ಕೃಷ್ಣನೊರೆದ
 'ಗೀತೆ' ಯನ್ನ ಕೇಳಿ, ಮೊಗದ
 ಸಲೆಯನರಿತು, ನಿತ್ಯ ತೃಪ್ತರಾಗಿ ಬಾಳುವ !

೧೯೩೫

ಇವನಾರೆ ? ಪರಿವರ್ಧಿನಿ

೧

ಎಂದಾಗುವುದೋ ಧರ್ಮಗ್ಲಾನಿಯು,
ಮುಂದಾಗುವುದೆಂದೋ ದುರ್ನೀತಿಯು,
ಅಂದೇ ತಪ್ಪದೆ ತಾನವತಾರವ-

ನೆಸಗುವನಿವನಾರೇ ?

ಸಂದಾ ದುಷ್ಟರ ಭಾರವ ಸಹಿಸದೆ,
ಬಂದಡಿವಿಡಿದಿಹ ಭೂವನಿತೆಯ ಬಗೆ-
ದಂದುಗವಟ್ಟಲು ಮಾನಿಸವುಟ್ಟೊಳು

ಪುಟ್ಟಿದನಿವನಾರೇ ?

೨

ಶಯ್ಯಾ ಶೇಷನ ದಿಟ್ಟಿಸಿ, ನೀನೀ-
ಗೊಯ್ಯನೆ ರೋಹಿಣಿಯುದರದಿ ಜನಿಸುತ್ತ,
ರಯ್ಯಂ ಮಿಗೆ ಬಲರಾಮಾಕಾರದೊ-

ಳಗ್ರಜನೆನಗಾಗು '

ಜಯ್ಯಾರದೊಳಿಹ ಮಾಮಾಯೆಯನಾ-
ರಯ್ಯತ. 'ನಂದಜೆಯಾಗುತ್ತ, ಮುಂ ಸಾ-
ಹಾಯ್ಯವನೆನಗೆಸಗಲು ಜನಿಸೆನ್ನವ

ಸೂತಿ, ಕನಿವನಾರೇ ?

೩

ಬಂಧನ ಗೃಹದಲಿ, ಕತ್ತಲೆ ಕೋಣೆಯ
ಸಂದಿನೊಳಿರುತಿಹ ಮಾತೆಯ ಬಳಿಯಲಿ,
ಸಂದರ ಕಾಯದ ಪೊಳಸಿನ ಕದಿರುಗ-

ಳೆತ್ತಲು ಸಸರಿಸಿರೆ,

ಅಂದದೊಳಾಯುಧವಿಡಿದಿಹ ನಾಲ್ದೊ-
ಳೊಂದಿದ ಬಂಧುರದಾಕೃತಿಯೊಪ್ಪಿರೆ,
ಮುಂದಿಹ ಜನನೀ-ಜನಕರೊಳಂದದಿ

ಭಾಷಿಪನಿವನಾರೇ ?

೪

“ತಂದೆಯೆ ! ತಾಯಿಯೆ ! ನಿಮ್ಮನು ಸುಮ್ಮನೆ
ಬಂಧನಮೊಂದಿಸಿ, ಮುಂ ಪುಟ್ಟಿದ ಶಿಶು
ವೃಂದಮನೆಲ್ಲವ ಕಲ್ಲೆದೆಯಿಂ ಕ-

ಗ್ಗಲ್ಲಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತ,

ಕೊಂದಿಹ ಮೂಢ ನೃಶಂಸನ ಕಂಸನ
ಸಂದೆಯವಿಲ್ಲದೆ, ಶಮನನ ಸದನ-
ಕ್ಕೊಂದಿವೆ” ನೆನ್ನತ, ಮುಂಗಜ್ಜವನೊರೆ-

ದರಿಪಿದನಿವನಾರೇ ?

೫

ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದೊಳಷ್ಟಮಿ ಯಾಮಿನಿ
ತೀವಿರೆ ಬುವಿಯನು, ಕಾರ್ಗಾಲದ ಸರಿ-
ಯಾವರಿಸಲ್, ವಸುದೇವನ ಕೈಯ್ದಾ-

ವರೆಯಲ್ಲಿವನಾರೇ ?

ಈ ವಿಧ ಕಷ್ಟವನಟ್ಟಲು. ದೇವನ
ಭಾವಕ್ಕನುಗತನಾಗುತ ಬಂದಿಹ,
ಹಾವೆರೆಯನ ಹೆಡೆ ಕೂಡೆ, ಮಣಿ ದೀವಿಗೆ-

ಯಾದವನಿವನಾರೇ ?

೬

ಯಮುನೆಯು ದಾರಿಯ ಬಿಟ್ಟರೆ, ಮಧ್ಯದಿ
 ಗಮಿಸುವ ಜನಕನ ಕೈಯಲಿ ಮಲಗಿಹ,
 ಸುಮ ಕೋಮಲ ನರ ಕಾಯದೊಳೊಪ್ಪುವ
 ನವಶಿಶುವಿನಾರೇ ?

ಮನುತೆಯ ನಂದ-ಯಶೋದಾ ಕಂದನು
 ಸಮನಿಸೆ ತಾನತಿ ಮುದದಲಿ ಬಳಿಯುತ-
 ಲನುರಲು ಗೋವಳರವರಾ ಮಡಿಲಿನೊ-
 ಳಾಡುವನಿವನಾರೇ ?

೭

‘ಜೋ ಜೋ ಹರಿಗೋವಿಂದನೆ ! ಕಂದನೆ !
 ಜೋ ಜೋ ಕರಿ ಸಿರಿ ಮೈಯನೆ ! ಚೆಲುವನೆ !
 ಜೋ ಜೋ ಗೋಕುಲ ಗೋಪಾನಂದಕ !
 ಕೃಷ್ಣನೆ ! ಜೋ’ ಯೆ.ನ.ತ.
 ಸಾಜದೆ ಗೋಪಿಕೆಯರು ಸಂತೋಷದಿ
 ಮೆಲ್ಲೋಗುಳವನು ಪಾಡಲು ತೊಟ್ಟೆಲ್ಲೊ-
 ಳೋಜೆಯೊಳೊರಗುತ ಕಿವಿಗಳ ನಿಮಿರಿಸಿ,
 ಪಟ್ಟಿಹನಿವನಾರೇ ?

೮

ಭೀಕರ ಕಾಯದ ರಕ್ತಸಿಯೊರಗಿರ-
 ಲಾಕೆಯ ವಕ್ಷಸ್ಥಲದಲಿ ಹೊರಳುತ-
 ಲಾ ಕುಚವೆರಡರ ಹೀರುತಲಸುವನು
 ಹಿಂದಿದನಿವನಾರೇ ?

ಆ ಕಂಸನ ಮತದಿಂದೈತಂದಿಹ
 ಆಕುಲ ಶಕಟಾಸುರನನು ಕಾಲಿಂ-
 ದೊಕುತಲರುಳಿಸಿ, ಕೆಡೆ ಬೀಳಿಸಿ, ಮಡು-
 ಹಿದ ಮಗುವಿನಾರೇ ?

೯

• ಈ ಕೃಷ್ಣನ ವಧಿಸುತ, ಹೆಸರೆಯಿಸು-
ಬೇಕೆಂ' ದಾಗಲೆ ಸುಳಿಗುಳಿಯ ತೆರ-
ದಾಕೃತಿಯಾಂತ ಪೃಣಾವರ್ತನ ಕ-

ತ್ತೊತ್ತಿ ದನಿವನಾರೇ ?

ಲೋಕವ ಹಿಂಸಿಸಲೈತಹ ದನುಜರ-
ನೇಕರ ತನ್ನಯ ಬಾಲಕ ಲೀಲಾ-
ನೀಕದಿ ನಾತಿಸಿ, ತಿರೆಹೊರೆಯಿಳುಹಿದ

ಚಿಕ್ಕವನಿವನಾರೇ ?

೧೦

ತಾಯಿಯು ಹೆದರಿಸಿ, • ಮಣ್ಣುನು ಮೆದ್ದಿಹೆ
ಬಾಯನು ಬಿಚ್ಚಿ' ನೆ ತೆರೆಯಲು, ಅದರೊಳ-
ಗಾಯತ ಲೋಕವ ಕಾಣಿಸಿ, ವಿಸ್ಮಯ-

ಗೊಳಿಸಿದನಿವನಾರೇ ?

ತಾಯಿಗೆ ಮನೆಯಲಿ ಕೆಲಸವನೆಸಗಲ-
ವೀಯದೆ ಕೆಣಕಲು, • ಹಗ್ಗದಿ ಕಟ್ಟುತ್ತ
ನೋಯಿವೆ' ನೆನ್ನುತ ಬಂಧಿಸೆ, ಕಟ್ಟಿಗೆ

ಸಿಲುಕದನಿವನಾರೇ ?

೧೧

ಹರಿದೋಡುವನಂ ಸೈರಿಸದಮ್ಮನು
ಬರಳಲಿ ದಾವಿಂ ಕಟ್ಟುತ್ತಲಗಲಲು,
ಸರಿಯುತ, ಮತ್ತಿಯಮುಳ್ಳರದಿರುಕೆನೊ-

ಳಿರುವನಿವನಾರೇ ?

ತರುಗಳವೆರಡುಂ ಮುರಿದುರುಳಲೊ, ಬಂ-
ವರು ಶಾಪವನುಳಿದುತ್ತರ ಪತಿಯಣು-
ಗರು; ಬಳಿಕವರಿಂ ಸತಿ-ನುತಿಯಾಂತಿಹ

ಯದುಸುತನಿವನಾರೇ ?

೧೨

ಎಳೆವೆಯೊಳುಂಡರೆ ಹಾಲ್ಮೊಸರಳೆಯಂ,
 ಬಳವಿಯು ಕಳೆವೆತ್ತೊಲಿಯುವುದೆಂಬುದ
 ತಿಳಿಸಲು ಲೋಕಕೆ, ಹಸಿ ಹಾಲ್ಮೆಣ್ಣೆಯ
 ಮೆದ್ದವನಿವನಾರೇ ?

ಎಳೆಗೊಲ್ಲತಿಯರ ನಲ್ಮೆಯನಾಸುತ,
 ಬಳೆಯುತ, ತುರುವಳರೆಳೆಯರ ಕೆಳೆತನ-
 ಬೋಳು ದನಗಾಯುತ, ಗೋರಕ್ಷೆಯನಿಳೆ-
 ಗರವಿದನಿವನಾರೇ ?

೧೩

ತುರು-ಕರು ಕಾಯುವ ಕಾಲದಿ ವ್ರಜದಲಿ
 ತರುಗಳ ತಣ್ಣೆಳಲನ್ನಾಶ್ರಯಿಸುತ,
 ಸುರುಳೆಲೆ ಸುಳಿಯಿಂ ಪೀಪಿಯನೊಡುತ
 ವಿಹರಿಪನಿವನಾರೇ ?

ಮರಿಗೋಗಿಲೆಗಳ ಕುಹುಕುಹು ರವವನು-
 ಕರಣೆಯಗೈಯುತಲಣಕಿಸಿ ನಗುತಲಿ,
 ಕರ ತಾಡನ ಪರನಾಗಿಹ ಚೆಲುವಿನ
 ಚೆನ್ನಿಗನಿವನಾರೇ ?

೧೪

ಕಲಕಲ ನಾದದಿ ಹರಿಯುವ ಯಮುನೆಯ.
 ಸುಲಲಿತ ವೇದಿಕೆಯಗ್ರದಿ, ಮುದದಲಿ
 ನಲಿಯುವ ಮಂಜುಳ-ಮೋಹನ-ಲೀಲಾ
 ವಿಗ್ರಹನಿವನಾರೇ ?

ಕೋಳಲನ್ನಾಡುತ, ಸರಸದಿ ತೀರದೊ-
 ಳಲೆಯುವ, ಮುಗ್ಧ-ಮನೋಹರ ಕಾಯದ
 ಅಲಕ ವಿಚಿತ್ರ ವದನ ಸರೋರುಹ
 ಸುಂದರನಿವನಾರೇ ?

೧೫

ಪುಲಿನದಿ ಲೀಲಾ ಕಮಲವ ಬರೆಯುತ್ತ,
ಲಲಿತ ಕ್ರೀಡೆಯನಾಡುತ್ತಲೋಡುತ್ತ,
ಸಲಿಲ ವಿಹಾರ ವಿಮೋಹಿತ ಮಾನಸ-

ನಾಗಲು ನಲಸಿನಲಿ

ವಲಿತ-ವಿಲೋಲ-ತರಂಗಿತ ಯಮುನಾ-
ಜಲದಲಿ 'ಜಲಕ' ವ ನಾಡುವ, ನೂತನ
ಜಲಧರ ಶ್ಯಾಮಲ, ಕೋಮಲ ಕಾಯ ರಿ-

ಶೋರಣು ಇವನಾರೇ ?

೧೬

ಕಂದರನೆಲ್ಲರನಂತೆಯೆ ದನಗಳ
ಮಂದೆಯ ತನ್ನಯ ವಿಷದಿಂ ಮೂರ್ಛೆಯ-
ನೊಂದಿಸೆ ಕಾಳಯನವನಾ ಹೆಡೆಯಲಿ

ಕುಣಿದವನಿವನಾರೇ ?

ವೃಂದಾವನದಲ್ಲರಲೊಂದು ದಿನಂ
ಮುಂದಿನ ತಾಳವನಕ್ಕೆಯ್ದಲ್ ಮುನಿ-
ಸಿಂದಂ ಬಂದಾ ಧೇನುಕ ರಾಸಭ-

ನಸು ಹಿಳಿದಿವನಾರೇ ?

೧೭

ತನ್ನಯ ಸುತ್ತಲು ತುರುಪಿಂಡೊಲಿದಿರೆ,
ಉನ್ನತ ಶಿಲೆಯಲಿ ಮಂಡಿಸಿ ಮುದವಲಿ
ಸನ್ನತ ಮುರಲಿಯ ಬಾಜಿಸಿ ಮೋಹಪ

ಮೋಹನನಿವನಾರೇ ?

ಕನ್ನೆಯರೆಲ್ಲರು ರಾಸ ಕ್ರೀಡಾ-
ಸನ್ನೆಯರಾಗುತ್ತ, ಸುತ್ತಲು ಕುಣಿಯಲು,
ಚಿನ್ನೆನೆ ವೇಣುವನೂಡುತ್ತ ಮಧ್ಯದಿ

ನಲಿದವನಿವನಾರೇ ?

೧೮

ಆ ಕಡೆ ಈ ಕಡೆ ಸೈನಿಕ ಸಾಗರ
 ವೇದೀಭವಿಸಿರಲದರೊಳನುಗ್ಗುವ
 ಶ್ರೀಕರ ಪಾರ್ಥ ಸ್ಮರದನಪಟ್ಟುಪ

ಸಾರಥಿಯನಾರೇ ?

‘ ಏಕೆನ ಗಂಜಿಯು ಸಾಕೆಂ’ ದೆನ್ನುತ
 ವ್ಯಾಕುಲನಾದಾ ವಿಜಯನ ಮನಸು-
 ನ್ನ ಕಾಳಗಕನುವಾಗಿಸಿ, ನೀತೆಯ-

ನರಿವಿದನನಾರೇ ?

೧೯೩೬

ವಿಶ್ವ ಶಾಂತಿ*

೧

ಸತ್ತವರ ಬದುಕಿಸಲು ನಾವರಿಯದಿರುವಾಗ
 ಚೀವಿಸರ ಕೈಯಾರೆ ಕೊಲ್ಲುವುದು ತಪ್ಪು
 ವಿಶ್ವದ ಸಮಸ್ತ ಮಾನವರೊಂದೆ ಜಾತಿಯಿಹ-
 ರಂತರದ ಕಲ್ಪನೆಯು ಬರೆ ಮೌಢ್ಯ-ಜಿಪ್ಪು !

೨

ದಯೆಯೆ ಧರ್ಮದ ಮೂಲ, ಹಿಂಸೆಯೆಂದರೆ ಪಾಪ,
 ಇದ್ದಷ್ಟು ಸಂತೃಪ್ತಿ, ಮಾನವ ಪ್ರೇಮ,—
 ಇವೆ ಸತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾರ ಸರ್ವಸ್ವವೆನೆ
 ಭೂಷಣವೆ ಹಿಂದಿನಂತೆಯೆ ಯುದ್ಧ ಕಾನು ?

೩

‘ ಸಾಹಿತ್ಯ-ವಿಜ್ಞಾನ-ಕಲೆಗಳೆಲಿ ಮುಂದಿಹವು
 ನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಯಾಂತಿಹವು ’
 ಎಂಬ ಜಂಭದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳೆಲಿ ಕಾಡಿನ ಪಶುಗ-
 ಳಂತೆ ಮಾರಣಯಜ್ಞ ಲಜ್ಜೆಗಾಸ್ಪದವು

೪

ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೊ ಸತಿಯರನು ಪತಿಗಳಿಂದಗಲಿಸಿದ,
 ಮಕ್ಕಳನು ಕಂಬನಿಯ ಮಳೆ ಕರೆಯಿಸಿರುವ,
 ಬಂಧು-ಬಳಗವ ಗೆಲೆಯ-ಗೆಲತಿಯರ ಕೂಗಿಸಿದ,
 ರಣ ಯಾಗಕಾಯ್ತು ಪ್ರಾಣಾರ್ಹತೆಯ ಭಾವ !

*ದ್ವಿತೀಯ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ವಿಜಯ ದಿನಾಚರಣೆಯ ನೆನಪಿಗಾಗಿ

೫

ಸೋತವರ ಗೆದ್ದವರು ಕಾಲ್ಕೆಗಳೆ ತುಳಿಯುವುದು,
 ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಂಪೋಷಣೆಗೆ ಮರ್ದನದ ರೀತಿ,
 ರಾಷ್ಟ್ರ-ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದ ಕಲ್ಪನೆಯಿಷ್ಟು
 ಬರುವ ಯುದ್ಧಕೆ ಮೂಲ; ಮರೆಯುವುದನೀತಿ

೬

ವಿಶ್ವ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧೋರ್ಮಿ ನಿಂತಿರಲಿ !
 ದ್ವೇಷಾಗ್ನಿಯುಧ್ಗಮಿಸಿ ಕಿಡಿ ಸಿಡಿಯದಿರಲಿ !
 ಗಾಳಿಯಲಿ ಸರ್ವ ಸಮತಾ ಭಾವ ಕಂಪಿಡಲಿ !
 ವಿಶ್ವ ಶಾಂತಿಯ ಕಹಳೆ ಭೋರ್ಗರೆಯತಿರಲಿ !

೧೯೪೫

ಪ್ರೇಮಾಂಜಲಿ

೧

ಸಂಜೆಯಾಯಿತು; ರಾಗವಾಗಸವನಾವರಿಸಿ
ರಂಜಿಸಿದ ತೆರದಲ್ಲಿ, ನನ್ನೆದೆಯಲಿ
ಅನುರಾಗವಿಡಿದಿಹುದು ತಿಳಿಯಲಾರೆಯ ನೀನು ?
ಮನವು ತವಕಿಸುತ್ತಿಹುದು ಬರಲಾರೆಯ ?

೨

ನಿಮಿಷಗಳು ನಿಮಿಷಗಳು ಕಾಲನಾಳದೊಳಿಳಿದು,
ಸಮವಾಗಿ ಸರಿಯುತೆನೆ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯೊಡನೆ
ಸಮನಿಸದೆ ಸಮಯವದು ಶೂನ್ಯತೆಯನಾಸವುದು;
ಪ್ರೇಮಕನಿತಾದರೂ ತಾಳ್ಮೆಯಿಹುದೇ ?

೩

ಕಾಳಂದಿ ಸವಿಸರದಿ ಸಂಜೆಗಾಯನವನ್ನು
ಹೇಳುತ್ತ, ಹೊತ್ತನ್ನು ವೃಥಾವಾಗಿ
ಹಾಳುಮಾಡದೆ, ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಹರಿಯುವಳು
ಹೇಳು—ನೀನೇರಿಂತು ಕಾಲಗಳೆವೆ ?

೪

ಕೆಲವು ಸುಮಗಳ ಕೋದು ಸರವ ಸುರಿದಿಹೆನಿಂದು
ಗೆಲವಿನೊಲವಿನ ಕಾಣ್ಕೆಯಿದನು ನೀನು
ಕೊಳ್ಳು ಬೇಗನೆ ಬಂದು; ಇಲ್ಲದಿರಲಾ ಮಾಲೆ
ಕಳೆಗುಂದಿ ಕೊರಕೊರಗಿ ಸೊರಗದೇನು ?

೫

ನಿನ್ನ ನಲ್ಲೊಳಲಿನಾ 'ಗೀತೆ' ಯನ್ನಾ ಲಿಸಲು
 ನನ್ನ ಈ ಕಿವಿಯಿಂದ ತವಕಿಸುವುದು
 ನಯನ ಮೋಹನ ದೇಹ ಲೋಭೆಯನು ದಿಟ್ಟಿಸಲು,
 ಬಯಸುವುವು ಕಣ್ಣುಗಳು ಬರಲಾರೆಯಾ ?

೬

ಬಗೆಯ ನಶ್ವಿಯ ನಿಧಿಯೆ! ನನ್ನ ಬಾಳನ ಬೆಳಕೆ!
 ಸೊಗವ ಸನ್ಮಾರ್ತಿಯೇ! ಬಾರೆಯೇನು ?
 ಹೇ ಪವಿತ್ರ ಪ್ರೇಮಮಯನೆ! ಕರುಣಾಳುವೇ!
 ತಾಪವನು ತಿಳಿಯೆಯಾ ಹೆಂಗರೂನ!

೭

ಹೇ ನಲ್ಲ ! ನೀನಾವ ತುಣುಕೊಳಗಿದ್ದರೂ,
 ನನ್ನೆದೆಯು ನಿನ್ನೆದೆಯೊಳ್ಳೆಕ್ಕವಾಗಿಹುದು
 ಬೇಡುವೆನು— ನಿನ್ನ ವಿಮಲ ಪ್ರೇಮ ನನ್ನಲ್ಲಿ
 ಕೂಡಿರಲಿ. ನಿನಗಿದೋ ಪ್ರೇಮಾಂಜಲಿ !

೧೯೩೪

ಕಿಶೋರಿ

೧

ನಾನು ಕಂಡಿರುವ ಚೆಲ್ಲ ಬಾಲೆಯರ ಸೌಂದರ್ಯ
ಸಾರ ಸರ್ವಸ್ವದಂತಿವಳೆಸೆಯುತಿಹಳು
ಕಣ್-ಮನಕೆ ಸ್ನೇಹರಸದೊಸರ ಸೇವಿಸುತಿವಳು
ಪಂಗದಿರನಂತೆ ತಂಪೀಯುತಿಹಳು

೨

ಇವಳ ಕಡೆಗಣ್ಣೊಟದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿನ ಚಂಚ-
ಲೇಕ್ಷಣವು ಮನೆ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿರುವುದು
ಇವಳ ಮಂದಸ್ಥಿತದಿ ಪ್ರೇಮ ರಸಪೂಸರುತ್ತ,
ಜೊನ್ನವದು ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಲಿಹುದು

೩

ನಡೆಯುವ ಕಿಶೋರಿಯಾ ಬೆಡಗ ಬಣ್ಣೆ ಪುದೇನು ?
ಬಡನಡುವು ಬಳುಕುತ್ತಲಿರುತ್ತಿರುವುದು
ನಿಡು ಜಡೆಯು ನಲಿಯುವುದು. ನಳಿ ತೋಳು ಒಲಿಯುವುದು
ಕಡುಗಾಡಿಯನ್ನವಳು ಸೂಸುತಿಹಳು

೪

ಇವಳ ಎದೆಯುಬ್ಬಿನಲಿ ಜನರ ಮನವನು ಸೆಳೆದು,
ವಶ್ಯವಾಗಿರುತ್ತಿಹ ಮಾಟವಿಹುದು
ಇವಳ ಚೆಂದುಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಜೆಗೆಂಪಿನ ಸೊಬಗು
ಮುಗ್ಧತೆದು ಮುಗುಳು ನಗು ನಗುತ್ತಿರುವುದು

೫

ಚೂರ್ಣ ಕುಂತಳವಿವಳ ವದನದಲಿ ನಲಿಯುತ್ತ,
 ಸೊಬಗಿನಾ ಚಿತ್ರವನು ಬರೆದಿರುವುದು .
 ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಚಂದಿರನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನಿಳಿಕೆ-
 ಗೈಯುವುದು ಶೋಭಿಸುವ ಮುಖಕಮಲವು

೬

ಇವಳ ಸವಿನುಡಿಯ ಸರಸತೆಯಲ್ಲಿ ಅಮೃತಮಯ
 ಮಾಧುರ್ಯ ಮನೆ ಮಾಡಿ ಮೆರೆದಿರುವುದು
 ಈವಳ ಮೆಲುನಡಿಗೆಯವಸರದಲ್ಲಿಯೊಲೆಯುತ್ತಿಹ
 ಸೆರಗು ನಮ್ಮನು ಸನ್ನೆಯಿಂದ ಕರೆಯುವುದು

೭

ಇವಳೆ ಮುದ್ದಿನ ಕಣಿಯು, ಇವಳೆ ಪ್ರೇಮದ ಮಣಿಯು.
 ಇವಳೆ ಸೊಗದಾಸರೆಯದಾಗಿರುವಳು
 ಇವಳೆ ಸೊಬಗಿನ ಸೂರೆಯಿವಳೆ ನಲವಿನ ನೀರೆ,
 ಇವಳೆ ಪ್ರಣಯದ ದೇವಿಯಾಗಿರುವಳು.

ನನ್ನ ಕೆ

೧

ಜಾವನದ ಬಟ್ಟಲಲಿ ಪ್ರೇಮ ಸುಧೆಯನ್ನೆರೆದು
ಕುಡಿಸುತಿಹ ನನ್ನ ಕೆಯಿರೆ. ಸಗ್ಗವೇಕೆ ?
ಜೀವ ಮಧುಕರನವಳ ಮುಖ ಕಮಲದಿಂದೊಲಿದು
ಸೌಂದರ್ಯ ಮಧುವೀಂಟಿತಿರೆ ಬೊಮ್ಮ ಬೇಕೇ ?

೨

ಎತ್ತ ನೋಡಿದರತ್ತಲವಳ ಮೊಗ ಚಂದಿರನು
ಮುಗುಳುನಗು ಬೆಳದಿಂಗಳೆರೆಯುತಿರುವಂತೆ
ಚಿತ್ತ ಭಾವದ ಕಣ್ಣು ದರ್ಶನನೊದವಿಸುತ್ತ,
ಲೋಪವೆಸಗುವನಿಶಿತರ ಚಿಂತೆಗಳ ಸಂತೆ

೩

ಮುಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಿರಿರುವ, ನಳತೋಳ ಶಾಯಿಗಳ,
ಕೇಸುಗುರ ಬೆರಲಗಳ ತಳರನಾಂತೆಸವ,
ನಡೆಯುವೆಳವಳಿ ಯೊಂದತ್ತಿತ್ತ ಮೆಲೈಂಚ
ಹರಹುತ್ತ ಸಂಚಾರವೆಸಗುವಂತಿರುವ—
ನನ್ನ ಕೆಯೆನ್ನ ಜೀವನ ತರುವನನ್ನಿರಲು,
ಸಂತಸದ ಸುಮಗಳಿಗೆ ಬರಗಾಲವಿಹುದೇ ?
ಬನ್ನಗಳ ಕತ್ತಲೆಯ ಮೊತ್ತಗಳ ಕೆಡುನೆನಪು
ನೇಸರಿದಿರಿಸ ಮಂಜುವನಿಯಾಗದಿಹುದೇ ?

೪

ಅವಳ ಚಿಲುಗನ್ನೆಗನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತುಟಿ—
ಯೆಸಳುಗಳ ಪಡಿನೆಳಲ ಕಾಣುತ್ತಿರುವಾಗ,
ಅವಳ ಮೈಯೊತ್ತಿನಲಿ ಕುಳಿತೆನ್ನ ಹಸ್ತಗಳ,
ಹೆಗಲುಗಳ ಬಳಸುತ್ತ ತಬ್ಬಿತಿರುವಾಗ,—

ಅವಳ ಕಂಗಳ ಹೊಳಪು ನನ್ನ ನಾವರಿಸಿರಲು,
 ಸೋಂಕಿನ ಮೃತಾನಂದ ಚಿಮ್ಮಿತಿರಲು,
 ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಇನಿದನಿಯ ಮೆಲ್ಲೊಸೆದು ಬೆಸೆದಿರಲು,
 ಬೇರೆ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದಕಿಹುದು ಸೋಲು!

೫

‘ಬಡತನದಿ ಚಿತೆಯಿಲ್ಲ; ಬಾಳಿನಲಿ ಬೆಳಕುಂಟು
 ಎರಡು ಜೀವಗಳೈಕೈವಾದ ಬಿಸುಗೆಯಲಿ
 ಒಡವೆರೆದ ನಲ್ಲೆಯಲಿ ನೈಜ ಸುಖವುಂಟು’
 ಎಂಬ ಭಾವದ ಬೊಧೆಯರಿತೆನಾಕೆಯಲಿ

ನಲ್ಲೆಯ ನೆನಪು*

ಪಲ್ಲವಿ

ನಲ್ಲೆ ! ಎಂದೈತರುವಿಯೋ ?
ಬಗೆಗೆ ಸೋಗವನ್ನೀವೆಯೋ ?

೧

ಯಾವ ಕಜ್ಜುವ ಗೈಯ ಹೋದರು
ನಿನ್ನ ನೆನಪೇ ಸುಳಿವುದು
ಅಚ್ಚುಗಟ್ಟಿ ನೋಳುವ ಕಾರ್ಯವು—
ನೆನಗಲಿಚ್ಛೆಯೆ ಬಾರದ.

೨

ಪ್ರಕೃತಿ ರಂಗದೊಳೆಲ್ಲಿ ನೋಡಲು,
ನಿನ್ನ ನೆನಪಿದೆ ನಲ್ಲೆಯೆ !
ಅನು ವಸ್ತುವ ಕಾಣ ಹೋದರು
ನಿನ್ನ ಪದಿನೆಳಲಲ್ಲಿಯೆ

೩

ಸಂಜೆಗೆಂಪನು ನೋಡಿ, ಮನವನು
ಬಿನದಗೊಳಲೆಳಸಿದ್ದರು.
ನಿನ್ನ ಚಿಂದುಟೆಗೆಂಪಿನ ಸ್ಮೃತಿ
ಬಂದು ಚಿತ್ತವ ಕವಿದು.

೪

ನೇಸರಿನ ಎಳೆಬಿಸಿಲನಂತೆಯೆ
ತಿಂಗಳಿನ ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳ
ನೋಡು ನೋಡುತ ನೆನಪು ನಲಿವುದು,
ನಿನ್ನ ನಗು ಮಲ್ಲಿಗೆಗಳ

* ಹೆಂಡತಿಯು ತಾಯಿಯನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ

೫

ಮಾಮರದ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿಲು
 ಕೋಗಿಲೆಗಳೆನಿದನಿಯನು
 ಅಲಿಸುತ್ತಿರೆ ನಿನ್ನ ಮಧುರಾ—
 ಲಾಪವನು ನಾ ನೆನೆವೆನು

೬

ಬಳ್ಳಿಯಲಿ ಮಲಿರಿರುವ ಹೂಗಳ
 ಜಿಲುಕಿಯ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿರೆ,
 ನಿನ್ನ ನಗೆಗಣ್ಣುಗಳು ಬಗೆಯಿದಿ—
 ರಲ್ಲಿ ಕುಣಿಸಂತೆನಿಪುದು

೭

ಕತ್ತಲೆಯ ಕಾಳಿಮೆಯ ನಿಟ್ಟಿಸೆ,
 ನಿನ್ನ ಸುಳಿಗುರುಳೋಳಿಯ
 ಕಾಷ್ಠ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದಂತೆಯೆ
 ನಲ್ಲೆ ! ಸವಿನೆನಪೆಸೆವುದು
 ನಲ್ಲೆ ! ಎಂದೈತರುವೆಯೋ ?
 ಬಗೆಗೆ ಸೊಗವನ್ನೀವೆಯೋ ?

*ಇಂದು ಬರುವಳು ನನ್ನ ಮನದನ್ನೆ,—

ಇಂದು ಬರುವಳು ನನ್ನ ಮನದನ್ನೆ, ಮಾನಸಕೆ
ಸಂತೋಷ ಸಂಭ್ರಮೋತ್ಸಾಹ ಸುರಿಸಿ,
ಒಂದು ತಿಂಗಳಗಾಢ ವಿರಹ ಸಾಗರವನ್ನು
ದಾಟಿಸಳು ಸಗ್ಗ ದೀವಿಯನೊದವಿಸಿ

ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರಲ್ಲಿ ನಲವಿನ್ನೈಸಿರಿಯೇರಿ,
ಚ್ಚಲವಿನೊಸಗೆಯ ಕುಣಿತ ಕಣ್ಣುಮುಂದೆ:—
ಉದಯ ಭಾಸ್ಕರನಿಂದು ರಾಗ ರಕ್ತತೆಯಿಂದ
ಪ್ರೇಮ ಪ್ರಾಜಕನಾಗಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿಹನು

ವಿಹಗ ಸಂಕುಲದುಲಿತ ಸುಪ್ರೀತಿ ಸಂಗೀತ
ರಾಗ ರಸ ಮಧುನಾದವಾಗಿರುವುದು
ಕಣ್ಣಿ ದಿರ ಪೈರ ಬೆಳೆ ಹಸುರು ಹೊಳೆ ಹರಿವಂತೆ
ಒಲುಮೆಯಲೆಯೊಲೆವಂತೆ ಭಾಸವಿಹುದು.

* * * *

ಹಗಲುಗಳ ಜಕ್ಕನಕ್ಕಿಗಳಂತೆ ನಾವಿಬ್ಬ-
ರೆಡೆವಿಡದೆ ಸಂತತಂ ಸೇರುವೆಯನು
ಪಡೆದಿರಲು ಬೇಕೆಂದು ಒಡನಾಟವಿರಲೆಂದು
ಸ್ವಾರ್ಥ ದೃಷ್ಟಿಯ ಚಿತ್ತ ಚಿಂತಿಸಿದರೂ,
ಅಗೊಮ್ಮೆ ಈಗೊಮ್ಮೆ ತಾಯವನೆ-ತವರುವನೆ-
ಯೆಂದು ಹೋಗಲು ಬರಲು ನಲ್ಲೆಗಿಹುದು
ಎಳೆತನದಿ ಸಾಕಿರುವ ತಂದೆ-ತಾಯ್ಪರ ಮಮತೆ
ಬಂದು ಮಡದಿಯ ಕರೆದು ಕೊಂಡುಯ್ಯುದು
ಜೆಂಡತಿಯು ತವರುವನೆಯಿಂದ ಬರುವ ದಿವಸ.

ಆಗವಳ ನಗುಮೋಗದ ಬೆಳಗು, ಕದಪಿನ ಮೆರುಗು,
 ಸವಿದುಟ್ಟಿಗಳೆಂಪು-ಬೆಳ್ಳೆಂಪು-ಸೋಂಪು,
 ಮನಸೆಳೆವ ನೀಳಣ್ಣುಗಳ ಕಾಂತಿ-ಚಂಚಲತೆ
 ಮುಂಗುರುಳುಗಳ ಕೊಂಕು-ಸುಳಿಯು-ಕಂಪು—

ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ನನ್ನಿಂ ವಿಯೋಗವನು
 ಪಡೆದು ಸಹ್ಯಾಸಾಧ್ಯತೆಯ ಪಡೆವುವು
 ಆದರೂ ಮನವು ಮೌನದೊಳಿರದೆ, ಭಾವನೆಯ
 ಭಿತ್ತಿಯಲಿ ನಲ್ಲೆಯಂಕಿತ ಗುರುತಿಸಿ,—

ಕಾಲವನು ತಳುವಿ, ಇಂದಿನ ತೆರದ ದಿನವನ್ನಿ
 ಕಾಂಬ ಸೈಪಿನ ಸುಕೃತವನುಭವಿಪುದು
 ಎಂಬಿಗಿಂತಲು ಇಂದು ಸಂತೋಷದಾಧಿಕ್ಯ-
 ವದರಿಂದ ವಿರಹದಲಿ ಲಾಭವಿಹುದು

ಇಂದೋಷಕೃತಂದು, ಪ್ರೇಮ ಪ್ರವಾಹದಲಿ
 ಅನಂದ ಜಲದಿಂದ ಮಾಯಿಸುವಳು!
 ತೋಳುಗಳ ಹೂಸರಗಳೆಂದೆನ್ನ ಸೆರೆವಿಡಿದು,
 ಸವಿ ಮುತ್ತುಗಳ ಮಾಲೆ ತೊಡಿಸಲಿಹಳು !!

ಕೋಪವೇತಕೆ ಮಾನಿನಿ ?

ಪಲ್ಲವಿ

ಕೋಪವೇತಕೆ ಮಾನಿನಿ ?
ಹುಸಿಮುನಿಸ ನನ್ನಲಿ ನೀಗು ನೀ !

೧

ಜೀವನವೆಂಬುದು ಜೀವನ ಕೈಲಿಲ್ಲ;
ನಶ್ವರವಾಗಿದೆ ನಿಶ್ಚಯಲಿ
ಇಂದೋ ನಾಳೆಯೊ ಎಂಬುದು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ
ಬಾಳಾಗುಳ್ಳೆ ಸಿಡಿವುದು ದಿಟವಿಲ್ಲ

೨

ಹೀಗಿರಲೇಕಾಗಿ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರೆಯಿದು
ಏಕತೆಯನು ಬಿಟ್ಟು ದೂರ-ದೂರ ?
ಸಿಟ್ಟಿನ ಸಾಗರ ಹಟದ ಸವಾರನ
ತೀಟದಿ ಚಿಮ್ಮುತ್ತಲಿದೆ ಜೇಸರ

೩

ಹಿಂದಿಲ್ಲ-ಮುಂದಿಲ್ಲ; ನಡುವಿನ ಜೀವನ
ಶೂನ್ಯಾಕಾರದ ತಾರೆಯಿದೆ
ಮೋಡವು ಮುಸುಕಿ ಮುಗಿವುದಕಿಂತ ಮುನ್ನವೆ
ಸೂರೆಗೊಳ್ಳುವ ನಾವು ಸುಖದ ಸುಧೆ

೪

ಜನ್ಮನವೆಂಬುದು ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲ; ಬಾಸಿಸ
ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲಿನ ಹೋಲುವೆಯು
ಹರಿಯ ಬಣ್ಣಗಳೆಂದು ವೈವರ್ಣ್ಯವಪ್ಪುವೊ
ಸಾರೀ ಸಿಟ್ಟಿನ ವಿರಸತೆಯು

೫

ಹಲ್ಲುಗಳಿದ್ದಾಗ ಹುರಿಗಡಲೆಯು ನಿಜ
ಮತ್ತೆಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ ಮುದಿತನದಿ ?
ಇಂದಿನ ಹಾಲನ್ನವನು ನಾವು ಬಿಟ್ಟರೆ,
ನೈರಾಶ್ಯವಡಸದೆ ಜೀವನದಿ ?

೬

ಇನ್ನೇಕೆ ಹುಬ್ಬಿನ ಬಳ್ಳಿಯೊಳಾ ಕೊಂಕು ?
ಕಣ್ಣಿನ ಕಡೆಯಲಿ ಕಡುಗೆಂಪು ?
ತುಟೆಯದುರುವುದೇಕೆ ? ಮೂಗರಳುವುದೇಕೆ ?
ಮೂಡಿ ಬರಲಿ ಬಿಳಿನಗೆಯಿಂಪು !

೭

ಇಂದಿನ ದಿನ ನಮ್ಮದಾಗಿರೆ, ನಾಳೆಯ
ಯೋಚನೆಯೇತಕೆ ?— ಬರಿಕನಸು
ಬಾಳಿನ ಬಳ್ಳಿಯ ಬಿಳಿ ಹೂವೆ ! ಬಾ ಬಾಲೆ !
ಜೀವನವಾಗಲಿ ದಿಟ ನನಸು

೧೯೪೫

“ ಸುಖವಿಲ್ಲ ! ”

(ಹೆಂಡತಿಯ ಮಾತು)

“ ನಿಮ್ಮ ಕೈಯನು ಹಿಡಿದು, ಮೂರು ಸುಗ್ಗಿಯು ಮಾಡಿ,
ನಾಲ್ಕನೆಯದಿದು ತಲೆಯ ಹೊರ ಹಾಕಿತಲ್ಲಾ ?
ಚಕ್ರ ನೇಮಿ ಕ್ರಮದಿ ಹಗಲಿರುಳು ತಿರುತಿರುಗಿ,
ಮಾಸ-ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಪುದಲ್ಲ ?

ಆಚೆ ಮನೆ ಕಸ್ತೂರಿ, ನೆರೆಮನೆಯ ಸಿಂಗಾರಿ,
ಓಣಿ ಮನೆಯಾ ಶಾರಿ, ಬೀದಿ ಮನೆ ಗೌರಿ,
ಈಚೆ ಮನೆಯಾ ಗಂಗೆ, ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿಯ ತುಂಗೆ,
ದೊಡ್ಡ ಮನೆ ಕಾವೇರಿ, ಗುಡ್ಡೆ ಮನೆ ನಾರಿ.---

ಇವರೆಲ್ಲ ತಂತಮ್ಮ ಗಂಡಂದಿರೊಡನೊರೆದು,
ಹೂಸಿರೆ-ಜರಿಸಿರೆ-ರವಕೆಗಳನು
ಉಟ್ಟುಹರು; ತೊಟ್ಟುಹರು ಕೈಗಳಲಿ ಕತ್ತಿನಲಿ
ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಬಂಗಾರ ತೊಡವುಗಳನು

ಕಪ್ಪು ಸೀರೆಯನುಡುವುದೇ ನನ್ನ ಹಣೆಬರಹ
ಬೇರೆ ಬಣ್ಣದ ಸೀರೆ ತಂದರೇನು ?
ತೆಳುವಾದ ಬಿಳಿ ಸೀರೆ, ಚಿತ್ರದಂಚಿನ ಸೀರೆ
ಕಸಸಿನಲ್ಲುಡುವುದೇ ನನ್ನ ವಿಧಿಯೇನು ?

ತಂದೆ ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ ಚಿನ್ನದೊಭರಣಗಳು
ಒಂದೆರಡೆ ಅಂದಿಸಿಂದಿದುವರೆಗೆ
ನನಗಾಗಿ ತೂಕವೊಂದಾದರೂ ಚಿನ್ನವನು
ಕರಗಿಸಲದೇಂ ಮನವು ಬಂತೆ ನಿನಗೆ ?

• ಯುದ್ಧ ದುರ್ದಿನದಿಂದ ಪವನಿಗೇರಿತು ಜಿಲೆಯು
 ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿ ಮಾಡಿಸುವೆ; ಚಿಂತೆಯೇಕೆ ?
 ಹೊನ್ನ ಶಗಡಸು ಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಮುಚ್ಚಿಪೆ' ನೆಂದು
 ಲಲ್ಲೆಯಾಡತಲಿರುವುದಿಷ್ಟೇನು ಸಾಕೇ ?

ತಲೆಗೆ ಪರಿಮಳದೆಣ್ಣೆ, ಕೇಶವರ್ಧಿನಿ ತೈಲ,
 ಮೊಗಕೆ ಸೌಸವನೀಯುತಿಹ ಬಿಳಿಯ ಹುಡಿಯು,
 ತಲೆ ಕೂದಲೋರಣದಿ ನಿಲ್ಲುವಂತಿಹ 'ಕ್ಲೆಪ್ಪು',
 ಹೆಣೆಜಡೆಯ ತುದಿನೆಯ್ಯಲಿಹ ರೇಶ್ಮೆ ಕುಡಿಯು—

ಬಣ್ಣ ಸೂಲಿನ ಚಿತ್ರ ಬಿಡಿಸಿರುವ ಕರವಸ್ತ್ರ,
 ಕೈಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಗಾಜು ಬಳೆಯು,
 ಈ ವಿಲಾಸದ ವಸ್ತುಗಳ ತನ್ನಿರೆಂದೆನಲು,
 ನಿಮ್ಮ ಮುಖಮುದ್ರೆಯಲಿ ಮೌನ ಕಳೆಯು !

ಯಾವಾಗ ನೋಡಿದರು ಪುಸ್ತಕಗಳೊಡನಾಟ;
 • ಓದುವುದು, ಬರೆಯುವುದು— ಆಯಾಸವಿಲ್ಲ
 ಹಗಲಿಡೀ ನಿಮಗಾಯ್ತು ಪಾಠಶಾಲೆಯ ಕೂಟ
 ನನ್ನೊಡನೆ ಸಲ್ಲಾಸ-ಸರಸೋಕ್ತಿ ಯಿಲ್ಲ

ಸಾಕು ನಿಮ್ಮಯ ಪ್ರೀತಿ; ಬರಿಯ ಬಾಯುಪಚಾರ
 ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಕೆ ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ನಾಶಿಪುಹೇ ?
 ನಿಮ್ಮಿಂದಲೊಂದಿಷ್ಟು ಸುಖ ಹೊಂದಲೆನಗಿಲ್ಲ
 ಬರಿ ಗುಲ್ಲು ಕಡು ನಿದ್ದೆಗೇಡೆಂಬ ಗಾಜೆ ! ”

“ ಸುಖವುಂಟು ! ”

(ಗಂಡನ ಉತ್ತರ)

“ ಮುಗುದೆ ! ಮೋಹನೆ ! ನಲ್ಲೆ ! ನಿನ್ನ ಮಾತನು ಕೇಳಿ,
ನಗುವುಕ್ಕು, ತುಟಿ ಮುಕ್ಕು, ಬರುತ್ತಿರುವುದು.
ನನು ಮುಸುಕಿ ಹೊರಮಾಸಿ, ಕೊಂಕು ಹೂನುಡಿ ಚೆಲ್ಲೆ,
ಬಿಂಕನೆಸೆವುದಿದೆನ್ನೊ ಚೆನ್ನಿರುವುದು

ಬಣ್ಣ ಬೆಡಗಿನ ಜರಿಯ ನೀರೆಯೇತಕೆ ನಿನಗೆ ?
ಸರಳತೆಯ ಚೆಲು ನೀರೆ ಸಾಲದೇನು ?
ಅ ರಕುಂತಲೆ ನಾರ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನಟ್ಟಿರಲು,
ದುಷ್ಯಂತನಿಗೆ ಚೆಲುವನೆಯೇಕೆನು ?

ಹೊನ್ನ ಭೂಷಣವೇಕೆ ? ಲೋಕ ಹೊರಿಯಲ್ಲವೇ ?
ಅಭರಣವಿಲ್ಲದಿರೆ ಚಲುವು ಕುಂದೇ ?
ಸೀತೆ-ಸಾಂಚಾಲೆಯರಿಗಿದ್ದವೇ ತೊಡವುಗಳ,
ಕಾಡಿನಲಿದಾಟದಲೆ ?— ಸುತಿಯ ಜೊತೆಯೊಂದೇ ?

ನಮ್ಮ ತೋಟದೊಳಿಷ್ಟು ಹೂಗಳರಳುತ್ತಿರಲು,
ಓರಣದಿ ತಲೆ ಬಾಚಿ, ಹೂ ಮುಡಿದರೇನು ?
ದಿನದಿನಕೆ ನಿಕ್ಕ-ನೂತನವಾದ ಹೂ ದಂಡೆ
ಹೊನ್ನಿ ಗಿಂತಲೂ ಚಂದವಲ್ಲವೇನು ?

ಕ. ಸುಮ್ಮನುಗಳ ಸೌಸನವು, ಚೆಲುವಿನಲಿ ವಿವಿಧತೆಯು,
ಮಾರ್ದವವು, ಹೊಂದೊಡವುಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ
ಕೃತ್ತಿಮತೆಯಲಿ ಚೆಲುವನಾನುವುದು ತರವಲ್ಲ;
ನೈಜತೆಯ ಸೌಂದರ್ಯ ಸಾಕು ನಮಗಿಲ್ಲ

ಬಾಹ್ಯ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖ ಹುದುಗಿ ಕೊಂಡಿಲ್ಲ
 ಮನದ ಮರೆಯಲಿ ಮನೆಯ ಮಾಡಿರುವುದು
 ಆಸೆ ಮುಗಿಲುಗಳೋಳಿ ತಿಳವು ಗಾಳಿಗೆ ಚಿದರೆ,
 ತೃಪ್ತಿ ನಭದಲಿ ಸೊಗದ ನೇಸರೆಸೆಯುವುದು

ಕವಿತೆಗಳ ಗಂಧರ್ವ ಲೋಕದ ವಿಹಾರದಲಿ,
 ಕಥೆ ವಾಚನದ ಕಿನ್ನರರ ಕೂಟದಲ್ಲಿ,
 ನಾಟಕಂಗಳ ನಾಕದಪ್ಪರೆಯ ಲಾಸ್ಯದಲಿ
 ಸುಖವುಂಟು ಮನದನ್ನೆ ! ಭಾವಲಹರಿಯಲಿ ”

ವಂವ

ಜೈನ ಸಾಮಯಿಕಾದಿಪೌರಾಣವನು ಬರೆದು
 ಅದಿಕವಿಯೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಓ ಪಂಪ !
 ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲಿ ಕಾವ್ಯ ವಾಗ್ಗಂಠ-
 ನವ ಮೊತ್ತಮೊದಲಿಸಗಿ, ಅದಿಕವಿಯೆನಿಸಿದ್ದು,
 ಜಸವೆತ್ತ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಕಾವ್ಯರ್ಷಿಯಂತೆಮ್ಮ
 ಹಳೆಗನ್ನಡದ ಕಾವ್ಯ ಸಂಧಕ್ಕೆ ನೀನಾದಿ-
 ಕವಿಯಾಗಿ, ಬಿರುದಿನನ್ನರ್ಥತೆಯನುರೆ ಮೆರೆದಿ !
 ಹಾಗೆಯೇ ಲೌಕಿಕದಿ ಆ ಮಹಾ ವಿಕ್ರಮಾ-
 ಜುನ ವಿಜಯವೆಂಬ ವಸ್ತುಕ ಸರ್ಗ ಬಂಧವನು
 ತನ್ನ ಪ್ರೋಷಕನಾದ ಅರಿ ಕೇಸರೀ ರಾಜ-
 ಗಂಕಿತವದೆನೆ ಮಾಡಿ, ಕಾವ್ಯ ಕರ್ಮದಿ ಸಹಜ-
 ಕವಿಯೆನಿಸಿಕೊಂಡೆ ! ಮಾಚಾಗದಾ ಕರ್ಣನನು
 ತೋರಿ, 'ಕರ್ಣರಸಾಯನಂ ಭಾರತಂ' ಎಂದು
 ಅರಿಪಿದ್ದೈ, — ಕೌರವನು ಚಲದೋಜನಂತೆಂದು !

ರನ್ನ

ಪಂಪ ಪಥದನುಕರಣೆಯಿಂದ ಚಾಳುಕ್ಯ ಸುತ-
 ನಾದ ಸತ್ಯಾಶ್ರಯನನಸಿಲಜಗೆ ಸರಿಗೈದು,
 ನೆಗೆಳ್ಳ ಸಾಹಸ ಭೀಮ ವಿಜಯವನು ಕೃತಿಗೈದು,
 ವರ ಗದಾಯುದ್ಧವನು ಕನ್ನಡದೊಳೊಂದಿಸುತ
 ಸಂದರೂ ನಿನ್ನದೇ ತನ್ನತನವಿದೆ ರನ್ನ !
 ತೈಲಪನು ನಿನಗಿತ್ತು ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿತ್ವ
 ಸಾಜವಿದೆ. ನೀನೊರೆದೆ ಬಳಕ ಜೈನ ಸುತತ್ವ
 ಬೋಧನೆಗೆ ಮನ ಮಾಡುತಜಿತ ತೀರ್ಥಂಕರನ
 ಪಾಪನು ಬ್ರಹ್ಮನವನು ಪೌರಾಣ ತಿಲಕವನು
 ನಿನ್ನವೇ ರನ್ನಗಳು ಕನ್ನಡಕೆ ತೊಡವುಗಳು !
 ಪರಶುರಾಮನ ಚರಿತ-ಚಕ್ರೇಶ ಚರಿತಗಳು
 ನಿನ್ನದ್ದು ಕೃತಿಗಳೆರಡಜ್ಞಾತ ವಾಸವನು
 ತಳೆದಿಹವು. ನಿನ್ನ ದುರ್ಯೋಧನನ ಚಲದಳವು
 ಸ್ಕಂಧಶೃಂಗವಂತಿಯೇ ಕರ್ಣಾರ್ಥ ರೋದನವು !

ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ

ಕನ್ನಡದ ಮನೆಮನೆಗೆ ಭಾರತದ ಸಂದೇಶ
 ಗುಡುಗಾಡುವಂತೆ ಸಗ, ಚಪಲ ಕೃಷ್ಣನ ಮಾಟ,
 ಗಂಡುಗಲಿ ಕಟ್ಟುಳು ಭೀಮನುರು ಗದೆಯನಟ,
 ಕಲಿ ಸುಯೋಧನನ ಚಲ, ನರನ ವಿರಾವೇಶ
 ಮೊದಲಾದುವನು ತನ್ನ 'ಭಾವಿನಿ' ಯ ಮೋಡಿಯಲಿ,
 ಹಲಗೆ-ಬಳಪವ ಬಳಸದಗ್ಗಲಿಕೆಯಲಿ ತೋರಿ,
 ಅನ್ಯರೊಡ್ಡವ ಕೊಳ್ಳದಗ್ಗಲಿಕೆಯನು ಬೀರಿ,
 ಮರೆದೆಯಲ ಕವಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ! ಲೀಲೆಯಲಿ
 ಗದುಗಿನಲಿ ವೀರ ನಾರಾಯಣನ ಕಿಂಕರನು
 ತಾನಾಗಿ, ದೇವನಡಿದಾವರೆಯ ಬಳಿ ಕುಳಿತು,
 ಬರೆದೆಯೈ ಕನ್ನಡದ ತನ್ನ ತನವನ್ನೋತು !
 ಭಾರತದಿ ರಸವಿರುವ ಮೊದಲ ದರಪರ್ವನು
 ಕನ್ನಡಿಸಿ, ಪಾತ್ರಗಳು ಜೀವ ಕಳೆದಿತ್ತಂತೆ
 ಎಸಗಿದೆ— ಕು.ರ.ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಣ್ಣಂತೆ ಕುಣಿದಂತೆ !

ರತ್ನಾಕರ ಕವಿ

ಹಾಡುಗಬ್ಬದ ಕಬ್ಬಿಗರ್ಗ ತಲೆಮಣಿಯಾಗಿ
 ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವೆ ಭರತೇಶ ವೈಭವವ
 ಸಾಂಗತ್ಯ ಸಂಗೀತ ಧಾಟಿಯಲಿ ವಿರಚಿಸುವ
 ಸೈಪಿಂಗಿ ನೋಂತ ರತ್ನಾಕರನೆ ! ನೀ ಯೋಗಿ-
 ಭೋಗಿಗಳ ಬಗೆಯಲರುವಂತೆ ಯೋಗ-ತ್ಯಾಗ-
 ಗಳ ಬಟ್ಟೆಯಲಿ ಹಾಸು-ಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಜಾಣ್ಮೆಯಲಿ
 ರಾಗ ಭೋಗಗಳನ್ನು ನೆಯ್ದಿರುವೆ ಜೈನರಲಿ
 ಅದ್ಯ ಚಕ್ರೇಶ ಭರತನ ಕತೆಯ ರಸದಾಗ-
 ರವದಾಗೆ ತಿಳಿಗನ್ನಡದ ಸುಲಭ ಶೈಲಿಯಲಿ
 ಬರೆದಿರುವೆಯಲ್ಲದವರಾಜಿತೇವ್ವರ ಶತಕ
 ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ ಶತಕಗಳ ತ್ರೈಲೋಕ
 ಶತಕವನ್ನಧ್ಯಾತ್ಮ ಗೀತಗಳನೋಜೆಯಲಿ
 ರಚಿಸಿರುವೆ. ನಮ್ಮ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದೊಳಿರುವ
 ಮೂಡಬಿದರೆಯೊಳದ್ದೆ ರಸಿಕ ಜನ ಸಂಜೀವ !

ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ

ಶಿವಶರಣೆ, ಕನ್ನಡಿತಿ, ಓ ಮಹಾದೇವಿಯೇ !
 ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಜೀವಿ, ನಿನ್ನತುಲ ವೈರಾಗ್ಯಕಣ್ಣೆ
 ಯಾವುದೈ ? ವೀರಶೈವರೊಳೆಲ್ಲೆಯೂ ಕಾಣ್
 ಉಡತಡಿಯ ಮಾರಾಜಿ ಕೌಶಿಕನನೊಲ್ಲದೆಯೆ,
 ಭವಿಯೆಂದು ನೀಕರಿಸಿ, ಅವನಂತಪುರದಿಂದ
 ಪರಿದೋಡಿ, ಉಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆಯ ಬಿಟ್ಟು, ಕಲೃಣ-
 ದೆಡೆಗೈದಿ, ಅನುಭವದ ಮಂಟಪದಿ ಬಸವಣ್ಣ-
 ನಿಂದ ಭಕ್ತಿಯ ಕಲಿತು, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿಂದ
 ಜ್ಞಾನ ಮಾರ್ಗವನರಿತು, ಮಧುರ ಭಾವವನಾಂತು,
 ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವ ವಿರಹದಲಿ
 ಸಂತಪ್ತೆಯಾಗಿ, ಸಿರಿಗನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲಿ
 ವಚನಗಳ ಹಾಡಿದೈ ಕಾವ್ಯ ವಾಣಿಯನೋತು !
 ಯೋಗಾಂಗ ತ್ರಿವಿಧ-ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಚನ ಮೊದಲಾದ
 ಗ್ರಂಥವನು ವಿರಚಿಸಿದೆ; ಕಬ್ಬಿಗಿತಿಯದರಿಂದ

೧೯೪೪

ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ

'ಕವಿ ಚೂತ ವನ ಚೈತ್ರ' ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ! ನಿನ್ನ ಮಲ
 ವಾರ್ಧಿಕದ ಪಟ್ಟದಿಯ ರೈಂಕಾರ ಕನ್ನಡದ
 ನಂದನದೊಳಾನಂದ ಮಧುಮಾಸದುತ್ಸವದ
 ಸುವಿಲಾಸ ಚಿಲ್ಲಿಕುದು. ವರ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಮೂಲ-
 ವಾದ ಜೈಮಿನಿ ಮುನಿಯ ಭಾರತವನನುವದಿಸಿ,
 ಅದರ ವಿಸ್ತಾರ ಪೌರಾಣ ಕಥನ ಕ್ರಮವ
 ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಂಕುಚಿಸಿ, ಪಾತ್ರಕಳೆ, ರಸಭಾವ
 ಕೆಡದಂತೆ ಕೃಷ್ಣ ಚರಿತಾವೃತ್ತವಿದೆಂದೆನಿಸಿ-
 ಕೊಳ್ಳಂತೆ ಕನ್ನಡದ ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತವ
 ಬರೆದಿರುವೆ—ವೀಣೆಯಿಂ ಗಾನವನು ನುಡಿಸಂತೆ,
 ದೇವಪುರ ನಿಲಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣನೊರೆದಂತೆ
 ಜಾನಕಿಯ ವನವಾಸ, ಶಶಿಹಾಸನುರುದೈವ
 ಭಕ್ತಿ, ವೀರ ಸುಧನ್ವನಾಖ್ಯಾನ ಮೊದಲಾದ
 ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಕನ್ನಡದ ರಸಿಕ ಕುಲ ಕಾಮೋದ

ಕವೀಂದ್ರ - ರವೀಂದ್ರ

ತನ್ನ ನೂತನವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂ
 ಷಂಗ ವಾಂಞ್ಮಯ ವಾರಿಸಿದಿಯನುದ್ರೇಕಿಸುತ್ತ
 ತೊಳಗಿ ಬೆಳಗಿದೆ ಕವಿಯೆ ! ಭಾರತದ ಭಾಗ್ಯಾಂತ
 ರಿಕ್ಷದಲಿ ಚಂದ್ರನೋಲ್ ನಿಜ ಕೀರ್ತಿ ರಶ್ಮಿಯಿಂ
 ವಿಶ್ವದಿಜ್ಜಂಡಲ ವ್ಯಾಪನವ ನೆರೆ ಗೈದು
 ನೀನು ಬರೆದತಿ ಮುಖ್ಯ 'ಗೀತಾಂಜಲಿ' ನಾಮ
 ಸದ್ಗ್ರಂಥ ರತ್ನಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಯಾಂತೆ ನಿಸ್ಸೀಮ
 ಗೌರವದ 'ನೋಬೆಲೆ' ಬತಿಮಾನದೊಳ್ವಿರುದ್ಧ.
 ಓ ಕವೀಂದ್ರ ರವೀಂದ್ರನಾಥ ತಾಗೋರ ವರ !
 ನಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿಡುಗಡ್ಡುಗೂದಲುಗಳೆಂ ಮೆರೆವ
 ಭವ್ಯ ಭೌತಿಕ ದೇಹ ರೂಪವಂತರ್ಭಾವ-
 ವನು ತಳೆದರೂ, ಭಾರತೋಚ್ಚ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಾರ
 ಸರ್ವಸ್ವ 'ವಿಶ್ವ ಭಾರತಿ' ಯಂತೆಯೇ ಶಾಂತಿ
 ಕೇತನಾದಿಗಳೊಳಿದು ಬೀರುವುವು ನವಕಾಂತಿ !

ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತ

ಅಂಬಿಕಾತನಯ ದತ್ತರೆ! ನಿಮ್ಮ ಲೇಖನಿಯು
 ಕನ್ನಡದ ಕವನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ
 ಭಂದಸ್ಸು-ಭಾಷೆ-ಲಯ-ಬಿಡಗು-ಧಾಟಿಗಳಲ್ಲಿ
 ಅಮೃತ ಸಂಜೀವಿನಿಯನೆರೆದ ಮೋಹನ ಖನಿಯು!
 ಕವನ ವನದಲಿ ತೂಗುತಿರುವ ನಿಮ್ಮಯ್ಯಾಲೆ-
 ಯಲ್ಲಿ ಭಾವಾನಂದ ಪಡದವರದಾರಿಹರು ?
 ನಾದಲೀಲೆಯ ನಾದಲಾಸ್ಯಕೊಸಿಯದರಾರು ?
 ಸಾಹಿತ್ಯ-ಶಾಸ್ತ್ರ-ಸಂಶೋಧನಂಗಳ ಶಾಲೆ-
 ಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ವಿಚಾರ ಧಾರಾ ವಿಮರ್ಶೆಗಳು
 ಹರಟೆ-ಹುಚ್ಚಾಟಗಳ ಹೂನಗೆಯ ವಯ್ಯಾರ,
 ಕತೆ-ನಾಟಕಂಗಳ ನಿರೂಪಣಾಲಂಕಾರ,
 ರಸಿಕ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ ಹರ್ಷ ರಸ ಘುಟಿಕೆಗಳು !
 ಕನ್ನಡದ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಸಂಧಿಕಾಲದಲಿ
 ನಿಮ್ಮ ನವ ಪಂಥಾನ ಮಾಸದೀ ರೀತಿಯಲಿ

ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ,—

೧೯೧೬—, ೪೫

೧

ತುಳುನಾಡಿನೊಂದು ಕೇಂದ್ರದೊಳೊಗೆದರೂ ಕೂಡ
ಕನ್ನಡದ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಜನಮವಾಯ್ತು
ಕೋಟಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂಬ ನಾಮರೂಢಿಯ ವಂಶ-
ದಲ್ಲಿ ಚೊಚ್ಚಲ ಕುವರನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಾಯ್ತು

೨

ತೊಟ್ಟಿಲಲಿ ಪಟ್ಟಿರಲು ಕನ್ನಡದ ಜೋಗುಳವು
ಕಿವಿಗಮೃತ ಕರೆಯುತ್ತಿರೆ ಅಳಲ ನಾನುಳಿದೆ
ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕನ್ನಡದ ಜೇನ್ನಡಿಯ ಸವಿಯಿಂಪು
ಹರಿಯುತ್ತಿರೆ ಹಳ್ಳಿಯೊಳಗೆಳವೆಯನು ಕಳೆದೆ

೩

ಬಾಲ್ಯ ಕಳೆವುದರೊಳಗೆ ಮಾತ್ರ ವಾತ್ಸಲ್ಯವನು
ಚಿರಕಾಲ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ದುರ್ವಿಧಿಯು ಬಂತು
ಆದರೇಂ? ತಂದೆಯೊಂದಕ್ಷಯ್ಯ ಸನ್ಮಮತೆ
ಕೂಡಿರುವುದವ್ಯವಚ್ಛಿನ್ನತೆಯನಾಂತು

೪

ಒಡಹುಟ್ಟು ತಮ್ಮಂದಿರಿಬ್ಬರೊಡನಾಟದಲ್ಲಿ
ಬಾಳು ದಾಂಗುಡಿಯಿಟ್ಟು ದಾಟಿ ಬರುತ್ತಿರಲು,
ಬಾಲ ವೈಧವ್ಯ ದೀಕ್ಷಾ ವಿಧಿಯನಾಂತಿರುವ
ಸೋದರತ್ತೆಯ ಸಾಕುತಾಯಿಯಾಗಿರಲು,—

೫

ಮೊದಮೊದಲು ಅವರೊರೆದ ಕಾಗೆ-ಗುಬ್ಬಚ್ಚಿಗಳ
 ಕಟ್ಟು ಕತೆಗಳ ಕೇಳಿ ಸಂತಸವ ಸವಿದೆ
 ಬಳಿಕ ರಘುರಾಮ-ಬಲರಾಮ-ಕೃಷ್ಣಾದಿಗಳ
 ಪೌರಾಣ ಕಥೆಗಳಿಗೆ ಕಿವಿಯ ಸಿಮಿರಿಸಿದೆ

೬

ಹಳ್ಳಿಯೂರಿನದೊಂದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ
 ಕನ್ನಡವ ಸಕ್ಕದವನೊಂದೊಂದಿಗಿಂತೆ
 ಕತೆಯ ಕೇಳಿಕೆಯಿಂದ ವಾಚನದೊಳಭಿರುಚಿಯು
 ಬಳಿದು ದೊರೆತಷ್ಟ ಹೊತ್ತುಗೆಯೋದನಂತೆ

೭

ಮನಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಪುಸ್ತಕವು ದೊರೆಯದಿರೆ,
 ವಾಚನದ ಹಸಿವು ಧಗಧಗಿಸಿ ಉರಿಯುತ್ತ,
 ಅಲ್ಪ ಸಂತ್ಯಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯೋದನು ಕಳೆದ
 ಹಳೆಯ ನೆನಪೆಯದಿಡೆಯೇಗಲೆದೆಯುತ್ತ

೮

ಗದುಗು ಭಾರತ, ತೊರವೆ ರಾಮಾಯಣಾದಿಗಳ
 ದಿನದಿನವು ಪಾರಾಯಣದ ರೀತಿಯಿಂದ
 ಸೋದರತ್ತಿಯು ಓದುತ್ತಿರುವ 'ದಂಡಾಕಾರ'
 ಛಾಪಿ ತೋರಿತ್ತು ಹಳೆಗನ್ನಡದೊಳಂದ

೯

ಗೀರ್ವಾಣ ವಾಣಿ-ಹಳೆಗನ್ನಡದ ಸಾಹಿತ್ಯ
 ಸಾಗರದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಾಥಮಿಕನಾಂತು,
 ಮದ್ರಾಸು ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾ ನಿಲಯದವರಿಂದ
 ಮೊತ್ತ ಮೊದಲಾಗಿ ವಿದ್ವತ್ಪದವಿ ಬಂತು !

೧೦

ಪ್ರೌಢ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮಸ್ತಕವನಿತ್ತಾಗ
ಕವನ ಕಾಮಿನಿಯೊಲಿದಪಾಂಗವೀರಿದಳು
ಹರಯ ಹದಿನೆಂಟರ ಸುಮಾರಿನಲಿ ಕನ್ನಡದ
ಕಾವ್ಯ ವನಿತೆಯು ಬಂದು ಮಾಲೆ ಸೂಡಿದಳು

೧೧

ಒಡನಾಡಿ ಗೆಳೆಯರೊಡಗೂಡಿ ' ಮಕ್ಕಳ ಬಳಗ '
ನಡೆಸಿದವು ಶಿಕ್ಷಣವ ಸಡೆಯುತಿರುವಾಗ
ಆಗಲೇ ಕೈಬರೆಹ ' ನಗು ' ಮಿನುಗಿ, ' ಶ್ರೀ ಮುಖ ' ದ
ಗೆಳೆಯನೊಂದಿಗೆ ಬರೆವೆ ಕವನವಾಗಾಗ

೧೨

ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರ ' ನಲವಿ ' ನ ನಲಿತಕೊಸೆದಿದ್ದೆ ;
' ಪಾಂಚಜನ್ಯ ' ದ ಗಂಡುದನಿಗೆ ಮರಳುವೆ !
ಗುಂಡಪ್ಪ, ಮಾಸ್ತಿ, ಶಂಕರ ಭಟ್ಟ, ಪೈ, ಬೇಂದ್ರೆ,
ಬೆಟಗೇರಿ ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳನ್ನೊಲಿದೆ !

೧೩

ಮಾಘ-ಭಾರವಿ-ಕಾಳಿದಾಸ-ವಿದ್ಯಾನಾಥ
ದಂಡಿ-ವಾಮನರನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಿ ಕಲಿಸು,
ಇವರ ಕೃತಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬೇಕೆಂಬ ಎದೆಕುದಿತ-
ವುಂಟಾಯ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೃದ್ಯತೆಗೆ ಸೋತು

೧೪

ಪಂಪ-ನೃಪತುಂಗ-ತಿರುಮಲೆಯಾರ್ಯ-ಪೊನ್ನಕವಿ
ರನ್ನ-ಕೇಶೀರಾಜ-ರುದ್ರಭಟ್ಟರನು
ನಾಗವರ್ಮ-ಷಡಕ್ಷ ರಾರ್ಯ-ಮುದ್ದಣ-ಸಾಳ್ವ
ಆಂಡಯ್ಯ-ಸಿಂಗಾರ್ಯ-ನಾರಣಪ್ಪರನು,—

೧೫

ಗ್ರಂಥ ಮುಕುರದಿ ಕಂಡು, ಕಾವ್ಯಜೀವನಕೋತು
ಹಿರಿಗುರಿಯ ಸಾಧಿಸುವ ಹಂಬಲಿನಗಾಯ್ತು
ಹಳೆಗನ್ನಡದಿ ಕೂಡ ಪ್ರಗತಿ ತೀಲತೆಯುಂಟು,
ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲೆಂಬ ಬೋಧೆಯಾಯ್ತು

೧೬

ಆಂಗ್ಲಭಾಷೆಯ ನಸಿತು ಕಲಿತು, ಹಿಂದೀ ರಾಷ್ಟ್ರ
ಭಾಷೆಯಲಿ ವಿದ್ವತ್ತೆಯನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು,
ಓದಿದನು ವೈದಿಲೀ ಶರಣಗುಪ್ತನು ಪ್ರೇಮ-
ಚಂದಾದಿ ಸಾಹಿತಿಗಳನ್ನಾಯ್ತು ಕೊಂಡು

೧೭

ಹಳೆಯ ತುಲಸೀದಾಸ, ಕವಿ ಕಬೀರ, ರಹೀಮ
ಭಕ್ತಿ ಮೀರಾಬಾಯಿ ಮೊದಲಾದ ಸಾಧು-
ಸಂತ ಕವಿ-ಕವಯಿತ್ರಿಯರ ಮನೋಹರವಾದ
ಭಕ್ತಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಾರ್ಧಿಯೊಳಾಳ್ವೆ ನೊಲಿದು

೧೮

ಇನಿತರಲಿ ಹಲಕೆಲವು ಕನ್ನಡದ ಕವನಗಳು
ಖ್ಯಾತ 'ತ್ರೀವೇಣಿ'— 'ಜಯ ಕರ್ನಾಟಕಾ' ದಿ
ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲಿ ಮುದ್ರಣದಿ ಮೈದೋರೆ
ಸಾಹಿತ್ಯ ಸುಮನಸರು ನಲವಾಂತರೋದಿ

೧೯

ನಾವು ಕೈಬರೆಹದಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಕವನಗಳೆ
ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಂದೆಯೇ ಅಚ್ಚಿನಲಿ ಬರಲು,
ನಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳೊಗೆದ ಬಾಲಕರ ಮುದ್ದನಗೆ
ಕಂಡಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಯಿತಾ ಹಗಲು

೨೦

ಜೀವನದ ವೃತ್ತಿಯಧ್ಯಾಪನವನಾಂತಾಗ
ಊರ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಾತೃಶಾಲೆಯೊಳಗಲ್ಲಿ
ಸಹಪಾಠಿ ಕತೆಗಾರ ಗೆಳೆಯನೊಗ್ಗೂಟದಲಿ
ಮನವಾಯ್ತು ಕನ್ನಡದ ಸತ್ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ

೨೧

ಕಟ್ಟಿ 'ಕನ್ನಡದ ಸೇವಾ ಸಂಘ' ವನ್ನೊಲಿದು,
ಕೆಲಗಾಲ 'ಸುಧೆ' ಯೆಂಬ ಮಾಸಿಕವ ಬರೆದು,
ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸಂಗ್ರಹವನುಗೈದು
ತಿಳಿಸಿದೆವು ವಾಚನದ ರುಚಿ ಜನರಿಗೊರೆದು

೨೨

ಕೆಲಕೆಲವು ಶಿಷ್ಯ ಮಿತ್ರರಿಗೊಸೆದು ಸಕ್ಕದವ
ಹಳೆಗನ್ನಡವ ಕೂಡ ಪಾಠ ಹೇಳಿದೆನು
ಕ್ರೈಸ್ತರೂ ತುಳುವರೂ ಕನ್ನಡದಿ ಸವಿಯನ್ನು
ಹೀರಲೆಂದಾದಷ್ಟು ಯತ್ನವೆಸಗಿದೆನು

೨೩

ಇಂತು ಪುರುಷಾಯುಷ್ಯದಲಿ ಕಾಲು ಶತಮಾನ
ದಾಟುತ್ತಿರೆ ನನ್ನೊಕೆ ಬಂದು ಕೈವಿಡಿದು,
ಮನೆಯನ್ನು ಮನವನ್ನು ನಗುವಿಂದ ಬಿಳಗಿಸುತ,
ಬಾಳ ಹಸುರಾಗಿಸಿದಳೊಲುವಿನಲಿ ಕೋಡು

೨೪

ಶೃಂಗಾರ ಕವನಗಳಿಗವಳೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಬುಗ್ಗೆ-
ಯೊಂದೊಪ್ಪಿ ಕೊಂಡರೇಂ ಹಾಸ್ಯಕೆಡೆ ಬಂತೇ ?
ಅವುಗಳನ್ನೋದಿ ಹೇಳಿದರವಳ ಮೊಗ ಲಜ್ಜೆ-
ಯಿಂದ ನಸುಗೆಂಪಾಗಲದುವೆ ಸಾರ್ಥಕತೆ

೨೫

ಕಪಕರ್ಮದಲಿ, ಹಳತು-ಹೊಸತೆಂಬ ವಾದದಲಿ
ಹುರುಳೆ ಕಾಣಿಸದೆನಗೆ; ಭಾವವೇ ಜೀವ
ಹಳತೇನು?—ಹೊಸತೇನು?—ಯಾವುದೆದೆಯರಳಿವುದೋ
ಬಾಳ ಮೇಲೆತ್ತುವುದೋ—ಅದೆ ಭವ್ಯ ಕಾವ್ಯ!

೨೬

ಕವಿತೆಯಲಿ ಭಾವ ವೈಶದ್ಯವುತ್ತಮ ಗುಣವು;
ಓದಿದೊಡನೆಯೆ ಹೃದ್ಯರಾಸಂದ ಪಡೆದು,
ತಮ್ಮ ಬಾಳೋಗಟಲೆಗಳನ್ನಷ್ಟು ಕಾಲವೂ
ಮರೆತರದುವೇ ಫಲವು ಸಾಹಿತ್ಯಕೆಹುದು

೨೭

ಸ್ವಾನುಭವದಾಳದಿಂ ಭಾವವನು ಕ್ತಾಫಲವು
ದೊರಕಿದರದೇ ರಸಿಕರೆದೆಗೆ ಭೂಷಣವು!
ನಮ್ಮೆದೆಯ ಮುಟ್ಟಿದುದೆ ಇತರರೆದೆ ತಟ್ಟುವುದು;
ಇದು ಹೊರತು ಕಾವ್ಯಫಲ ಬರಿದೆ ನಿಷ್ಫಲವು!!

೨೮

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವುಂಟೆಂದು ಮಾರ್ಗವನು ಮೂರುವುದು,
ಭಾಷೆಯನು ಕೆಡಿಸುವುದು, ಅದು ಹೊಲ್ಲ-ಸಲ್ಲ!
ಹತ್ತು ಜನ ನಡೆದಂತೆ ನಡೆಯುವುದು ನೀತಿಯಿದೆ
ಅಂಧಾನುಕರಣವೆಂತೂ ಒಳ್ಳೆದಲ್ಲ!

೨೯

ಈ ಪಂಥದಲಿ ಸಾಗಿ, ಹತ್ತು ವರುಷಗಳೇಚಿ
ಹತ್ತಿರದೊಳೆಂಭತ್ತು ಕವನ ಬರೆದಿಹೆನು
ಸಂಸ್ಕೃತ 'ಕುಮಾರ ಸಂಭವ' ವನ್ನು ಕನ್ನಡದ
ಜಗತಿಗಾಸ್ವಾನಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿಹೆನು

೩೦

‘ ಮೋಹಾಂಧೆ ’ ಮೋದಲಾದ ನಾಲ್ಕು ಸಕಾಂಕಗಳ
ರೂಪಕಂಗಳ ಬರೆದೆ ಗೀತ ರೂಪದಲಿ
ಕವಿ ಕಾಳಿದಾಸ ‘ ಮಾಳವಿಕಾಗ್ನಿ ಮಿತ್ರ ’ ವನು
ಒರೆದೆ ಕನ್ನಡದ ಗದ್ಯಾನುವಾದದಲಿ

೩೧

ಹಳ್ಳಿ ಮೂಲೆಯ ಬಾಳು, ಕಾಡಿನಳಲಿನ ಗೋಳು !
ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಸ್ಯಕ್ಕೆ ನೀರಿರೆವರಿಲ್ಲ
ಬರೆಯುವುತ್ಸಾದಕ್ಕೆ ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟುವರಿಲ್ಲ
ಆತ್ಮ ಸಂತೋಷವೊಂದೇ ನಮ್ಮದೆಲ್ಲ

೩೨

ಮೊನ್ನೆ ರಬಕವಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು
ಸಮ್ಮೇಳಗೊಂಡಾಗ ಕನ್ನಡೋತ್ಸವವ
ನೋಡಿ ಎದೆಹಿಗ್ಗಿ, ಹಿರಿಸಾಹಿತಿಗಳಮೃತಮಯ
ವಾಣಿಯಿಂದಾಂತೆನುತ್ತಾಹ ಚೇತನವ

೩೩

‘ ರೀತಿ ಬದ್ಧಗಳೆಹುದು ನಿಮ್ಮ ಕವಿತೆಗಳೆ ’ ಎಂದು
ಮಾತು—ಕತೆಯಲಿ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ನುಡಿದಾಗ,
ರಾಜರತ್ನರು ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ
ಕಾಳಿದಾಸನ ಕಂಡು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಾಗ,—

೩೪

ಆತ್ಮ ಧನ್ಯತೆಯಿಂದ ಸಂತೋಷ ಸಮಸಿಸಿತು
ಮರುಭೂಮಿಯಲಿ ಹಸುರು ಕಂಡ ತೆರನಾಯ್ತು !
ಮೈಸೂರು—ಧಾರವಾಡಗಳಂತೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ
ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಿಲ್ಲದಿರೆ ಬಲುಬೇಸರಾಯ್ತು !

೩೫

ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಗೈವ ಯುದ್ಧವೇ ವಿಶ್ವವನು
 ಕುರುಡುಗೊಳಿಸಿದೆ ಮತ್ತೆ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಲ್ಲಿ ?
 ಅರ್ಥಿಕದ ಮುಗ್ಗಟ್ಟು ಬಡತನವನಪ್ಪಿರಲು,
 ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟನೆಗೆ ದಾರಿಯಿಹುದೆಲ್ಲಿ ?

೩೬

ಪಟ್ಟಣದ ಕ್ರೈಸ್ತ ಶಾಲೆಯೊಳಗೆ ಕನ್ನಡಾ-
 ಧ್ಯಾಪನೋದ್ಯೋಗವಿದ್ದರು ಕೂಡ, ನಮ್ಮ
 ದೇಶ ಭಾಷಾಧ್ಯಾಪಕರಿಗಲ್ಲ ವೇತನವ-
 ನೀಯುವುದು ಸರಕಾರದವರ ದುಷ್ಕರ್ಮ !

೩೭

ಅದಕಾರಣದಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿನ ಚಿಂತೆ
 ಪಾಠಶಾಲಾ ಕಾಲ ಮುಗಿದಿರುವ ಮೇಲೂ,
 ವಿದ್ಯೆಯನು ಸಮಯವನು ಹಣಕಾಗಿ ಮಾರುವುದು !
 ಬರಿದಹುದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಗಿಹ ಬಾಳು

೩೮

ಆದರೂ ದುಃಖವನು ಸುಖವೆಂದು ತಿಳಿವೊಂದು
 ಕವಿ ಹೃದಯವಿದೆಯೆಂದು ಹಿಗ್ಗು-ನಲಿವುಂಟು !
 ನಮ್ಮಿಂದಲಾದಷ್ಟು ಕನ್ನಡದ ಸಾಹಿತ್ಯ
 ಸೇವೆಯೆಸಗುವ ಹುರುಪು ಮನದೊಳುಂಟು !!

ಅಚ್ಚು ತಪ್ಪು ತಿದ್ದಿಕೆ

ಪುಟ	ಪದ್ಯಸಂಕ್ತಿ	ತಿದ್ದಿದ ಪಾಠ
೧೨	೧೭	ಸಂದೇಶವೊಂದನು
೧೫	೯	ಬಜ್ಜರದ
೧೯	೬	ತಿರೆಯನು
೨೩	೫	ನವೋನ್ಮತ
೨೪	೪	ಋಷಿಯು
೩೦	೫	ಬೋಧಾವೃತ್ತ
೩೪	೫	ಹುಡುಗ
೩೭	೮	ನಡೆವುದು.
೪೦	೧	ಹೆಚ್ಚಾದ
,,	೪	ನಂದಿಸುವೆ.
೪೨	೪	ಸೊಗದ
೫೦	೧೭	ವೀರ
೫೧	೨	ಉಲಿದರು
,,	೧೩	ಎಳಗೆ
೫೪	೭	ಕಾವಿನ
೬೩	೨೨	ಫುಲ್ಲಾಕ್ಷ
೬೪	*	ಶ್ರೀ. ಡಿ. ವಿ. ಗುಂಡಪ್ಪನವರ 'ಉಮರನ ಒಸಗೆ'ಯನ್ನು ಓದಿದ ಮೇಲೆ ಬರೆದುದು.
೬೬	೫	(೧ನೇ ಪದ್ಯದ ೫ನೇ ಸಂಕ್ತಿಯು ೨ನೇ ಪದ್ಯದ ಆದಿಗೆ ಸೇರಿಕೋಗಿದೆ.)
೮೨	೫	ಚಿತೆಯಿಲ್ಲ
,,	೭	ಸುಖ ಮುಖ
,,	೮	ಬೋಧೆ
೮೩	೧೪	ಕವಿವುದು.
೯೧	೧೮	ಹೊಂದೊಡವುಗಳಿಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

೯೪	೧೪	ಸ್ವಪ್ನ ಕ್ಷೇಪ
೯೫	೪	ವೀರಾವೇಶ
೯೬	೪	ಮಾರಾಜ
’	೫	ಅಂತವುರ
’	೧೧	ಸಿರಿಗನ್ನಡದ
೯೮	೯	ಜೈಮಿನೀ ಭಾರತ
೯೯	೮	ಒಳ್ಳೆರುದು
೧೦೧	೯	ಮಾತೃ
೧೦೨	೮	ದೊರೆತಮ್ಮ
೧೦೩	೯	‘ನವಿಲಿ’ನ
೧೦೪	೧೪	‘ಪ್ರವೇಣಿ’
೧೦೫	೧೮	ಯೆಂದೊಪ್ಪಿ
೧೦೬	೧೬	ಅಂಥಾಸುಕರಣ
’	೨೦	ಜನತೆಗಾಸ್ಪಾದಿಸಲು
೧೦೭	೧೩	ಬದ್ಧಗಳಿಹವು

ನಮ್ಮ ಪ್ರಕಟನೆಗಳು

ಗರಿ	ದ. ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ	೨— ೦—೦
ಮೇಷೋದೂತ	,,	೧— ೦—೦
ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ	ವಿ. ಕೃ. ಗೋಕಾಕ	೧— ೮—೦
ತ್ರಿವಿಕ್ರಮರ } ಆಕಾಶಗಂಗೆ }	,,	೧— ೮—೦
ಮೈಲು ಕಲ್ಲಿನೊಡನೆ } ಮಾತುಕತೆಗಳು }	ಕೋ. ಶಿ. ಕಾರಂತ	೧— ೪—೦
ಮುಂಗಾಲಾ ಪುಟಿಗೆ	ಎನ್. ಕೆ. ಕುಲಕರ್ಣಿ	೧—೧೨—೦
ಚರಿತ್ರಹೀನ (ಕಾದಂಬರಿ)	ಶರಚ್ಚಂದ್ರ	೬— ೪—೦
ಪರಿಣೀತಾ	,,	೧— ೦—೦
ಮಹಾಪೂರ	ಶೇ. ಗೋ. ಕುಲಕರ್ಣಿ	೧— ೦—೦
ನನ್ನ ಗೀತಗಳು	,,	೧— ೦—೦
ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಇತಿಹಾಸ	ಗುರುನಾಥ ಜೋಶಿ.	೦—೧೨—೦
ಬೆಟ್ಟದ ಹೊಳೆ (ಕಾದಂಬರಿ)	ಲಿಂಗಣ್ಣ ಸಿಂಪಿ	೧— ೪—೦
ದತ್ತ ಸಾಹಿತ್ಯ—	,,	೧— ೮—೦
ಕವಿ ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತ		೧— ೦—೦
ಪವಿತ್ರ ಜೀವನ (ಕಥಾ. ಸಂಗ್ರಹ)	ಟಾಲಸ್ವಾಯ	೧— ೮—೦
ಸರ	ಅಮ್ಮಂಬಳ ಶಂಕರ ನಾರಾಯಣ	೧—೧೨—೦

ಎಲ್ಲ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೂ ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರಿಗೆ ಅಂಚೆನೆಚ್ಚು ಏಲ್ಲ.
ಅಂಧನರು ೨೬ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಮನಿಯೂಡರ್ ಕಳಿಸಬೇಕು—

ಮ್ಯಾನೇಜರ

ಸಾಧನ ಮುದ್ರಣಾಲಯ

ಧಾರವಾಡ

ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಂಡಾರ
ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ